

การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่งเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณ
รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

DEVELOPMENT OF 9 RELIGION LOCATIONS AROUND RATANAKOSIN
ISLAND AND THONBURI BOUNDARY FOR TOURISM

สมบูรณ์ อินเธิง
SOMBOON IN-AIEW

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2552

KMITL-2000-ED-M-221-019

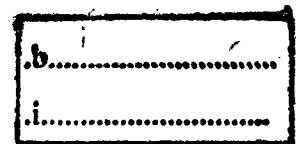
สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง
การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่งเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณ
รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

DEVELOPMENT OF 9 RELIGION LOCATIONS AROUND RATANAKOSIN
ISLAND AND THONBURI BOUNDARY FOR TOURISM



สมบูรณ์ อินเียว
SOMBOON IN-AIEW

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 95653
วัน,เดือน,ปี... 2.7... ๒๕๕๒



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2552

KMITL-2009-ED-M-221-019

**DEVELOPMENT OF 9 RELIGION LOCATIONS AROUND RATANAKOSIN
ISLAND AND THONBURI BOUNDARY FOR TOURISM**

SOMBOON IN-AIEW

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2009

KMITL-2009-ED-M-221-019

COPYRIGHT 2009

FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และ
เขตฝั่งธนบุรี

Development of 9 Religion Locations Around Ratanakosin Island and Thonburi
Boundary for Tourism

นักศึกษา นายสมบุญ อินเธิว

รหัสประจำตัว 47065226

ปริญญา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชา สถาปัตยกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.สมพล ดำรงเสถียร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม



คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
รศ.สุรศักดิ์	กังขา	
รศ.สมพล	ดำรงเสถียร	
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	
อาจารย์สันติ	กวิณวงศ์ไพบูลย์	
รศ.ดร.ปรีชาพร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วงศอนุตรโรจน	

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 13 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 16.00 น. เป็นต้นไป

สถานที่สอบ ณ ห้องเรียนปริญญาเอก

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ พีระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

วันที่.....12.....เดือน.....พฤษภาคม.....พ.ศ. 2552

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่งเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณ รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี
นักศึกษา	นายสมบุญ อินเียว
รหัสประจำตัว	47065226
ปริญญา	ครุศาสตรบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรม
พ.ศ.	2552
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ สมพล ดำรงเสถียร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันด้านกายภาพ ที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวทั่วหัวพระ 9 วัดในเขตบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี เพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว และเสนอการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุ, สามเณรและเยาวีจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง จำนวน 945 รูป และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในศาสนสถาน 9 แห่ง จำนวน 12,380 คน ในเขตบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันทางด้านกายภาพของเขตพื้นที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง มีความหลากหลายของปัญหาและข้อจำกัดในการใช้พื้นที่ของสถานที่แต่ละแห่ง และความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวทางการกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี มีดังนี้

1. บริเวณลานด้านหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ปรับปรุงพื้นที่และจัดทำลานกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางพุทธศาสนาและประวัติความเป็นมาของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง
2. บริเวณท่าช้างพบว่าพื้นที่ที่มีหาบเร่แผงลอยอยู่มาก และยังขาดความระเบียบเรียบร้อย จัดทำ กำหนดควบคุมรูปแบบการจัดระเบียบและจัดทำสัญลักษณ์หอนาฬิกา
3. บริเวณถนนสนามไชย (หน้ากรมการรักษาดินแดน), ถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนเพ็ญนคร จัดทำ สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายในการท่องเที่ยว
4. บริเวณถนนสนามไชย (บริเวณด้านหน้ากระทรวงการต่างประเทศถึงสวน-สราญรมย์) จัดเป็นที่จอดรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ

5. บริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

6. บริเวณวัดกัลยาณมิตร ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี มีดังนี้

1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ, ป้ายแสดงพร้อมประวัติความเป็นมา, ตู้ใส่รองเท้านักท่องเที่ยว

2. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบริเวณที่จำหน่ายดอกไม้ ธูป เทียน ฯลฯ, จุดจำหน่ายของที่ระลึก, จุดบริการห้องน้ำ ส้วม, ลานจอดรถทำน้ำบริเวณวัด, ท่าเรือรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว, ศาลาพักผ่อน, พื้นที่ลานกิจกรรม

Thesis Title	Development of 9 Religion Locations Around Ratanakosin Island and Thonburi Boundary for Tourism
Student	Mr. Somboon In-aiew
Student ID.	47065226
Degree	Master of Industrial Education
Program	Architecture
Year	2009
Thesis Advisor	Associate Professor Sompol Dumrongsatian
Thesis Co-Advisor	Assistant Professor Dr.Lertlak Klinhom

ABSTRACT

This research was objected to study about current physical factor that effected to Nine Temples Tour around Rattanakosin and Thonburi Banks, to set the activities which were utilized for travelers around Rattanakosin and Thonburi Banks. The groups of sampling in this research were monks, novices, churchwardens whom stay in these 9 temples in totally of 945 persons and the travelers who visit these 9 temples in totally of 12,380 persons around Rattanakosin and Thonburi Banks.

The result of the research founded that the current physical location of these 9 temples have variety of problems and restrictions of the utility of each place and traveler needed.

The trends for setting the utilization activities for traveler **around Rattanakosin and Thonburi Banks were as followings:**

1. Develop the place in front of Wat Prasirattanasassadaram and arrange as the Buddhism encouragement and display the history of these 9 temples.
2. The stalls around Tha Chang Pier are disorder, so control the sellers to be in order and make the clock tower there.
3. Around Sanamchai Road, Bumrungmuang crossed Saranrom set the travel signs to communicate with travelers.
4. Around Sanamchai Road set the place for bus parking for travelers in group.
5. Develop the community around the entrance of Wat Rakangkositaram and arrange the activities place for travelers and people in community.

6. Develop the community around the entrance of Wat Kallayanamitr and arrange the activities place for travelers and people in community.

The design of necessary convenience for travelers around **Rattanakosin and Thonburi Banks** were as followings:

1. The conveniences for monks, novices, churchwardens such as Tourist Information Center, Warning signs, Information and History bill board, Shoe's cabinet for travelers.

2. The conveniences for travelers such as Tourist Information Center around cherish articles selling place, Souvenir point, Toilet point, Parking around temple pier, traveler pier, rest hall, activities places, etc.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแล ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ สมพล คำรงเสถียร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจทาน แก้ไขแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยในครั้งนี้ และยังได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนในการ ดำเนินการอย่างดียิ่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งและเจ้าหน้าที่ของศาสนสถานที่คุณแล รับผิดชอบ อีกทั้งจากการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลในพื้นที่ที่ทำการวิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ กังขาว, รองศาสตราจารย์ ดร. ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ และ อาจารย์สันติ กวินวงศ์ไพบูลย์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และน้องพรหมพรรณ อยู่พุ่มพฤษย์ ที่ช่วยเรียบเรียงและ แปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์และคุณค่าอยู่บ้าง ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณความดีเหล่านี้ ให้กับ คุณพ่อ คุณแม่ และคุณครูบาอาจารย์ผู้สั่งสอนมา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกๆ ท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ทางผู้วิจัยขอขอบคุณพระทุกท่านมาเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

สมบูรณ์ อินเียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตน โกสินทร์.....	9
2.2 สภาพทั่วไปของบริเวณรอบเกาะรัตน โกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี.....	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	81
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	81
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย.....	82
3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ.....	84
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	84
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	121
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	121
5.2 อภิปรายผล.....	146
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	147
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	153
ภาคผนวก ก หนังสือราชการ.....	154
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	160
ประวัติผู้เขียน.....	173

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน 8 ชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณศาสนสถานแต่ละแห่ง.....40
2.2	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว (จำแนกตามอาชีพ) ที่เข้ามาใน จ.กรุงเทพมหานคร ปี 2548.....65
2.3	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว (จำแนกตามอายุ) ที่เข้ามาใน จ.กรุงเทพมหานคร ปี 2548.....65
2.4	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว (จำแนกตามเพศ) ที่เข้ามาใน จ.กรุงเทพมหานคร ปี 2548.....66
2.5	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้ค่าบริการนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตั้งศาสนสถาน บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ปี 2548-2549.....66
2.6	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง.....66
2.7	แสดงจำนวนพระภิกษุ, สามเณร และ ไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ประจำของศาสนสถาน ทั้ง 9 แห่ง ปี 2549.....67
4.1	การจำแนกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นพระภิกษุ, สามเณร, และ ไวยาวัจกร.....86
4.2	การจำแนกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว.....88
4.3	การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่ ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็น พระภิกษุ, สามเณร, และ ไวยาวัจกร.....90
4.4	การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่ ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว.....91
4.5	การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็น พระภิกษุ, สามเณร, และ ไวยาวัจกร.....93
4.6	การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว.....94
4.7	การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็น พระภิกษุ, สามเณร, และ ไวยาวัจกร.....95
4.8	การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว.....96
5.1	แสดงรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับพระภิกษุ, สามเณร, ไวยาวัจกร.....138
5.2	แสดงรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว.....140

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	แผนที่แสดงขอบเขตเกาะรัตนโกสินทร์ทั้ง 3 ชั้น.....11
2.2	อาคารบริการนักท่องเที่ยว อาจเป็นอาคารเดี่ยวขนาดเล็กจนถึงกลุ่มอาคารที่มีการใช้สอย หลายๆ อย่าง.....13
2.3	ตัวอย่าง ศาลาที่พักรูปแบบต่างๆ.....14
2.4	บริเวณห้องน้ำไม่ควรตั้งอยู่ในที่ที่ไม่โดดเด่นไป.....15
2.5	จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี โดยได้รับแสงแดดและสัมพันธ์กับทิศทางลม.....15
2.6	แสดงรูปแบบร้านค้าและแปลน.....15
2.7	ที่นั่งที่ใช้นั่งเพียงชั่วคราว.....18
2.8	โต๊ะและเก้าอี้แบบต่างๆ.....18
2.9	ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ.....21
2.10	ป้ายบอกทิศทางและกฎข้อบังคับแต่ละสถานที่.....21
2.11	รูปแบบป้ายในลักษณะต่างๆ.....21
2.12	ตัวอย่าง ชุม โฆษณา.....22
2.13	ตัวอย่างถังขยะรูปแบบต่างๆ มีความแตกต่างทั้งขนาด วัสดุ และความสูง.....24
2.14	ตัวอย่างกระบะต้นไม้และกระถางต้นไม้รูปแบบต่างๆ.....25
2.15	ตัวอย่างที่ค้ำน้ำสาธารณะรูปแบบต่างๆ ควรคำนึงถึงผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่, เด็กและ คนพิการที่ใช้รถเข็น.....26
2.16	รูปด้านและรูปตัดแสดงตัวอย่างรั้วสำหรับคนเดินหรือรถยนต์.....27
2.17	เสากั้นการจราจรอาจวางให้มีระยะห่างจากที่เหมาะสมหรือใช้เชือกหรือโซ่คล้อง.....27
2.18	ตัวอย่างน้ำพุและน้ำตกในรูปแบบต่างๆ มิให้เห็นตามสถานที่ต่างๆ.....29
2.19	ตัวอย่างน้ำพุและน้ำตกในรูปแบบต่างๆ มิให้เลือกใช้ ตามขนาดรูปร่างของบ่อ.....29
2.20	ตัวอย่างเสาไฟรูปแบบต่างๆ ควรมีลักษณะที่กลมกลืนกับสิ่งประกอบบริเวณอื่นๆ และอาจมีประโยชน์ใช้สอยเป็นเสากั้นการจราจรไปด้วยก็ได้.....31
2.21	ทางเดินมีหลังคารูปแบบต่างๆ ควรมีความกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมอื่นๆ ในบริเวณ นั้นๆ.....32
2.22	รูปแบบชุ้มทางเข้า.....33
2.23	รูปแบบของชุ้มที่จัดขึ้นในงานประเพณีสำคัญๆ.....33
2.24	ตัวอย่างรูปแบบสัญลักษณ์ และหอนาฬิกา.....34

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.25 ตัวอย่างรูปแบบการส่งเสริมให้เกิดทัศนียภาพที่หน้ามอง.....	34
2.26 รูปแบบการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย.....	35
2.27 แผนที่แสดงกลุ่มเกาะรัตน โกสินทร์.....	37
2.28 แผนที่แสดงบริเวณเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นใน.....	38
2.29 แผนที่แสดงบริเวณเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นนอก.....	39
2.30 แผนที่แสดงขอบเขตเกาะรัตน โกสินทร์ทั้ง 3 ชั้น.....	43
2.31 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร.....	43
2.32 คู่พระไตรปิฎก.....	45
2.33 คำหนักจันทน์ หอพระไตรปิฎก.....	45
2.34 แสดงภาพถ่ายทางอากาศและสถานที่ท่องเที่ยวของวัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร.....	45
2.35 แสดงภาพถ่ายทางอากาศและสถานที่ท่องเที่ยววัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร.....	47
2.36 ทัศนียภาพภายนอกวัดกัลยาณมิตร.....	48
2.37 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้วมรกต).....	48
2.38 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์).....	50
2.39 พระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล.....	51
2.40 พระมณฑปวัดพระเชตุพนฯ.....	51
2.41 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดสุทัศนเทพวราราม.....	52
2.42 ภาพถ่ายทางอากาศวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร.....	53
2.43 พระบรมบรรพต วัดสระเกศ.....	54
2.44 พระเจดีย์บนยอดพระบรมบรรพต วัดสระเกศ.....	54
2.45 ภาพถ่ายทางอากาศวัดบวรนิเวศ ราชวรวิหาร.....	54
2.46 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร.....	56
2.47 แผนที่แสดงที่ตั้งของศาสนสถานแต่ละแห่งรวม 9 แห่ง.....	61
2.48 ป้ายแสดงการจัดไหว้พระขอพร 9 พระอารามหลวงของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ปี 2549.....	61
2.49 การจัดกลุ่มท่องเที่ยวรอบเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นในและชั้นนอก.....	68
2.50 เส้นทางที่ 1 เดินชมเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นใน.....	69

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.51	เส้นทางที่ 2 เดินชมเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นนอกตอนเหนือ.....70
2.52	เส้นทางที่ 3 เดินชมเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นนอกช่วงกลางตอนบน.....71
2.53	เส้นทางที่ 4 เดินชมเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นนอกช่วงกลางตอนล่าง.....72
2.54	เส้นทางที่ 5 เดินชมเกาะรัตน โกสินทร์ชั้นนอกตอนใต้.....73
2.55	แสดงเส้นทางหลักในการเดินทางไปยังสถานที่แต่ละแห่ง.....74
4.1	แสดงผังบริเวณวัดสุทัศนเทพวราราม.....98
4.2	ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดสระเกศ.....99
4.3	แสดงกลุ่มอาคารบริเวณวัดสระเกศ.....100
4.4	ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร.....101
4.5	แสดงกลุ่มอาคารบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร.....101
4.6	ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดชนะสงคราม.....103
4.7	แสดงผังบริเวณวัดชนะสงคราม.....103
4.8	ผังบริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม.....104
4.9	กลุ่มอาคารวัดพระศรีรัตนศาสดาราม.....104
4.10	ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.....106
4.11	แสดงผังบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.....106
4.12	ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม.....107
4.13	แสดงผังบริเวณวัดระฆัง โฆสิตาราม.....108
4.14	ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดอรุณราชวราราม.....109
4.15	แสดงผังบริเวณวัดอรุณราชวราราม ผังชนบุรี.....109
4.16	ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดกัลยาณมิตร.....111
4.17	ภาพแสดงองค์ประกอบสำคัญในเขตพุทธาวาส.....114
4.18	ภาพแสดงองค์ประกอบสำคัญในเขตสังฆาวาส.....114
4.19	อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว.....116
4.20	บริเวณที่จำหน่ายดอกไม้, ธูป, เทียน.....117
4.21	จุดจำหน่ายของที่ระลึกภายในวัด.....117
4.22	จุดบริการห้องน้ำ – ส้วม.....117
4.23	ทำน้าบริเวณวัดระฆัง โฆสิตาราม.....118

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.24 ทำเรือรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว.....	118
4.25 ศาลาพักผ่อน.....	119
4.26 พื้นที่ลานกิจกรรม.....	119
4.27 ป้อมยาม.....	120
4.28 กล่องใส่รองเท้านักท่องเที่ยว.....	120
5.1 แสดงตำแหน่งและบริเวณที่จัดทำลานกิจกรรมในพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตน โกสินทร์ เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว.....	124
5.2 แสดงบริเวณที่ตั้งของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง บริเวณรอบเกาะรัตน โกสินทร์.....	125
5.3 แสดงเส้นทางหลักในการเข้าถึงศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง บริเวณรอบเกาะรัตน โกสินทร์.....	126
5.4 แสดงโปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (ฝั่งพระนคร) วันที่ 1.....	127
5.5 แสดงโปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (ฝั่งธนบุรี) วันที่ 2.....	128
5.6 แสดงโปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (ฝั่งพระนคร) ไปเช้าเย็นกลับภายใน 1 วัน.....	129
5.7 แสดงโปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (ฝั่งธนบุรี) ไปเช้าเย็นกลับภายใน 1 วัน.....	130
5.8 แสดงพื้นที่ลานหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดารามและแนวทางการปรับปรุงและจัดให้เป็น ลานกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว.....	131
5.9 แสดงพื้นที่บริเวณท่าช้างพบว่าพื้นที่ที่มีหาบเร่แผงลอยอยู่มาก ปรับปรุงพื้นที่และจัดทำ ลานกิจกรรม.....	132
5.10 แสดงพื้นที่บริเวณถนนสนามไชย (หน้ากรมการรักษาดินแดน) จัดทำสัญลักษณ์ เพื่อสื่อความหมายในการท่องเที่ยว.....	133
5.11 แสดงพื้นที่บริเวณถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนเฟื่องนคร จัดทำสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย ในการท่องเที่ยว.....	134
5.12 แสดงบริเวณหน้าสวนสราญรมย์ จัดทำเป็นที่จอดทัวร์ รับ - ส่ง นักท่องเที่ยว ที่มาเป็นหมู่คณะ.....	135
5.13 แสดงพื้นที่บริเวณวัดระฆังโฆษิตาราม ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ ทำลานกิจกรรม.....	136
5.14 แสดงพื้นที่บริเวณวัดกัลยาณมิตร ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัด และจัดหาพื้นที่ ทำลานกิจกรรมภายในวัด.....	137

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กิจกรรม “ไหว้พระ 9 วัด” เกิดขึ้นจากหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ได้รับมอบหมายในเชิงนโยบายให้จัดถวายความรู้แก่พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 รูป “ในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคตที่ยั่งยืนได้อย่างไร” โดยเดินทางไปศึกษาวัดและโบราณสถานที่มีความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นตัวอย่างในการจัดกิจกรรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์เบื้องต้นครั้งแรก จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย ศาลหลักเมือง, วัดใหญ่ชัยมงคล, วัดพนัญเชิง, วัดภูเขาทอง, วัดบรมวงศัศรวราราม, วัดหน้าพระเมรุ, วัดพุทไธสวรรย์, วัดโลกยสุธาราม, และวัดมงคลบพิตร (สาเหตุที่ใช้เลข 9 เพราะเป็นเลขที่เป็นสิริมงคลของคนไทย และโครงการนี้ถือว่่าก่อกำเนิดในยุคสมัยรัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) หลังจากการถวายความรู้แก่พระสงฆ์ในครั้งนั้นได้มีการนำเสนอข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า ททท. จัดกิจกรรม “ไหว้พระ 9 วัด” เพื่อเสริมสิริมงคลและส่งเสริมการท่องเที่ยว ต่อมาก็มีเสียงเรียกร้องจากบรรดานักท่องเที่ยวกลุ่ม ส.ว. (สูงวัยหรือสูงอายุ) มีความต้องการจะเดินทางท่องเที่ยวตามโปรแกรมไหว้พระ 9 วัด ตามเส้นทางที่ ททท. จัดถวายความรู้แก่พระสงฆ์มากขึ้น และได้มีบริษัททัวร์ริเริ่มจัดไหว้พระ 9 วัด โปรแกรมต่างๆ ในหลายทางเลือกไว้ให้บริการมากขึ้นเช่นกัน

ต่อมาปี พ.ศ. 2545 ททท. ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ทำโครงการ “เที่ยวทั่วไทย ไปได้ทุกเดือน” โดยเน้นการส่งเสริมการตลาดเพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ดังนั้น จึงเลือกทำกิจกรรม “ไหว้พระ 9 วัด” หรือ “ไหว้พระขอพร 9 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์” เป็นการจัดกิจกรรมนำร่องขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมครั้งแรกในแหล่งท่องเที่ยวรอบเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร เพื่อก่อให้เกิดการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวตลอดทั้งปีต่อไปอย่างถาวร ซึ่งในระยะแรกนั้น ททท. เน้นการประชาสัมพันธ์ จัดทำเอกสารคู่มือที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยตนเองพร้อมจัดทัวร์ โปรแกรมพิเศษเชิญแขก VIP ศิลปินดารานักแสดงต่างๆ ตัวแทนบริษัทนำเที่ยว และ สื่อมวลชน ร่วมเดินทางทำกิจกรรม “ไหว้พระ 9 วัด” กระตุ้นตลาดในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น งานสงกรานต์ปีใหม่เก่าต้อนรับปีใหม่, งานตรุษจีน, งานสงกรานต์ เป็นต้น

กรุงเทพมหานครโดยสำนักผังเมือง ได้ดำเนินโครงการบูรณาการแผนพัฒนาเขตเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยการทำให้แผนการพัฒนากรุงเทพมหานครเมืองนำอยู่ บนพื้นฐานการมองอนาคตของเมืองที่

จะเติบโตในระยะ 20 ปีข้างหน้าทั้งสภาพการเปลี่ยนแปลง ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร ประกอบเข้ากับนโยบายระดับชาติและนโยบายการพัฒนาเมืองทั้ง 7 ด้าน คือ การจราจร สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย การศึกษา คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และด้านสถาปัตยกรรม ผังเมือง และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนกรุงเทพมหานคร

สำหรับผลการศึกษากำหนดแผนพัฒนาเขตพื้นที่แต่ละพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้เสนอให้กรุงเทพมหานคร พัฒนาเมือง โดยการส่งเสริมลักษณะเด่นตามศักยภาพของพื้นที่ทั้ง 12 โซน เป็น 6 กลุ่มเขตพัฒนา ประกอบด้วย

- เขตอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- เขตเศรษฐกิจของเมือง
- เขตที่อยู่อาศัย
- เขตชุมชนใหม่รองรับสนามบินสุวรรณภูมิ
- เขตเมืองอุทยานนคร
- เขตควบคุมและรักษาสภาพแวดล้อม

“เขตอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว” ในพื้นที่เขตกลุ่มรัตนโกสินทร์ และกลุ่มกรุงธนบุรี ด้วยการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งโบราณสถานย่านประวัติศาสตร์ และชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่ จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์เมืองแล้วใช้ประโยชน์จากคุณค่าเหล่านี้เป็นจุดขาย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวและเพิ่มรายได้ให้ประชากรในท้องถิ่นมากขึ้น (การสัมมนาแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร เมืองสู่เมืองนำอยู่จัดโดยกรุงเทพมหานคร. 28 ก.พ. 2548)

อีกทั้งยังส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวของแต่ละปีในการทำบุญไหว้พระตามสถานที่ต่างๆ ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ระบุไว้ในรายการของการท่องเที่ยวไหว้พระขอพร 9 พระอารามหลวง ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรีซึ่งประกอบไปด้วย

1. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
2. วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร
3. วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
4. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
5. วัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร
6. วัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร
7. วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร
8. วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร

9. วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร

ทั้ง 9 แห่งนี้ เป็นศาสนสถาน que เริ่มก่อสร้างมาพร้อมกับการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งแต่ละแห่งล้วนแล้วแต่มีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรมที่อยู่คู่บ้านคู่เมืองมาตั้งแต่แรกเริ่มในการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้จัดรายการท่องเที่ยวไหว้พระขอพร 9 พระอารามหลวงเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต ซึ่งแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจมาเที่ยวชมโบราณสถานแต่ละแห่งไม่เว้นแต่ละวัน วัดอุประสงค์ที่จัดทำโครงการนี้ก็เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยว และปลูกจิตสำนึกให้คนในชาติหันมาเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมแห่งความเป็นเมืองพุทธที่มีกันสืบเนื่องกันมาอย่างช้านานจากอดีตสู่ยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นต่อไป รวมไปถึงการนำเงินตราต่างชาติเข้าประเทศปีหนึ่งนับหลายล้านบาทด้วย

1.2 วัดอุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านกายภาพ ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี
2. เพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี
3. เสนอการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 กรอบแนวคิดการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านกายภาพ

จากงานวิจัยการศึกษาเพื่อการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้านกายภาพ ชาติชาย ไชยสิทธิ์ (2528 : 163) ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาสภาพปัจจุบันของเกาะรัตนโกสินทร์ ดังนี้

แนวความคิดในการพัฒนาบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ จะยึดถือหลักการพัฒนาในเชิงอนุรักษ์เป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ โดยมีจุดประสงค์ที่จะรักษาลักษณะของสถาปัตยกรรมแบบเก่าเอาไว้โดยเกณฑ์ดังกล่าวจะประกอบด้วยเกณฑ์ดังนี้

1. การควบคุมแนวร่นความสูง
2. การควบคุมลักษณะหลังคา
3. การควบคุมสัดส่วนของพื้นที่อาคารต่อเนื้อที่ดิน (F.A.R.)

4. การควบคุมการใช้สื่ออาคาร
5. การควบคุมอาคารเก่า
6. การควบคุมที่โล่ง
7. การควบคุมทิวภาพ
8. การควบคุมกันสาด
9. การควบคุมรูปลักษณะทั่วไป

1.3.2 กรอบแนวคิดทางด้านกิจกรรม

จากงานวิจัยพฤติกรรมทางศาสนาของคนในสังคมเมือง : กรณีศึกษาวัดสนามนอกและวัดสนามใน ต.วัดชลอ อ.บางกรวย จ.นนทบุรี อาทิตยา จารุจินดา (2549 : 8) ได้ศึกษาด้านกิจกรรมในการเข้าร่วมทางศาสนา ดังนี้

เจษฎา สุนาลัย (2541 : 8) ได้ศึกษาเรื่อง “แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดจัดขึ้นในวันพระ กรณีศึกษา วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่าเหตุปัจจัยหลักที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าร่วมกิจกรรม คือ ต้องการมาปฏิบัติธรรม ต้องการหาความสงบ ต้องการมาทำบุญ ต้องการมาศึกษาหาความรู้ และต้องการคลายเหงา ซึ่งสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมทางศาสนามีบทบาทหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลได้นอกจากนี้หน้าที่แฝง คือ การทำให้คนในสังคมมีความสามัคคีกันมากขึ้นมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม อีกทั้งยังเป็นการดำรงรักษาสถาบันศาสนาให้คงอยู่ต่อไป

กิจกรรมที่ชาวพุทธเข้าร่วมสามารถแยกได้ 2 ประเภท คือ

กิจกรรมหลัก

1. ไหว้พระขอพรให้เกิดสิริมงคลกับตัวเองและบุคคลรอบข้าง
2. ถวายสังฆทานเพื่อกุศลบุญแก่ผู้ร่วงลับไปแล้ว
3. นั่งสมาธิวิปัสสนา
4. สวดมนต์
5. ฟังเทศน์, ฟังธรรม

กิจกรรมเสริม

1. เดินชมสถาปัตยกรรมรอบๆ ศาสนสถาน
2. ศึกษาประวัติศาสตร์ของศาสนสถานแต่ละแห่ง
3. ซื่อของที่ระลึก,เช่าวัตถุมงคล

1.3.3 กรอบแนวคิดทางด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว

ได้แนวคิดจากงานวิจัย แนวทางการพัฒนาชุมชนริมฝั่งลำตะคองเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลนครราชสีมา ซึ่ง สมชาติ วินิจธนกิจ (2546 : 71-95) แยกประเภทได้ดังนี้

1. รายละเอียดองค์ประกอบภูมิทัศน์เมือง
 - 1.1 อาคารบริการนักท่องเที่ยว
 - 1.2 ศาลาที่พักนักท่องเที่ยว
 - 1.3 ห้องน้ำสาธารณะ
 - 1.4 ร้านขายของ , ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม
 - 1.5 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ
 - 1.6 ป้ายบอกทาง
2. การวางแผนการจัดระเบียบภูมิทัศน์เมือง
 - 2.1 การใช้รูปสัญลักษณ์ในแผ่นป้ายแทนตัวอักษร
 - 2.2 ชู่มโฆษณา
 - 2.3 ดั่งขยะและถังรองรับขยะมูลฝอย
 - 2.4 กะบะต้นไม้และกระถางต้นไม้
 - 2.5 ที่ดื่ม้ำสาธารณะ
 - 2.6 รั้วกำแพงและเสาปักการจราจร
 - 2.7 บ่อน้ำ, สระน้ำ, น้ำพุ, น้ำตก
 - 2.8 ไฟฟ้าแสงสว่าง
 - 2.9 ทางเดินที่มีหลังคาคลุม
 - 2.10 ชู่มทางเข้า
 - 2.11 รายละเอียดอื่นๆ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตพื้นที่

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาลักษณะทางด้านกายภาพของพื้นที่ศาสนสถาน ที่มีพื้นที่อยู่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ตามแผนการท่องเที่ยวประจำปีไหว้พระ 9 วัด โดยมีหน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดขึ้น และเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาสนใจการท่องเที่ยวบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์กันมากขึ้น 9 วัดที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดขึ้น ได้แก่

1. พื้นที่เขตเกาะรัตนโกสินทร์ (เขตพระนคร) ประกอบด้วย 6 วัด ได้แก่ วัดสุทัศน์, วัดสระเกศ, วัดบวรนิเวศ, วัดชนะสงคราม, วัดพระศรีรัตนศาสดาราม, และวัดพระเชตุพนฯ
2. พื้นที่เขตฝั่งธนบุรี ประกอบด้วย 3 วัด ได้แก่ วัดกัลยาณมิตร, วัดอรุณราชวราราม, และ วัดระฆังโฆสิตาราม

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย

1. พระภิกษุ, สามเณร และไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง จำนวน 945 รูป / คน ที่มา : (จากการสัมภาษณ์เดือนธันวาคม. 2549)
2. นักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในศาสนสถาน 9 แห่ง จำนวน 12,380 คน / วันรวม 9 แห่ง (ที่มา : สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว)

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1. พระภิกษุ, สามเณรและไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง จำนวน 945 รูป / คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 83 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$
2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวภายในบริเวณศาสนสถาน 9 แห่ง จำนวน 12,380 คน / วัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 99 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. ที่รวมกิจกรรม หมายถึง บริเวณที่เป็นที่เปิดโล่งกลางแจ้งถูกล้อมรอบหรือล้อมเพียงบางส่วน ด้วยอาคารก่อให้เกิดเป็น Urban Space ขึ้นซึ่งอาจเป็นพื้นที่ที่แยกขาดจากการสัญจรโดยเด็ดขาดหรือไม่ก็ตามอาจจะสามารถใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ได้ตั้งแต่เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นที่ชุมนุมของนักท่องเที่ยวหรือเป็นที่เกิดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนอกจากจะมีประโยชน์ในด้านการทำกิจกรรมแล้ว Urban Space นี้ยังมีประโยชน์ในด้านการเป็นพื้นที่โล่งเพื่อลดความแออัดทำให้เกิดอากาศที่หมุนเวียนถ่ายเทภายในเมืองโดยเราสามารถแบ่งต่างประเภทการใช้งานได้ 5 ประเภท ดังนี้

1.1 ใช้เพื่อการสัญจรหรือเป็นทางเท้า ได้แก่ ลานด้านหน้าอาคารหรือกลุ่มอาคารขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญใช้เป็นี่รวมของกลุ่มผู้คนที่มาก่อน และหลังเข้าอาคารนอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์หรือเชื่อมต่อไปยังกิจกรรมอื่นๆ ได้

1.2 ใช้เพื่อการพบปะสังสรรค์ลานนี้มักจะอยู่ในบริเวณที่มีผู้คนจำนวนมาก หรือเป็นจุดร่วมของทางเท้าสายสำคัญ เช่น บ้านในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำซึ่งอาจมีกิจกรรมเกิดขึ้น เช่น ขายของในวันหยุด ขายสินค้าพื้นเมืองบริเวณที่ประกอบพิธีทางศาสนาบริเวณที่ประกอบพิธีหรือการละเล่นพื้นเมือง

1.3 ใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจทั้งในรูปแบบของ Passive Recreation และ Active Recreation

1.4 ใช้ประโยชน์ด้านการมองเห็นเป็นบริเวณที่ใช้เสริมกิจกรรม หรือเน้นอาคารเป็นสำคัญ เช่น ลานอนุสาวรีย์ ลานด้านหน้าโบราณสถาน

2. การท่องเที่ยว หมายถึง องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) ให้ความหมายของ “การท่องเที่ยว” ว่าหมายถึง การเดินทางใดๆ ก็ตามเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังนี้

2.1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร

2.2 การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม

2.3 เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมชมญาติมิตร เพื่อความเบิกบานบันเทิงเริงรมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่างๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ และเพื่อติดต่อธุรกิจ

3. ศาสนสถาน หรือ สถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งประกอบด้วยบริเวณ 2 เขต คือ เขตพุทธาวาส อันเป็นที่ตั้งของพระวิหาร พระอุโบสถ เจดีย์ และพระปรางค์ ฯลฯ โดยอาคารทั้งหมดจะอยู่ในกำแพงแก้ว ซึ่งเป็นกำแพงที่ไม่สูงนักกันไว้โดยรอบส่วนเขตสังฆาวาส จะเป็นที่ตั้งของกุฏิหรือที่อยู่ของพระสงฆ์ ศาลาการเปรียญ หอไตร หอฉันท์ หรือหอสวดมนต์

4. เกาะรัตนโกสินทร์ หมายถึง พื้นที่บริเวณระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับคลองบางลำพูต่อคลองโอ่งอ่าง หรือ 9 แขวง อันได้แก่ แขวงพระบรมมหาราชวัง, แขวงบูรพาภิรมย์, แขวงราชพิพิธ, แขวงสำราญราษฎร์, แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ, แขวงเสาชิงช้า, แขวงวัดบวรนิเวศ, แขวงตลาดยอด, และแขวงชนะสงคราม

5. เขตฝั่งธนบุรี คือ ฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรีในปัจจุบัน ซึ่งเคยเป็นแผ่นดินเดียวกันมาก่อนๆ เป็นที่ราบสามเหลี่ยมปากน้ำเจ้าพระยาที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำเจ้าพระยา และลำคลองต่างๆ

6. การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การออกแบบบริเวณพื้นที่โครงสร้างและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่จัดให้มีขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับกิจกรรมของผู้มาเยือน และกิจกรรมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ และเขตฝั่งธนบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตนโกสินทร์
 - 2.1.1 การอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตนโกสินทร์
 - 2.1.2 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวศาสนสถาน 9 แห่ง
 - 2.1.3 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวศาสนสถาน 9 แห่ง
- 2.2 สภาพทั่วไปของบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี
 - 2.2.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี
 - 2.2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน และฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์
 - 2.2.3 การจัดการการท่องเที่ยวศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตนโกสินทร์

2.1.1 การอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตนโกสินทร์

พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของประเทศไทย นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นราชธานีเมื่อปี พ.ศ. 2325 พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีทุกพระองค์ ได้ทรงรังสรรค์กรุงรัตนโกสินทร์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับ ปัจจุบันพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์เป็นที่ตั้งของที่ทำกรสำคัญต่างๆ หลายแห่ง ปัญหาต่างๆ ได้เกิดขึ้นตามมาอาทิ

ความแออัดของอาคารและสิ่งก่อสร้าง การจราจร สิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

สถาปัตยกรรมไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ ซึ่งนับวันมีแต่จะถูกทำลายไปประกอบกับประชาชนมีความตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น จึงเป็นความจำเป็นที่รัฐจะต้องเร่งแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจังเท่าที่ผ่านมารัฐได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว โดยแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ เพื่อรับผิดชอบมาโดยลำดับดังนี้

1. คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมภายในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2519 โดยให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการ เพื่อการบูรณะปรับปรุงสิ่งก่อสร้างที่สำคัญของกรุงเทพมหานครให้แล้วเสร็จทันกำหนดการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ในปี พ.ศ. 2525

2. คณะกรรมการอนุรักษ์ปรับปรุง และบูรณะโบราณสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ซึ่งโดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้แต่งตั้งเมื่อ วันที่ 5 มกราคม 2521 คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์

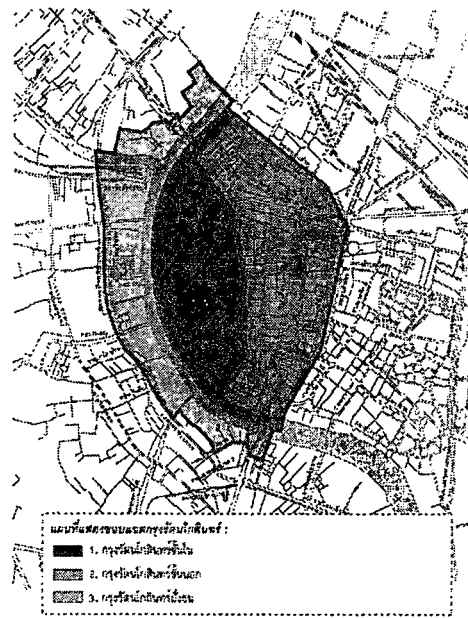
คณะกรรมการโครงการเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2521 โดยรวมเอาคณะกรรมการสองชุดแรกเข้าด้วยกันและให้ความรับผิดชอบการดำเนินงาน โครงการเกาะรัตนโกสินทร์ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเสนอเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการนี้แต่เพียงชุดเดียว คณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์เปลี่ยนชื่อมาจากคณะกรรมการโครงการเกาะรัตนโกสินทร์เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2521

พื้นที่ของโครงการกรุงรัตนโกสินทร์มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 5.8 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 3 บริเวณประกอบด้วย

1. บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด) มีเนื้อที่ประมาณ 1.8 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

2. บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยคลองคูเมืองเดิม แม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศเหนือคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู - คลองโองอ่าง) และแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านทิศใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 2.3 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงบวรนิเวศ แขวงสำราญราษฎร์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชบพิธ แขวงตลาดยอด และแขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร

3. กรุงเทพมหานครบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ คือบริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา, คลองบางยี่ขัน, ซอยวัดดาวดึงษ์, ซอยวัดคูสิดาราม, คลองขนมจีน, คลองบางกอกน้อย, คลองบ้านขมิ้น, คลองวัดอรุณ, คลองบางกอกใหญ่, ซอยวัดกัลยาณ์, ถนนเทศบาลสาย 1 และซอยสมเด็จพระเจ้าพระยา 1 มีเนื้อที่ประมาณ 1.7 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด แขวงอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกใหญ่ แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี และแขวงสมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร



ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงขอบเขตเกาะรัตนโกสินทร์ทั้ง 3 ชั้น

วัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ที่คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าเดิมยึดถือเป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์ และ พัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มาโดยตลอด ระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา คือการส่งเสริมให้มีพื้นที่โล่งว่างสีเขียว การอนุรักษ์ โบราณสถาน และ สถาปัตยกรรม ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม และการลดความหนาแน่นแออัดของ สถานที่และการจราจรนโยบายนี้ได้นำไปสู่การกำหนดมาตรการควบคุมการก่อสร้าง และกิจกรรมต่างๆ ในเขตบริเวณรอบกรุงรัตนโกสินทร์ที่สำคัญๆ (กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ ศิลปกรรม สำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2549.) [Online].

2.1.2 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวศาสนสถาน 9 แห่ง

เป็นเรื่องที่นิยมกันมาโดยตลอดกับการได้ไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นการเสริมสิริมงคลให้กับตัวเอง และครอบครัว ท้าวไร่ไหว้พระ 9 วัด กลายเป็นมงคลยอดฮิตที่คนไทย และชาวต่างชาติกำลังให้ความสนใจวัดทั้ง จำนวน 9 วัด ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์ ได้แก่ วัดพระแก้ว, วัดโพธิ์, วัดสุทัศน์, วัดอรุณฯ, วัดบวรฯ, วัดสระเกศ, วัดชนะสงคราม, วัดระฆัง และวัดกัลยาณมิตร บางคนเคร่งครัดจัดถึงขนาดที่จะต้องไปสักการะให้ครบทั้ง 9 แห่งในวันเดียวความต้องการดังกล่าวนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหยิบ “ท้าวไร่มงคล” นี้ใส่ในโครงการของการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาสนใจการท่องเที่ยว บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์กันมากขึ้น และเพื่อเป็นการดึงดูด

ใจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำเกร็ดความรู้ ความเชื่อและวิธีการสักการะแต่ละแห่งเพื่อเสริมความมงคลกันอย่างสูงสุดประกอบด้วย

1. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

ไหว้ “พระแก้วมรกต” ด้วย รูป เทียน ดอกบัวคู่เพื่อ “แก้วแหวนเงินทองไหลมาเทมา”

2. วัดบวรนิเวศวิหาร

ไหว้ “พระพุทธชินสีห์” พระรูปสมเด็จพระสมณเจ้า 2 องค์ คือ สมเด็จพระพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ และสมเด็จพระยาวิจิตรญาณวโรรส “พบแต่สิ่งดีงามในชีวิต”

3. วัดสระเกศ

นมัสการพระบรมสารีริกธาตุและชมสภาพบ้านเมืองจากมุมสูง “เสริมสร้างความคิดอันเป็นสิริมงคล”

4. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)

ไหว้ พระพุทธไสยาสน์ เพื่อ “ความสงบสุขร่มเย็น” ด้วยรูป 9 ดอก เทียนแดงคู่ ทองคำเปลว 11 แผ่น

5. วัดสุทัศนเทพวราราม

เพื่อ “วิสัยทัศน์กว้างไกล มีเสน่ห์แก่คนทั่วไป” ต้องไปสักการะ พระศรีศากยมุนี ด้วยรูป 3 ดอก เทียน 2 เล่ม ดอกบัวหรือพวงมาลัย

6. วัดชนะสงคราม

สักการะ “พระประธาน” ในพระอุโบสถและ “สมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท” ด้วย รูป 5 ดอก เทียน 1 เล่ม ดอกบัว 1 ดอก มีความเชื่อว่า “จะมีชัยชนะต่ออุปสรรคทั้งปวง”

7. วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)

สักการะ “พระประธาน” ด้วยรูป 3 ดอก เทียนคู่ และต้องไปเดินทักษิณาวัดรอบ “พระปรางค์” อีก 3 รอบ เพื่อ “ชีวิตรุ่งโรจน์”

8. วัดระฆังโฆสิตาราม

สักการะ “รูปเหมือนสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี)” ด้วย รูป 3 ดอก เทียนคู่ ทองคำเปลว 3 แผ่น หมากพลูและภาวนาด้วยคาถาชินบัญชร เพื่อ “ความนิยมชมชื่น มีชื่อเสียงโด่งดัง”

9. วัดกัลยาณมิตร

ไหว้ “พระประธานหรือหลวงพ่อบ้างปออง” ด้วยรูป 3 ดอก เทียนแดงคู่เพื่อ “ความสวัสดิมีชัยเดินทางปลอดภัย”

2.1.3 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวศาสนสถาน 9 แห่ง (สมชาติ วินิจธนกิจ. 2546. 71-95)

2.1.3.1 อาคารบริการนักท่องเที่ยว

อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยวหรือศูนย์กลางนักท่องเที่ยว ได้แก่ อาคารที่ให้ข้อมูลต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวต้องอยู่ในทำเลที่ตั้งที่สามารถมองเห็นได้ง่าย และอยู่ในบริเวณที่นักท่องเที่ยวผ่านเป็นจำนวนมากโดยมากมักจะเป็นกลุ่มอาคาร โดยมีประโยชน์ของการใช้งานต่างๆ กัน ได้แก่ ที่ทำการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือหน่วยงานทางด้านบริการการท่องเที่ยวเป็นเสมือนสำนักงานที่นักท่องเที่ยวจะมาติดต่อสอบถามขอแผนที่ในส่วนนี้อาจแยกเป็นที่ทำการเจ้าหน้าที่กับส่วนเก็บของ ซึ่งเป็นที่เก็บเอกสารอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับศูนย์บริการขนาดใหญ่ที่สมบูรณ์จะมีส่วนประกอบเพิ่มเติม เช่น

- อาจจะมีบริการที่แลกเปลี่ยนเงินสกุลต่างๆ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่มาก

- ที่ทำการตำรวจท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในรูปของสำนักงานเช่นกัน

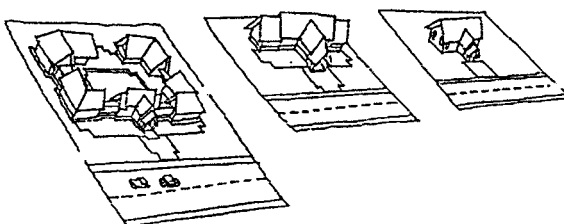
- ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก

- ห้องน้ำ – ห้องส้วม

- บริเวณที่นั่งพักคอยที่นัดพบ

- อื่นๆ เช่น ห้องนิทรรศการ ห้องแสดงงาน อาคารบริการนักท่องเที่ยวซึ่งอาจเป็น

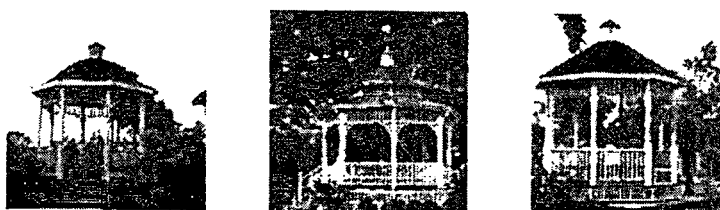
อาคารเดี่ยวขนาดเล็กจนถึงกลุ่มอาคารที่มีการใช้สอยหลายๆ อย่าง



ภาพที่ 2.2 อาคารบริการนักท่องเที่ยว อาจเป็นอาคารเดี่ยวขนาดเล็กจนถึงกลุ่มอาคารที่มีการใช้สอยหลายๆ อย่าง

2.1.3.2 ศาลาที่พัก

เป็นอาคาร โลงที่มีจุดประสงค์สำหรับนักท่องเที่ยวที่นั่งพักคอย หรือเป็นที่พักร่ม หลบแสงแดด หลบฝนหรือเป็นจุดที่มีวิวทัศนียภาพ ซึ่งจัดทำศาลาสำหรับให้ผู้นั่งเล่นพักผ่อนเป็น ศาลาทำเรือ ทำน้ำ ศาลาคอยรถท่องเที่ยว ศาลาตรวจจุดทางเข้า-ออก อาจเป็นอาคารขนาดเล็กมีที่นั่งได้ เป็นกลุ่มเล็ก 3-5 คน ซึ่งมีขนาดโดยประมาณ 3.00 x 3.00 ม. หรือเป็นอาคารขนาดใหญ่ขึ้นมากจนได้ มากกว่า 10 คนก็ได้ อาจมีที่นั่งถาวรประกอบอยู่กับศาลา หรือจะมีเพียงหลังคาคลุมกันแดดฝนก็ได้ ในโอกาสที่เหมาะสมศาลาที่พักนี้อาจจัดทำเป็นเพียงซุ้มไม้เลื้อยเพื่อช่วยกันแดดเท่านั้น



ภาพที่ 2.3 ตัวอย่าง ศาลาที่พักรูปแบบต่างๆ

2.1.3.3 ห้องน้ำ

ห้องน้ำสำหรับบริการนักท่องเที่ยวมักจัดให้มีเพียงห้องส้วม และส่วนที่ล้างมือเท่านั้น แต่ไม่มีส่วนอาบน้ำ

2.1.3.4 เกณฑ์ในการออกแบบห้องน้ำ

ก. ที่ตั้งซึ่งไม่โดดเด่นจนเกินไปนัก รวมทั้งรูปแบบของอาคารที่ไม่เด่นสะดุดตาหรือ ช่วยบังซ่อนเรือนอาคารด้วยรั้วโปร่งแนวไม้พุ่มแนวไม้เลื้อยหรือปลูกกลุ่มต้นไม้ช่วยบัง

ข. ควรให้มีการระบายอากาศที่ดีโปร่งโล่ง ได้รับแสงแดดธรรมชาติ เพื่อช่วยไม่ให้เกิด เป็นบริเวณอับชื้นเหม็นควรคำนึงถึงตำแหน่งประกอบกับทิศทางลมด้วย โดยอยู่ด้านใต้ลมจากบริเวณ ที่นั่งเล่นพักผ่อนหรือบริเวณที่มีคนรวมกลุ่มกันมาก

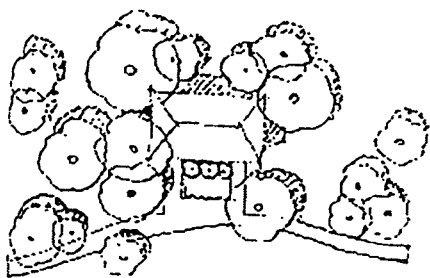
ค. ทางเข้า-ออกของห้องน้ำหญิงและชายควรแยกจากกัน ทางเข้า-ออกที่ดีไม่ควร เปิดโล่งเข้าไปจนถึงภายในห้องน้ำแต่ควรมีแผงกั้นชั้นหนึ่งก่อนควรคำนึงถึงความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้

ง. วัสดุอุปกรณ์ให้มีความทนทานกับการใช้งานในที่สาธารณะ ทำความสะอาดง่าย ต่อการดูแลรักษาง่าย เช่น พื้นและผนังปูกระเบื้อง

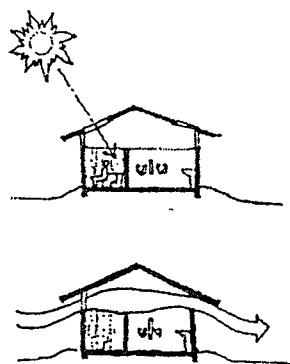
จ. ขนาดและระยะที่พอเหมาะจะทำให้ประหยัดขนาดห้อง อาคารที่ใหญ่เกินไป ก็ไม่ช่วยเพิ่มประโยชน์ใช้สอยแต่อย่างใด

ฉ. อาจจัดทำห้องเก็บของสำหรับเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด เช่น ไม้กวาด, ถังน้ำ, น้ำยาล้างห้องน้ำ, แปรงขัดห้องน้ำ เป็นต้น

ข. ห้องน้ำสาธารณะมักจะต้องมีเจ้าหน้าที่เก็บเงินและดูแลความสะดวก ซึ่งควรจัดให้มีบริเวณที่นั่งหน้าทางเข้าให้เป็นที่เป็นทางมีโต๊ะหรือเคาน์เตอร์พร้อมที่นั่ง



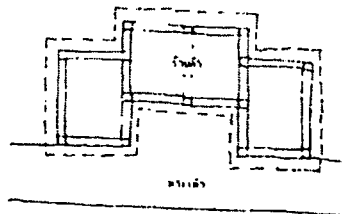
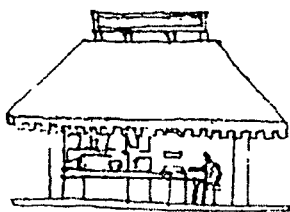
ภาพที่ 2.4 บริเวณห้องน้ำไม่ควรตั้งอยู่ในที่ที่ไม่โดดเด่นไป



ภาพที่ 2.5 จัดให้มีการระบายอากาศที่ดีโดยได้รับแสงแดดและสัมพันธ์กับทิศทางลม

2.1.3.5 ร้านขายของ ร้านขายอาหาร เครื่องดื่ม

ร้านขายของนี้ อาจเป็นอาคารถาวรหรือเป็นซุ้มที่มีขนาดเล็กลงมา โครงสร้างเบา และไม่เป็นอาคารถาวรหรืออาจเป็นรถเข็นก็ได้โดยมากแล้วเป็นการขายของเล็กๆ น้อยๆ ที่นักท่องเที่ยวอาจจำเป็นต้องใช้ เช่น พิล์มถ่ายรูป ไปสการ์ด หนังสือนาฬิกา แผนที่นาฬิกา หรือของที่ระลึกต่างๆ เช่น เสื้อ หมวก ที่เขี่ยบุหรี่ เป็นต้น ส่วนร้านอาหารเครื่องดื่มก็เช่นเดียวกัน ซึ่งอาจมีทั้งร้านขายอาหารที่จัดให้มีที่นั่งให้ผู้มารับประทานอาหารหรือเป็นร้านขายอาหารว่าง และขนมที่มีเพียงเก้าอี้และเคาน์เตอร์หรือให้ซื้อไปรับประทานที่อื่นก็ได้



ภาพที่ 2.6 แสดงรูปแบบร้านค้าและแปลน

2.1.3.6 สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ

การจำแนกประเภท ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้ในงานสาธารณะมีความแตกต่าง และจำแนกออกได้ตามลักษณะการใช้งานดังนี้

ก. ที่นั่งที่ใช้นั่งเพียงชั่วคราว ได้แก่ การนั่งเป็นระยะเวลาสั้นๆ ประมาณไม่เกิน 15 นาที เช่น การนั่งรอรถประจำทาง การรอเวลานัดหรือนั่งพักระหว่างการเดินเพียงชั่วคราวก่อนที่จะทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไปที่นั่งประเภทนี้มักใช้ในบริเวณทางเท้าในย่านการค้าบริเวณทาง เข้า-ออก ของสถานที่สำคัญ บางแห่งที่ผู้คนเข้า-ออกมากมีการรอเวลานัดบริเวณที่รอรถประจำทางรอรถทัศนาจร หรือบริเวณที่มีที่ขายเครื่องดื่มในบริเวณที่มีคนสัญจรมากต้องการให้มีการผลัดเปลี่ยนในการนั่งสูง

ลักษณะของที่นั่งประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องให้นั่งสบายมากนักมีข้อจำกัดในการใช้สอยเพียงในเรื่องของความสูง และขนาดความกว้างของที่นั่งเท่านั้น กล่าวคือมีความสูงอยู่ระหว่าง 40-50 ซม. และความกว้างของที่นั่งมีขนาด 25 ซม. เป็นอย่างน้อยไม่จำเป็นต้องมีพนักพิง

การออกแบบอาจจัดวางในลักษณะม้านั่งเดี่ยว ม้านั่งยาวหรือนั่งที่เกิดจากการใช้สอยอื่นๆ เช่น กะบะตันไม้หรือกำแพงกันดินที่ทำขอบให้นั่งได้ เป็นต้น

ข. ที่นั่งแบบนั่งเพื่อความผ่อนคลาย ได้แก่ การนั่งพักผ่อนหรือคลายความเครียด เช่น ที่นั่งในสวนสาธารณะ ที่นั่งในบริเวณทางเท้าที่มีคนไม่พลุกพล่านนัก ซึ่งอาจเป็นย่านธุรกิจ ย่านพักอาศัย หรือในย่านการค้าที่มีการจัดบริเวณนั่งพักผ่อนแยกต่างหากจากทางสัญจร

ลักษณะของที่นั่งประเภทนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงความสบายในการนั่งควรมีพนักพิงมีที่นั่ง และพนักลาดเอียงได้ส่วนตามสรีระอาจเป็นม้านั่งเดี่ยว หรือ ม้านั่งยาวก็ได้แต่แบบเดี่ยวๆ ไม่ค่อยพบนักในที่สาธารณะต้องการความเป็นส่วนตัวในลักษณะของการไม่โดนเดี่ยจากคนอื่น ๆ บางครั้งที่นั่งแบบผ่อนคลายอาจเป็นที่นั่งที่ติดอยู่กับ โครงสร้างอื่นๆ ก็ได้ เช่น กำแพงกันดิน ด้านหลังป้ายขนาดใหญ่ โดยทำโครงสร้างของที่นั่งต่อเนื่องเชื่อมเข้ากับโครงสร้างนั้นๆ

ค. โต๊ะและเก้าอี้ เป็นลักษณะของการนั่งแบบที่ต้องการใช้โต๊ะด้วย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ในบริเวณรับประทานอาหารอย่างไม่เป็นทางการ โต๊ะเก้าอี้ที่ใช้ในบริเวณพักผ่อนของบุคคลที่มาเป็นกลุ่ม และมีของที่ต้องการมีที่วางหรือ โต๊ะ เก้าอี้ในบริเวณพักผ่อนที่ต้องการมีการเล่นเกมส์เล็กน้อยๆ

ความแตกต่างของ โต๊ะและเก้าอี้ที่ใช้ในการรับประทานอาหาร กับ โต๊ะและเก้าอี้ที่ใช้ในการพักผ่อน คุยหรือเล่นเกมส์ ได้แก่ ระยะห่างระหว่างความสูงที่นั่งและโต๊ะแตกต่างกัน สำหรับโต๊ะที่ใช้ในการรับประทานอาหารจะมีความสูงมากกว่า โต๊ะแบบอื่นๆ เก้าอี้ที่ใช้กับโต๊ะเหล่านี้จะเป็นแบบ

มีพนักงานหรือไม่กี่ได้แต่ไม่จำเป็นต้องให้นั่งสบายเท่าเก้าอี้พักผ่อนแบบผ่อนคลาย การจัดวาง โต๊ะและเก้าอี้ มักจัดวางในลักษณะวางเป็นกลุ่มหลายๆ ชุดในบริเวณเดียวกัน

2.1.3.7 เกณฑ์ในการออกแบบสิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบม้านั่ง และโต๊ะ เก้าอี้ เหมือนเกณฑ์การออกแบบ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะต่างๆ ไป กล่าวคือตรงตามการใช้สอยที่มีความทนทานต่อการใช้สอย และสภาพอากาศและมีสภาพที่กลมกลืนกับภูมิทัศน์โดยรอบหากเป็นไปได้ควรใช้วัสดุที่เป็นวัสดุพื้นเมือง

ก. การกำหนดตำแหน่งที่ตั้งได้กล่าวมาข้างแล้วในการจำแนกประเภทของม้านั่ง โต๊ะ และเก้าอี้ว่าประเภทใดใช้เพื่อประโยชน์ใด และจะอยู่ในสถานที่ใดบ้างนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่จะต้องระมัดระวังในการกำหนดตำแหน่งที่จะต้องไม่ให้ที่นั่งนั้นๆ กีดขวางเส้นทางการสัญจรของผู้อื่น โดยจะต้องทำการตรวจสอบทิศทางเดินของคนในบริเวณนั้นว่าใช้เดินไปที่ใดบ้าง และมีขอบเขตการเดินนั้น คือ บริเวณที่จะใช้ตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่นั่ง โต๊ะ และเก้าอี้ได้ที่นั่งแบบผ่อนคลายจำเป็นต้องเว้นระยะห่างจากขอบเขตของการสัญจรออกมาประมาณ 1.50 ม. เป็นอย่างน้อย แต่ให้หันหน้าสู่เส้นทางสัญจรนั้นเพื่อความรู้สึกเป็นส่วนตัว แยกออกจากบริเวณที่มีกิจกรรมที่เคลื่อนที่ อันจะนำไปสู่ความรู้สึกผ่อนคลาย

ในกรณีที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถังขยะที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ค้ำน้ำ ควรอยู่ใกล้ขนาดที่สามารถเดินถึงไม่เกิน 7.10 ม. และให้สามารถมองเห็นสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นๆ ได้ชัดเจนไม่จำเป็นต้องค้นหาหรือสอบถาม

ข. การจัดวางระยะห่าง ระยะห่างของการนั่งมีผลต่อสภาพการผ่อนคลายและปฏิริยาทางการสมาคมของผู้นั่งกล่าวคือ มนุษย์มีระยะโดยรอบตัวอยู่ระยะหนึ่งซึ่งหากมีผู้อื่นล่วงล้ำเข้ามาในระยะนี้จะมีปฏิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น รู้สึกอึดอัด รู้สึกต้องการหนี รู้สึกว่าควรจะพักตามสภาพการณ์และความรู้จักหรือไม่รู้จักของบุคคลทั้งสอง

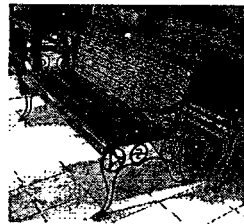
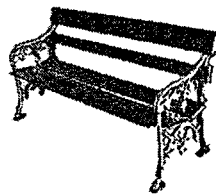
อย่างไรก็ดี ในที่สาธารณะในสภาพการณ์โดยรวมระยะห่างระหว่างบุคคลที่จะเกิดความเป็นส่วนตัวน่าจะเป็นระยะ 40 ซม. ขึ้นไปทางด้านข้างหากระยะใกล้กว่านี้จะเป็นระยะส่งเสริมให้มีการสังสรรค์พูดคุยกัน ดังนั้นการจัดระยะห่างของเก้าอี้ในที่สาธารณะในบริเวณที่เหมาะสมในลักษณะที่จะเป็นส่วนตัวก็ได้สังสรรค์กันก็ได้จะเป็น 40 ซม. หากเป็นบริเวณที่คาดว่าจะเกิดการสังสรรค์เป็นกลุ่ม อาจจัดให้กว่าระยะนี้ได้

ก. ลักษณะการจัดวางและการจัดสภาพแวดล้อม

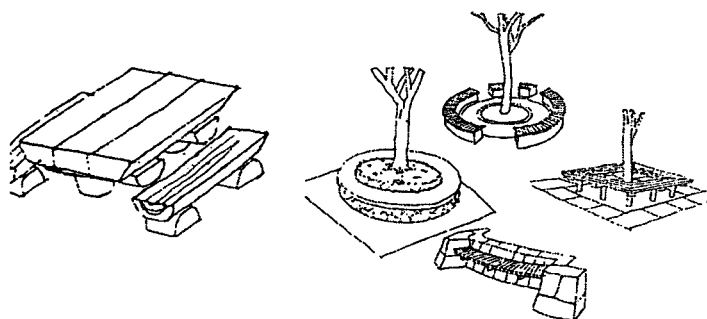
ลักษณะการจัดวางที่นั่ง และการจัดสภาพแวดล้อมมีผลต่อบรรยากาศของการนั่ง
ในบริเวณนั้น

- การจัดวางที่นั่งในลักษณะเป็นมุมฉาก หรือเป็นลักษณะโค้งเข้าเป็นลักษณะ
ที่ส่งเสริมให้เกิดการพูดคุยสังสรรค์กันมากกว่าการจัดในแนวตรงหรือ โค้งออก
- การจัดในแนวตรง หากมีระยะห่างมากกว่าระยะสังสรรค์จะเป็นการนั่งในลักษณะ
นั่งเดี่ยวแต่หากห่างกันในระยะประมาณ 40 ซม. เป็นระยะที่อาจเกิดการสังสรรค์ได้หรือส่วนตัวได้แต่
ระยะใกล้กว่า 30 ซม. จะเป็นระยะที่เกิดการสังสรรค์โดยการจัดที่นั่งในแนวตรงจะส่งเสริมให้มีการ
พูดคุยระหว่างบุคคล 2 คน เท่านั้นหากเป็นกลุ่มใหญ่บุคคลที่เหลือจำเป็นต้องยืน
- การจัดที่นั่งในแนวโค้งออกสนับสนุนให้เกิดความเป็นส่วนตัวมากกว่าแบบอื่น
นอกจากนี้ความเป็นส่วนตัวยังอาจเกิดขึ้นได้จากการมีขอบเขตในลักษณะปิดล้อม เช่น มุมที่เว้าเข้ามา
จากแนวทางเดินมุมที่เกิดจากระยะต้นไม้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีสำหรับที่สาธารณะที่มีคนพลุกพล่านการจัดแยก ระยะห่างระหว่างที่นั่งได้
พอเหมาะ ก็มีมีส่วนช่วยให้เกิดความเป็นส่วนตัวได้เพียงพอ ดังนั้นการจัดระยะห่างและการจัดวางที่นั่ง
จะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่จะเกิดในบริเวณนั้นคนต้องการเป็นส่วนตัว หรือต้องการพูดคุยเป็นกลุ่มหรือ
ทั้งสองอย่าง



ภาพที่ 2.7 ที่นั่งที่ใช้ที่นั่งเพียงชั่วคราว



ภาพที่ 2.8 โต๊ะและเก้าอี้แบบต่างๆ

2.1.3.8 ป้าย

หน้าที่หลักของป้าย คือ การสื่อสารข้อมูลซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นเรื่องราวเป็นป้ายชี้ทางป้ายบอกเกณฑ์หรืออื่นๆที่คนที่ใช้บริเวณหรือสัญจรไปมาควรรู้

ป้ายสามารถจำแนกออกได้เป็นหลายประเภทได้แก่ป้ายบอกสถานที่ (Identification Sign) ป้ายบอกทิศทาง (Directional Sign) ป้ายบอกกฎข้อบังคับ (Regulation Sign) ป้ายข้อมูล (Information Sign) ซึ่งปัจจุบันป้ายเหล่านี้มักอยู่ในการวางแผน และรับผิดชอบดูแลเรื่องการติดตั้งอยู่หลายหน่วยงานและกระจัดกระจายโดยทั่วไปเพื่อเป็นระเบียบ และความชัดเจนในการสื่อสารป้ายเหล่านี้ควรมีการจัดวางอย่างเป็นระบบ ป้ายที่อยู่ในบริเวณใกล้ๆ กันอาจรวมใช้โครงสร้างเดียวกันได้ก็จะเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่สถานที่หรืออาจใช้โครงสร้างอื่นๆในการติดป้ายข้อมูลเหล่านี้ก็ได้ เช่น เสาไฟฟ้า เป็นต้น

2.1.3.9 เกณฑ์ในการออกแบบป้าย

การออกแบบป้ายต่างๆ ในที่สาธารณะมีเกณฑ์ต่างๆ ที่พิจารณาหลายประการ ได้แก่

ก. ความชัดเจน ได้แก่ การที่ป้ายนั้นมีลักษณะที่เห็นง่าย อ่านออกได้ง่ายตามระยะการมองที่ต้องการความชัดเจนนี้จะขึ้นกับขนาด สี ความสูง และฉากหลังของป้ายรวมทั้งขนาดของตัวอักษรด้วย

- ในเรื่องขนาดของป้าย สำหรับป้ายบางชนิดจะมีขนาดและสีมาตรฐานอยู่ เช่น ป้ายจราจร ส่วนป้ายให้ข้อมูลลักษณะอื่นมักกำหนดขนาดเอาตามใจชอบ ได้มีผู้ทำการทดลองในเรื่องการเปรียบเทียบขนาดของป้ายสีขาว กับระยะทางที่จะมองเห็นอย่างเด่นชัดได้ข้อมูลดังนี้

ระยะทาง 14 ม. ขนาด 1.5 ตารางเมตร

ระยะทาง 23 ม. ขนาด 1.5 ตารางเมตร

ระยะทาง 32 ม. ขนาด 2.7 ตารางเมตร

ระยะทาง 45 ม. ขนาด 4.7 ตารางเมตร

ข้อมูลนี้อาจนำมาใช้ในการกำหนดขนาดต่ำสุดของป้าย โดยใช้ระยะทางที่ต้องการให้มองเห็นเป็นตัวกำหนด

- ในด้านสีของป้ายพบว่า ป้ายสีเหลืองเป็นสีที่เห็นชัดเจนที่สุด จึงมักถูกใช้เป็นสีสำหรับป้ายบอกกฎข้อบังคับต่างๆ สีที่มีความชัดเจน และดึงดูดความสนใจได้น้อยที่สุดคือสีเทา นอกจากนี้ความตัดกันระหว่างรูปลักษณ์ หรือตัวอักษรกับสีพื้นของป้ายก็มีความสำคัญด้วย

- ความสูงของป้าย ควรจะอยู่ในระดับสายตา หรือเหนือระดับสายตาของมนุษย์ ป้ายที่อยู่ในบริเวณที่คนเดินผ่านโดยทั่วไปมักมีความสูง 1.07 ม.-1.20 ม. จากพื้นถึงระดับขอบล่างของป้าย แต่หากบริเวณนั้นเป็นที่โล่ง ป้ายอาจมีระดับต่ำกว่าสายตาได้

ในบางกรณีมีการใช้ป้ายในระดับเตี้ยเพื่อลดการบังสายตา มักใช้ในป้ายประเภทป้ายข้อมูล ป้ายบอกทิศทาง และป้ายบอกสถานที่การใช้ป้ายระดับเตี้ยไม่ค่อยนิยมใช้เป็นป้ายของกฎข้อบังคับในกรณีที่ใช้ป้ายระดับเตี้ย ควรแน่ใจว่าได้ตั้งบริเวณ โล่งหน้าป้ายห่างจากบริเวณทางสัญจรพอที่ผู้ที่เดินผ่านไปมาจะสังเกตเห็นป้ายได้โดยไม่ผ่านเลยไป ขนาดของตัวอักษรควรมีผู้ทำการทดลองและกำหนดสูตรคำนวณขนาดของตัวอักษรดังนี้

$$d = 67.9, \quad h = 0.33$$

เมื่อ d = ระยะทางจากจุดมองถึงป้ายเป็นฟุต

h = ความสูงของตัวอักษรเป็นนิ้วหรือคิดง่าย ๆ ได้ว่า ตัวอักษรขนาด 1 นิ้ว จะเห็นได้ชัดเจนในระยะไกลสุด 67 ฟุต (20.40 ม.)

ในกรณีที่ป้ายต้องให้ผู้อ่านที่อยู่ในรถกำลังเคลื่อนที่อ่านได้ใช้สูตร

$$h = (n+6) v/10 + s/100$$

h = ความสูงของตัวอักษร เป็นนิ้ว

n = จำนวนตัวอักษรบนป้ายสัญญาณ

v = ความเร็วของรถ เป็นไมล์/นิ้ว

s = ระยะทางจากป้ายถึงรถ เป็นฟุต

- ฉากหลังของป้ายก็มีความสำคัญด้วยในแง่ที่ว่าหากฉากหลังมีความสับสนวุ่นวาย หรือมีป้ายมากมายหลายอันอยู่ในบริเวณ ก็มีแนวโน้มว่าป้ายเหล่านั้นจะลดความชัดเจนลงไป หรือหากด้านหลังป้ายมีสิ่งประกอบถนนในขนาดและรูปร่างใกล้เคียงหลายๆ อันก็ทำให้ป้ายนั้นขาดความชัดเจนลงไปเช่นเดียวกัน

ข. ตำแหน่งของป้ายการติดตั้งป้ายควรคำนึงถึงตำแหน่งว่าชาวสารถนั้นๆ ต้องการสื่อสารให้ผู้ใดในขณะที่ผู้นั้นอยู่ในตำแหน่งใด หรือจากป้ายนั้นควรจะมองเห็นภาพอะไรบ้าง ในกรณีที่ป้ายแสดงข้อมูล และตำแหน่งของป้ายควรจัดระยะและระเบียบไม่ให้เกิดขวางทางสัญจรเป็นอุปสรรคต่อผู้ที่ผ่านไปมา

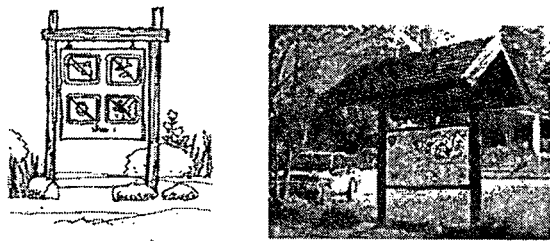
ค. ความสวยงาม ตัวป้ายควรมีลักษณะเรียบเห็นตัวอักษรหรือรูปสัญลักษณ์เด่นชัด แต่โครงสร้างของป้ายอาจทำรายละเอียดให้แสดงถึงลักษณะวัฒนธรรมของสถานที่ก็ได้

ง. เกณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้แล้วยังมีเกณฑ์อื่นๆ โดยทั่วไปอีก เช่น ความแข็งแรง ความคงทนต่อสภาพอากาศ และไม่ควรมีความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ

2.1.3.10 การใช้รูปสัญลักษณ์ในแผ่นป้ายแทนตัวอักษร

บางครั้งการใช้ตัวอักษร เขียนลงบนแผ่นป้ายอาจมีข้อเสียเปรียบอยู่หลายประการ เช่น มีข้อความยาวทำให้ต้องใช้ป้ายขนาดใหญ่ อ่านยากหรืออ่านได้เฉพาะผู้ใช้ภาษานั้นๆ การใช้รูปสัญลักษณ์แทนจึงมักได้ความหมายชัดเจนได้โดยที่ได้ขนาดป้ายกะทัดรัด มีรูปแบบที่ดูสวยงาม

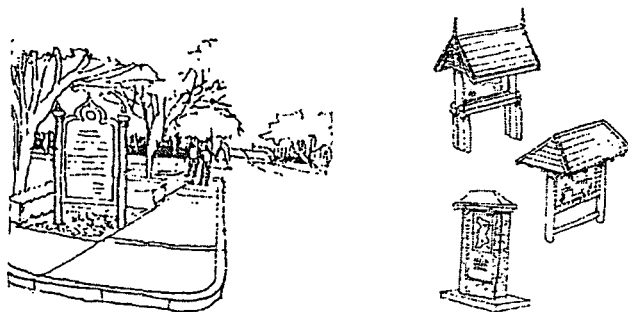
รูปสัญลักษณ์ที่ใช้ในแผ่นป้ายนี้ควรมีเส้นชัดเจน สื่อความหมายได้ในลักษณะสากลและควรมีขนาดใหญ่พอที่จะเห็นได้ชัดเจน



ภาพที่ 2.9 ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ



ภาพที่ 2.10 ป้ายบอกทิศทางและกฎข้อบังคับแต่ละสถานที่



ภาพที่ 2.11 รูปแบบป้ายในลักษณะต่างๆ

ตู้โฆษณา (Kiosk)

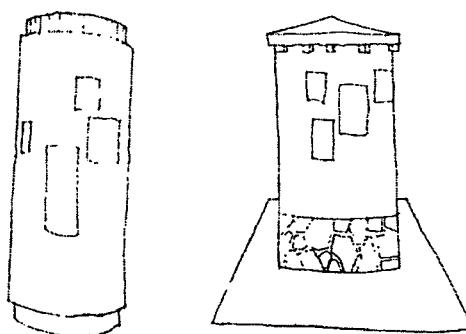
ตู้ประชาสัมพันธ์หรือตู้ติดประกาศโฆษณาต่างๆ หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่จัดทำขึ้นเพื่อการสื่อสารการให้ข้อมูลต่างๆ ทั้งสำหรับผู้สัญจรโดยทางรถยนต์และผู้สัญจรด้วยทางเท้าถ้าเป็นตู้ที่ต้องการให้มองเห็นจากระยะไกลจำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ และมีความสูงขึ้นไปให้มองเห็นได้ชัดเจนจากระยะไกล และในระหว่างที่มีการเคลื่อนที่มีประโยชน์ในท้องถิ่นตัวเองด้วยส่วนข้อมูลที่ให้มัก ได้แก่ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ถึงกิจกรรมการแสดงละคร การแสดงดนตรี นิทรรศการการประกวดซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีการหมุนเวียนกันไป หรือในบางเวลาอาจเป็นการประชาสัมพันธ์สำหรับการณรงค์ต่างๆ การหาเสียงเลือกตั้งรวมทั้งอาจเป็นการโฆษณาสินค้าก็ได้ เป็นต้น

2.1.3.11 เสนอแนะในการออกแบบตู้โฆษณา

ตู้โฆษณา สำหรับการสื่อสารชั่วคราวบางชนิดหรือในบางบริเวณอาจมีการให้แสงสว่างติดประกอบอยู่ด้วยก็ได้ โดยเป็นการใช้ไฟส่องจากภายนอกหรือแสงไฟจากภายในป้ายประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นแผ่นพลาสติก

ก. ตู้โฆษณามักจะยึดติดอยู่กับที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ และอาจเป็นสิ่งก่อสร้างลอยตัวอยู่ประกอบกันหลายจุดเป็นกลุ่ม 2-3 ตู้ หรือประกอบอยู่กับส่วนของอาคารก็ได้

ข. ตำแหน่งของตู้ควรจะอยู่ในจุดบริเวณที่มีผู้คนผ่านไปมาเป็นจำนวนมาก เช่น บริเวณทางเข้าด้านหน้าอาคารที่มีความสำคัญเป็นที่รวมผู้คนบริเวณจุดทางร่วมทางแยก เป็นต้น



ภาพที่ 2.12 ตัวอย่างตู้โฆษณา

2.1.3.12 ถังขยะและถังรองรับขยะมูลฝอย

ถังขยะ และถังรองรับขยะมูลฝอยเป็นสิ่งหนึ่งในส่วนประกอบภูมิทัศน์เมืองที่จำเป็น

จะต้องมีเพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมสิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งเหลือใช้จากการใช้งานของคนในเมืองยังบริเวณที่มีคนเข้าไปใช้มากยิ่งจำเป็นต้องมี โดยต้องมีการคำนึงถึงรูปแบบและลักษณะให้เหมาะสมในแต่ละบริเวณนั้นด้วย

2.1.3.13 เกณฑในการออกแบบถังขยะ

ก. ควรจะมีรูปแบบที่กลมกลืน เป็นส่วนหนึ่งของทางเดินหรือบริเวณ และเป็นส่วนประดับทางเดินทำให้ดูสวยงามไม่โชก้อให้เกิดความไม่น่าดู ถึงแม้ถังขยะเป็นสิ่งที่ต้องเห็นได้ชัดเจนแต่ก็มิได้หมายความว่าให้โดดเด่นออกมาจนกลายเป็นจุดเด่น หรือจุดสนใจของบริเวณจนเกินไป ถ้าสามารถที่จะรวมถังขยะเข้าได้กับสิ่งประกอบภูมิทัศน์อื่นๆ (Site Furniture) ได้ก็จะทำให้เกิดการใช้งานหลากหลายชนิด (Multi-Purpose) ได้ เช่น เสาไฟฟ้าที่มีถังขยะติดตั้งอยู่ด้านล่าง หรือที่ค้ำน้ำที่มีถังรองรับขยะมูลฝอยอยู่ด้วย เป็นต้น

ข. ตำแหน่งและจำนวนของถังขยะจะมีความสัมพันธ์ที่เป็นสัดส่วนกัน เช่น ในบริเวณทางเดินจะมีน้อยกว่าในบริเวณปิกนิก และการจัดวางต้องไม่เกะกะกีดขวางการจราจร

ค. ถังขยะมีหลายลักษณะหลายรูปแบบ แล้วแต่การเลือกมาใช้ แต่สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ ความสะดวกในการใช้ ความแข็งแรงทนทาน ความสะดวกในการดูแลรักษา และเก็บขยะรวมไปจนถึงความสะอาดเรียบร้อยและสวยงาม

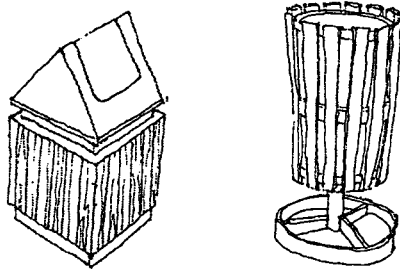
ง. ที่ตั้งของถังขยะ ควรอยู่ในตำแหน่งที่มีคนใช้งานมาก เช่น บริเวณที่จัดมีที่นั่งเป็นกลุ่ม หรือบริเวณที่มีการขึ้นรถเข้าแถวกัน หรือบริเวณแนวทางเดินหลักที่มีคนผ่านไปมาเป็นจำนวนมาก

จ. ขนาดของถังขยะ ในบริเวณทั่วไปไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่มากนักสิ่งที่จะช่วยกำหนดขนาดได้แก่ความถี่ของช่วงเวลาที่มีการเก็บขยะนำไปทิ้ง เช่น ทุกหนึ่งวัน ทุกสองวัน หรือทุกสัปดาห์การจัดให้มีถังขยะขนาดเล็กกระจายกันอยู่หลายๆ อันจะดีกว่าการจัดให้มีถังขยะขนาดใหญ่และจำนวนน้อย

ฉ. ความสูงที่พอเหมาะ สำหรับการทิ้งขยะอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ม.

ช. ถังขยะควรมีฝาปิด ถ้าเป็นได้ถังขยะที่มีฝาปิดจะช่วยไม่ให้ลมพัดขยะปลิวกระจัดกระจาย กันมิให้สุนัขมาคุ้ยและน้ำฝนไม่ตกลงไปข้างเฉอะแฉะอยู่ภายใน

ซ. วัสดุมีได้หลายชนิด โดยคำนึงถึงความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศกลางแจ้ง ความทนทานต่อการใช้งานในที่สาธารณะ เช่น ไม้ อลูมิเนียม เหล็ก ไฟเบอร์กลาส คอนกรีต โดยคำนึงถึงรูปแบบ สี สันและวัสดุที่กลมกลืนกันกับส่วนประกอบอื่นของบริเวณนั้นๆ อันหมายถึง ม้านั่ง รั้ว กำแพง วัสดุพื้น เป็นต้น



ภาพที่ 2.13 ตัวอย่างถังขยะรูปแบบต่างๆ มีความแตกต่างทั้งขนาด วัสดุ และความสูง

2.1.3.14 กะบะต้นไม้ กระจ่างต้นไม้

กะบะต้นไม้ คือภาชนะสำหรับดินเพื่อปลูกต้นไม้ อาจจะเป็นกะบะถาวรที่ก่อสร้างลงกับที่ เช่น ก่ออิฐ หล่อคอนกรีต หรือเป็นกะบะชั่วคราวซึ่งหมายถึงว่า โยกย้ายตำแหน่งไปได้ทำด้วยไม้หรือไฟเบอร์กลาสหรือคอนกรีต โดยมากจะทำเป็นกะบะที่มีขนาดเท่าๆ กันนำมาตั้งวางประกอบกันตามตำแหน่งที่ต้องการ กะบะชั่วคราวนี้อาจซื้อจากร้านค้าที่จัดทำไว้จำหน่าย หรือจะจัดสร้างขึ้นเองก็ได้ กะบะชั่วคราวที่เคลื่อนย้ายได้นี้ควรมีน้ำหนักพอสมควรที่คน 1-2 คนจะโยกย้ายได้โดยสะดวกโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องจักรเครื่องมือใดๆ ช่วย กะบะต้นไม้นี้จะมีประโยชน์ใช้สอยสามารถใช้เป็นตัวแบ่งกันทางรถยนต์ และทางคนเดินได้ดี และต้น ไม้ยังช่วยเพิ่มความสวยงามเป็นการตกแต่งเมืองได้อีกด้วย

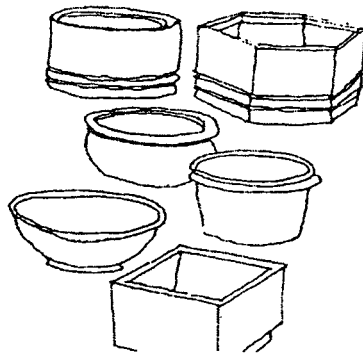
2.1.3.15 เกณฑ์ในการออกแบบกระจ่างต้นไม้

ก. กะบะต้นไม้นี้จะต้องจัดทำระบายน้ำเอาไว้ สำหรับการระบายน้ำภายหลังการรดน้ำหรือภายหลังฝนตกโดยใส่กรวดหรืออิฐหักไว้โดยรอบระบายน้ำนั้นมิให้ดินลงไปอุดตัน

ข. ตำแหน่งกะบะต้นไม้ควรตั้งอยู่ลอยตัว โดยให้บริเวณโดยรอบสามารถกวาดทำความสะอาดได้ง่ายไม่ให้เป็นชอกที่สะสมขยะหรือผง

ค. ความสูงของกะบะต้นไม้โดยทั่วไปจะไม่เกิน 0.80 ม. แต่ทั้งนี้ความสูงจะขึ้นอยู่กับการใช้งานอื่นประกอบด้วย เช่น กะบะต้นไม้ที่จัดทำเป็นม้านั่งจะต้องพิจารณาอย่างอื่นๆ ประกอบ

ง. ความลึกของชั้นดินในกะบะ สำหรับการปลูกต้นไม้มีความแตกต่างไปตามประเภทต้นไม้ที่จะใช้ ถ้าเป็น ไม้กิ่งก้านควรมีความลึกของชั้นดินไม่ต่ำกว่า 0.60 ม. ถ้าเป็น ไม้พุ่มและไม้คลุมดินควรมีความลึกของชั้นดินไม่ต่ำกว่า 0.30 ม. เกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำซึ่งถ้าสามารถออกแบบให้มีความลึกของดินมากขึ้น ต้น ไม้ก็จะเจริญงอกงามได้ดียิ่งขึ้น



ภาพที่ 2.14 ตัวอย่างกะบะต้นไม้และกระถางต้นไม้รูปแบบต่างๆ

2.1.3.16 ที่ดื่มน้ำ

ที่ดื่มน้ำเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ควรจัดเตรียมไว้ให้ผู้สัญจรไปมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองที่อากาศร้อน แต่อาจมีข้อจำกัดในเรื่องความสะอาดของน้ำประปาที่ผลิตควรได้รับการตรวจสอบในเรื่องคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอตำแหน่งของที่ดื่มน้ำ มักจะต้องมีในบริเวณที่มีผู้คนผ่านไปผ่านมา เช่น ทางเท้าสวนสาธารณะ, ทางเข้า-ออกอาคาร, ใกล้ที่พักรถประจำทาง

2.1.3.17 เกณฑ์ในการออกแบบที่ดื่มน้ำ

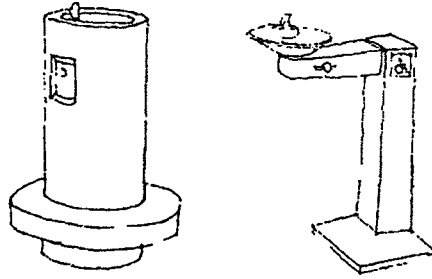
เกณฑ์ที่สำคัญของที่ดื่มน้ำสาธารณะ คือ เรื่องของขนาด ความแข็งแรง และความง่ายต่อการรักษาความสะอาดของตัวที่ดื่มน้ำเองและบริเวณโดยรอบ

- ขนาดควรมีความสูงพอเหมาะกับขนาดของผู้ใหญ่และเด็กมีที่จับยึดที่แข็งแรง
- ภายในภาชนะที่เป็นที่รองรับน้ำควรมีลักษณะที่ลื่นลาดเอียงมาก เพื่อให้ระบายน้ำได้เร็วป้องกันการเกิดตะไคร่ และหากเป็นไปได้ที่ดื่มน้ำไม่ควรอยู่ใต้ร่มไม้ในลักษณะที่ใบไม้จะร่วงลงไปอุดการระบายน้ำ เป็นเหตุให้เกิดความสกปรกไม่น่าดูและเกิดตะไคร่

- บริเวณที่ดื่มน้ำควรมีการลาดผิว และมีการระบายน้ำลงสู่ที่ระบายน้ำได้ดี

เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมักมีน้ำไหลลงเกิดความเฉอะแฉะหากได้ลาดผิว และมีการระบายน้ำจะแห้งเร็วและรักษาความสะอาดได้ง่าย

- ควรมีถังขยะอยู่ใกล้บริเวณที่ดื่มน้ำ เพื่อป้องกันการที่จะมีผู้ใช้ที่รองรับน้ำเป็นที่ทิ้งขยะ



ภาพที่ 2.15 ตัวอย่างที่ตีมน้ำสารณะรูปแบบต่างๆ ควรคำนึงถึงผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่, เด็ก และคนพิการที่ใช้รถเข็น

2.1.3.18 รั้วกำแพง และเสาถักันการจราจร

ก. รั้วสำหรับคนเดิน รั้วหรือราว หมายถึง ที่กั้นแนวระหว่างถนนกับทางเดิน หรือกั้นมิให้คนเดินเข้าไปในบริเวณที่ไม่ต้องการ เช่น ห้ามคนข้ามถนนบริเวณใกล้สี่แยก ใกล้สะพานทางโค้ง ทางขึ้นลงเนินหรือใช้บนเกาะกลางถนนเพื่อกั้นมิให้คนข้ามถนนบริเวณนั้น

ข. รั้วสำหรับรถยนต์ ใช้สำหรับเป็นแนวเพื่อความปลอดภัยสำหรับการขับขี่ยวดยานพาหนะในบริเวณที่อาจเกิดอันตราย เช่น บริเวณทางโค้ง บริเวณที่มีความลาดชันมาก หรือบริเวณกลางถนนที่ไม่มีเกาะกลาง หรือใช้เพื่อแสดงขอบเขตของการจราจรรถยนต์มิให้ออกนอกบริเวณที่ต้องการ

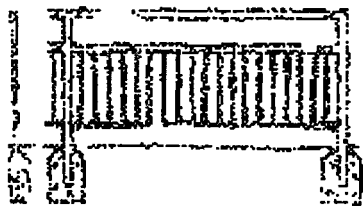
ค. เสาถักันการจราจร (Bollard) หมายถึง เสาที่แสดงขอบเขตของการสัญจร เช่น แยกการสัญจรทางรถยนต์ ได้แก่ ถนน ที่จอดรถ ออกจากบริเวณทางเท้าเป็นเสาดั้งห่างกันเป็นระยะ แทนการใช้รั้วกั้นเพื่อให้คนเดินผ่านได้ และเพื่อให้มีความรู้สึกที่ต่อเนื่องไม่ตัดขาดพื้นที่กั้นออกไปเหมือนการใช้รั้วหรือกำแพง หรือ อาจเป็นการแบ่งแยกพื้นที่เพื่อไม่ให้จักรยานยนต์เข้าไปรบกวนกับการเดินเท้าก็ได้ ในบางครั้งแทนการใช้เสาแสดงอาณาเขตอาจเป็นการใช้ กะบะต้นไม้ กระดางต้นไม้ หรือปลูกไม้ยืนต้นลงเป็นระยะๆ ก็ได้เช่นกัน

1. วัสดุ เช่น ไม้ เหล็กทาสี หรือคอนกรีตที่จัดทำผิวต่างๆ ให้ยึดติดกับพื้นอย่างแน่นหนา โดยเฉพาะใช้เพื่อกั้นเขตแนวรถยนต์ ควรมีความมั่นคงแข็งแรงและให้เล็ดหนักแน่นถ้าจะอยู่ในตำแหน่งที่คนเดินผ่านอยู่เสมอควรเป็นวัสดุที่ผิวเรียบไม่ขรุขระ หรือหยาบเกินไปไม่มีมุมแหลมคมที่จะเป็นอันตรายได้

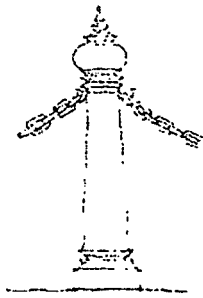
2. ขนาด ความสูงถ้าจะให้กันแสงแดดสำหรับผู้ขับขี่จักรยานพาหนะควรมีความสูงไม่น้อยกว่า 0.80 ม. จึงจะสามารถมองเห็น ได้ชัดเจนจากภายในรถยนต์นอกจากนั้นบางครั้งยังมีการใช้เสาแสดงอาณาเขตนี้ประกอบกันไฟให้แสงสว่างหรือป้ายบอกสัญญาณจราจรหรือใช้เป็นที่นั่งได้ด้วย ดังนั้นความสูงจึงขึ้นอยู่กับการใช้งานอื่นประกอบด้วย

3. ระยะห่าง ถ้าต้องการกันมิให้รถยนต์แล่นผ่านเข้าไปได้ควรตั้งวางห่างกันอย่างน้อย 1.30 ม. ถ้าต้องการกันมิให้จักรยาน, จักรยานยนต์ผ่านเข้าไปได้ควรตั้งห่างกันอย่างน้อย 0.60 ม. หรือบางครั้งอาจออกแบบห่วง หรือตะขอเตรียมสำหรับการใช้โซ่หรือเชือกคล้องอีกทีหนึ่ง เพื่อช่วยกันบริเวณในโอกาสที่ต้องการเป็นครั้งคราวไป

4. การใช้งานเสาแสดงอาณาเขตที่ใช้ชั่วคราว อาจทำได้ 2 แบบ คือ แบบเคลื่อนย้ายได้ โดยทำด้วยพลาสติกคล้ายที่แสดงแนวของตำรวจจราจร เสาอีกแบบหนึ่ง คือ แบบที่ถอดออกได้โดยจัดทำส่วนที่ยึดไว้กับพื้นตรงตำแหน่งที่ต้องการตั้งเสานำมาติดตั้งโดยการยึดด้วยน็อตหรือสกรู



ภาพที่ 2.16 รูปด้านและรูปตัดแสดงตัวอย่างรั้ว สำหรับคนเดินหรือรถยนต์



ภาพที่ 2.17 เสากั้นการจราจรอาจวางให้มีระยะห่างจากที่เหมาะสมหรือใช้เชือกหรือโซ่คล้อง

2.1.3.19 บ่อน้ำ สระน้ำ น้ำพุ น้ำตก

น้ำที่ใช้สำหรับภูมิทัศน์เมืองที่มนุษย์ยุคสร้างทำขึ้นมิใช่เป็นบ่อน้ำ สระน้ำธรรมชาตินี้ มักจะเป็นการใช้ในลักษณะที่เพิ่มเกิดสวยงามเพิ่มความน่าสนใจ และคุณค่าทางด้านการมองเห็นมากกว่าจะเพื่อประโยชน์ใช้สอยอื่นเช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเนื่องจากประเทศไทยเราอยู่ในเขตอากาศร้อน บ่อน้ำ น้ำพุ น้ำตกจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับอากาศผ่อนคลายความแห้งแล้งของสภาพอากาศในเมืองทำให้บรรยากาศของบริเวณดูร่มเย็นขึ้นได้จึงเกิดประโยชน์เสริมกับความสวยงามขึ้นได้อีกประการหนึ่ง

2.1.3.20 เกณฑ์การออกแบบบ่อน้ำและสระน้ำ

ก. น้ำก่อให้เกิดบรรยากาศอารมณ์และความรู้สึกได้ต่างๆ กันมีทั้งน้ำนิ่งซึ่งเป็นเสมือนแผ่นกระจกสะท้อนเงาซึ่งควรเป็นผืนน้ำที่มีพื้นก้นบ่อเป็นสีเข้มเพื่อมิให้สะท้อนแสงไม่มีพืชน้ำคลุม หรือน้ำที่เคลื่อนไหวในรูปแบบของน้ำพุแบบของคลื่นน้ำตก ซึ่งก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเกิดเสียงซึ่งทำให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวและของชาวเมืองเองด้วย

ข. ความลึกของบ่อน้ำ ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กที่อาจตกลงไปเป็นอันตรายได้โดยควรลึกเท่าที่จะเป็นเท่านั้นหรืออาจมีรั้วราวกันตกหรือส่วนที่ออกแบบกั้นมิให้เด็กมาเล่นใกล้ขอบบ่อได้

ค. บ่อน้ำในเมืองโดยทั่วไปมักจะเป็นบ่อลาดพื้น และผิวมีระบบกรองมีระบบน้ำไหลหมุนเวียนเพื่อมิให้น้ำเน่าถ้ามีน้ำตก น้ำพุ ก็จำเป็นจะต้องมีปั้มน้ำประกอบด้วยอย่างไรก็ตามถึงจะมีระบบกรองที่ดีแต่ก็ต้องมีกำลังการดูแลรักษาประกอบด้วยทั้งนี้เพราะประชาชนอาจทิ้งขยะหรือใบไม้เศษผงปลิวร่วงหล่นลงไปจะทำให้ระบบกรองอุดตันหรือน้ำเน่าได้ ดังนั้นเมื่อจะกำหนดให้มีบ่อน้ำอยู่จะต้องเตรียมการดูแลรักษาไว้ด้วย

ง. การระบายน้ำจากบ่อ และการทำความสะอาดบ่อน้ำขนาดเล็กอาจใช้วิธีกลักน้ำหรือสูบน้ำออกในการระบายน้ำออกจากบ่อให้แห้ง เพื่อล้างทำความสะอาดแต่ถ้าเป็นบ่อขนาดใหญ่ควรต่อท่อระบายน้ำใกล้บริเวณก้นบ่อหรือจุดต่ำสุดของบ่อนอกจากนี้ยังควรต่อท่อระบายน้ำล้น (Overflow) ตรงระดับน้ำสูงสุดที่ต้องการเพื่อกันมิให้น้ำล้นออกมานอกบ่ออันเนื่องมาจากน้ำฝน หรือการเดินน้ำจนล้น ถ้าเป็นบ่อขนาดใหญ่และต้องการทำความสะอาดเข้าไว้ด้วยกันได้สำหรับเติมน้ำให้ได้ระดับอยู่เสมอ หรือเติมน้ำภายหลังการทำความสะอาด

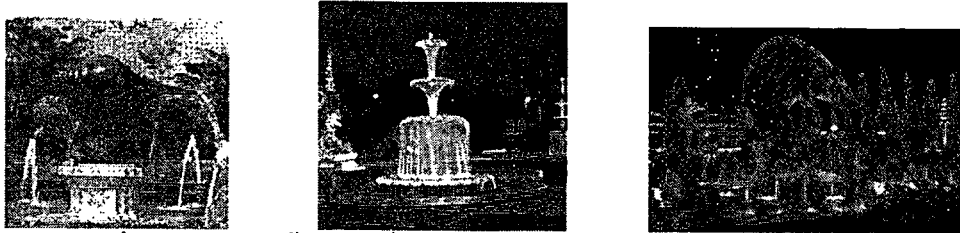
จ. วัสดุปูพื้น นอกจากบ่อลาดผิวแล้วอาจใช้วิธีปูพื้นก้นและผนังบ่อด้วยแผ่นพลาสติกเพื่อช่วยลดการซึมของน้ำไปในผิวดินซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันแพร่หลาย เพราะมีราคาไม่สูงมากนักและมีบริษัทผู้ผลิตแผ่นพลาสติกนี้ออกจำหน่ายมาก ใช้ได้ผลดีทั้งในบ่อขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ในระดับอ่างเก็บน้ำเพื่อการชลประทานหรือวิชาการที่ง่ายกว่าการปูพลาสติก คือ การใช้ดินเหนียวปูพื้นและผนังของบ่อเพื่อลดการซึมของน้ำแต่จะไม่ได้ผลเต็มที่เท่ากับการใช้แผ่นพลาสติก

ช. บ่อน้ำ น้ำพุ น้ำตก อาจออกแบบให้อยู่ใน 2 ลักษณะ คือรูปแบบธรรมชาติ หมายถึงการเลียนแบบการไหลของน้ำตามธรรมชาติ รูปร่างของบ่อจะเป็นรูปทรงอิสระรวมทั้งจัดแต่งขอบบ่อให้เหมือนลำธารน้ำ อีกแบบหนึ่งคือ รูปแบบที่เป็นรูปทรงทางเรขาคณิตเป็นรูปเหลี่ยมและเส้นตรง ซึ่งจะเลือกรูปแบบใดจะต้องพิจารณาให้กลมกลืนกันกับองค์ประกอบอื่นๆ และให้ตรงกับบรรยากาศที่ต้องการด้วย

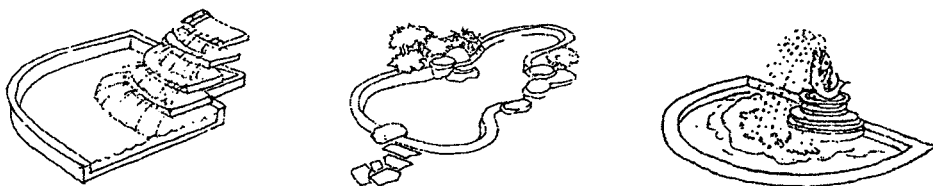
ซ. การใช้น้ำพุที่พุ่งชันในระดับสูง จะต้องระวังมิให้น้ำกระเด็นออกนอกบริเวณบ่อ และทำให้พื้นถนนทางเดินหรือบริเวณที่นั่งเปียก ทั้งนี้เพราะกระแสลมที่พัดจะทำให้ละอองน้ำที่เป็นฝอยกระจายออกไปในทิศทางต่างๆ ได้

ฉ. ส่วนประกอบภูมิทัศน์อื่นๆ ที่อาจใช้ร่วมกับบ่อน้ำ ได้แก่ รูปปั้นต่างๆ ก้อนหิน ม้านั่งที่ประกอบอยู่กับขอบบ่อพืชน้ำบางชนิด เช่น บัว ต้นกก เป็นต้น

ญ. บ่อน้ำนี้อาจใช้ได้หลายๆ บริเวณ ในเมือง เช่น บริเวณศูนย์กลางนักท่องเที่ยว ลานทางเข้าหน้าอาคาร ลานเอนกประสงค์ ซึ่งจะเป็นการมองเห็นในระยะใกล้นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ ใกล้ชิดหรือใช้ตามบริเวณวงเวียน เกาะกลางถนน สวนหย่อมมุมถนน ซึ่งจะเป็นการมองเห็นจาก ยวดยาน ดังนั้นบ่อน้ำ น้ำพุ น้ำตก จึงต้องมีขนาดสูงชันหรือใหญ่ขึ้นจนกลายเป็นที่หมายตา (Landmark) ของบริเวณไปด้วย



ภาพที่ 2.18 ตัวอย่างน้ำพุและน้ำตกในรูปแบบต่างๆ มิให้เห็นตามสถานที่ต่างๆ



ภาพที่ 2.19 ตัวอย่างน้ำพุและน้ำตกในรูปแบบต่างๆ มิให้เลือกใช้ ตามขนาดรูปร่างของบ่อ

2.1.3.21 ไฟฟ้าแสงสว่าง

ไฟฟ้าภายนอก (Exterior Lighting) นอกจากจะทำหน้าที่ส่องแสงสว่างในเวลา กลางคืนแล้วเพื่อความปลอดภัยในการสัญจรและสวัสดิภาพของผู้สัญจรแล้ว ยังทำหน้าที่เป็น สิ่งประกอบสถานที่เช่น ถนน ทางเดิน ที่จอดรถ เพื่อช่วยในการแสดงสัดส่วนของพื้นที่รูปแบบของ ลักษณะพื้นที่ดังกล่าว และส่งเสริมให้เกิดความสวยงามขึ้นอีกด้วย

2.1.3.22 เกณฑ์การออกแบบและเลือกใช้ไฟฟ้า

ก. การเลือกชนิดต่างๆ ของไฟฟ้า เช่น ระดับความสูงต่ำของไฟฟ้า รูปร่างและลักษณะต่างๆ ของไฟฟ้าที่มีอยู่หลายชนิดหลายรูปแบบในการเลือกต้องคำนึงถึงการใช้งานความกลมกลืนกับสิ่งประกอบภูมิทัศน์ (Site Furniture) ชนิดอื่นๆ ความทนทาน การดูแลรักษาอายุการใช้งาน และราคา

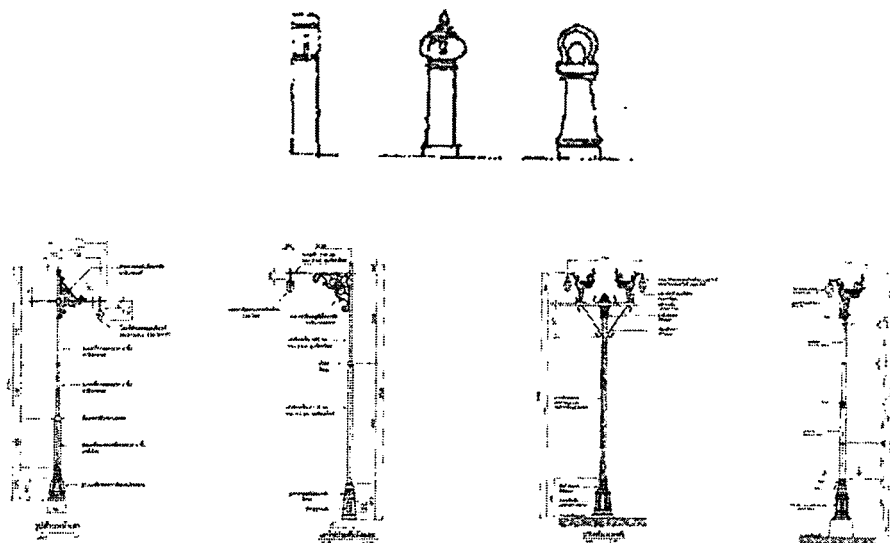
ข. องค์ประกอบของไฟฟ้า ประกอบด้วย

1. หลอดไฟฟ้า การเลือกใช้ชนิดใดๆ ต้องให้เหมาะสมกับหน้าที่และความต้องการ
2. เสาไฟฟ้า สามารถทำด้วยวัสดุหลายชนิด เช่น เสาเหล็ก ไม้ คอนกรีต และอลูมิเนียม เป็นต้น และมีหลายรูปแบบ เช่น รูปกลม รูปเหลี่ยม หกเหลี่ยม เป็นต้น จะเลือกใช้วัสดุใดและรูปแบบใดต้องให้เหมาะสมกับความสูงของเสา และสภาพภูมิอากาศโดยทั่วๆ ไปรูปร่างและวัสดุของเสาไฟในพื้นที่เดียวกันควรจะเหมือนกันยกเว้นแต่ว่าจะใช้ในระบบการสัญจรที่ต่างชนิดกัน เป็นต้น

3. การติดตั้ง ระยะห่างของการติดตั้ง ตำแหน่งที่ติดตั้ง วิธีการและรูปแบบของการติดตั้งจะแตกต่างกันไปในทางสัญจรต่างชนิดกัน และต่างระดับกัน เช่น ในถนนสายประธาน ถนนสายหลัก และถนนสายรอง เป็นต้น

ค. ควรจะเป็นส่วนประกอบที่กลมกลืนไปกับพื้นที่ไม่ใช่ส่วนที่เป็นจุดเด่น การเดินสายถ้าเป็นไปได้ควรจะเดินสายใต้ดิน เพื่อลดความไม่สวยงามของสายไฟฟ้าและลดอันตรายจากไฟฟ้า

ง. เสาไฟฟ้า อาจออกแบบให้ใช้ประโยชน์ร่วมกับอย่างอื่นก็ได้ และเกิดความกลมกลืนในรูปแบบกับ Site Furniture ชนิดอื่นๆ ก็ควรจะออกแบบเพื่อให้ประหยัดและดูแลรักษาได้ง่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งความสูง และรายละเอียดของเสาไฟและดวงไฟ ควรจะง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงและซ่อมบำรุงควรใช้หลอดไฟฟ้าที่มีอายุการใช้งานนานๆ และแสงควรเป็นสีที่ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญหรือรบกวนสายตาซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายได้ และทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศมีการป้องกันไฟดูดหรือไฟช็อตในเวลาที่ไม่ฝนตกด้วย



ภาพที่ 2.20 ตัวอย่างเสาไฟรูปแบบต่างๆ ควรมีลักษณะที่กลมกลืนกับสิ่งประกอบบริเวณอื่นๆ และอาจมีประโยชน์ใช้สอยเป็นเสาขึ้นการจราจร ไปด้วยก็ได้

2.1.3.23 ทางเดินมีหลังคา (Covered Walkway)

ทางเดินในบางช่วงที่มีการใช้งานมาก และใช้งานอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลามีระยะทางเดินไกล มีความเหมาะสมที่จะจัดทำหลังคาคลุม เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวให้หลบแดดหลบฝนได้นอกจากนั้นยังอาจช่วยชี้นำทิศทางการเดินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น นำนักท่องเที่ยวจากลานที่จอดรถไปยังบริเวณทางเข้า หรือทางเดินในย่านการค้า หรือเป็นทางเข้า หรือเป็นทางเดินที่มีหลังคา หรือประกอบอยู่กับประตูทางเข้าหรือทางเดินที่เป็นเส้นทางของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

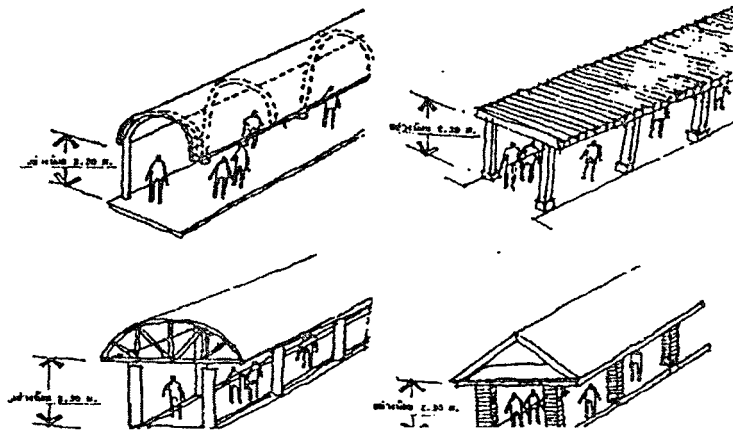
2.1.3.24 เกณฑ์การออกแบบทางเดิน

ก. รูปแบบ สี สันและวัสดุ ควรให้มีกลมกลืนกับส่วนประกอบอื่นของบริเวณ และเข้ากับเอกลักษณ์ของบริเวณนั้น เช่น การใช้หลังคาจั่วมุงกระเบื้องดินเผา และเสาไม้สำหรับหลังคาในบรรยากาศแบบไทย หรือการใช้หลังคาไฟเบอร์กลาส และเสาเหล็กในบรรยากาศย่านการค้าสมัยใหม่ เป็นต้น

ข. ความสูงของหลังคาในจุดต่ำสุด ไม่ควรจะให้ต่ำกว่า 2.30 ม. ทั้งนี้เพราะถ้าหลังคาสูงมากเกินไปจะไม่ช่วยบังแดดแต่ถ้าเตี้ยเกินไปจะเกิดความรู้สึกอึดอัดได้

ค. ความกว้างของทางเดินมีหลังคา ก็เช่นเดียวกับทางเท้าโดยทั่วไปว่ามีผู้ใช้มากน้อยเพียงใด หรือถ้ามีการใช้งานของทางเท้ากับทางจักรยานร่วมกันก็ควรแบ่งแยกด้วยการตีเส้นหรือมีขอบกั้น เป็นต้น

ง. ตามทางเดินอาจติดป้ายโฆษณาตามแนวทางเดินมีหลังคานี้ในบางโอกาสอาจมีการติดตั้งป้ายโฆษณา ป้ายประชาสัมพันธ์ หรือนิทรรศการการแสดงผลไปสองข้างทางด้วยก็ได้โดยติดตั้งไปตามตำแหน่งเสาหรือจัดทำผนังด้านหลังสำหรับติดป้ายซึ่งจะได้ผลดีเพราะเป็นจุดที่มีนักท่องเที่ยวผ่านไปมามากอยู่แล้ว



ภาพที่ 2.21 ทางเดินมีหลังคารูปแบบต่างๆ ควรมีความกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมอื่นๆ ในบริเวณนั้นๆ

2.1.3.25 ชุ่มทางเข้า

สิ่งก่อสร้างซึ่งจัดทำขึ้น เพื่อเสมือนเป็นที่หมายตาให้ผู้สัญจรไปมาโดยทางรถยนต์ และทางเท้าหรืออย่างใดอย่างหนึ่งสามารถกำหนดตำแหน่งการเข้าออกได้ง่ายขึ้นชัดเจนขึ้น โดยมากจึงมักจะเป็นการเน้นในทางความสูงเพื่อให้มองเห็นได้จากระยะไกล ชุ่มทางเข้านี้มีได้หมายความถึง เฉพาะชุ่มประตูทางเข้าอาคารกลุ่มอาคารเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงชุ่มสำหรับทางเข้า ย่าน หรือรวมกิจกรรมต่างๆ ด้วย เช่น สยามสแควร์, เว็นครเกษม, พัทยาใต้, ตลาดต่างๆ เป็นต้น

2.1.3.26 เกณฑ์การออกแบบชุ่มทางเข้า

ก. ส่วนประกอบของชุ่มทางเข้า ชุ่มทางเข้านี้อาจมีเพียงชุ่มที่เป็นโครงสร้างและโดยมากมักจะประกอบอยู่กับป้ายชื่อด้วย เพื่อให้สื่อสารได้ชัดเจนมากขึ้น หรือมีตัวหนังสือแสดงการต้อนรับเป็นต้น อาจมีการติดตั้งป้ายโฆษณาประกอบอยู่กับนาฬิกาตัวเลขแสดงอุณหภูมิของอากาศขณะนั้น และมีไฟฟ้าแสงสว่างประกอบอยู่สำหรับการมองเห็นในเวลากลางคืน

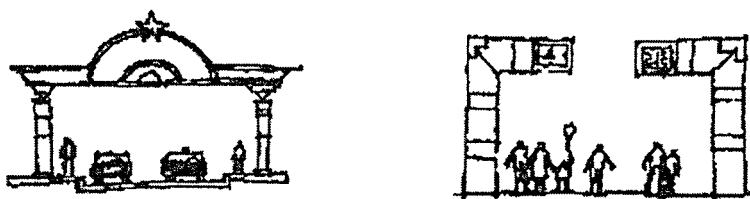
ข. ความสูงของชุ่ม จะต้องคำนึงถึงประเภทของการสัญจรประกอบด้วยโดยถ้าเป็นทางคนเดินความสูงอย่างน้อยที่สุดคือ 2.30 ม. ถ้าเป็นทางสำหรับรถยนต์โดยทั่วไปความสูงอย่างน้อยที่สุดคือ 3.00 ม. ถ้าเป็นทางสำหรับรถยนต์บรรทุก รถโดยสารขนาดใหญ่ของเมือง

ค. โครงสร้างของซุ้มทางเข้านี้อาจเป็นเพียงแค่โครงสร้างโปร่งหรือเป็นโครงสร้างที่มีหลังคาเพื่อกันแดดกันฝนได้เป็นโครงสร้างสำหรับไม้เลื้อยเกาะขึ้นไปเป็นซุ้มต้นไม้ก็ได้ หรืออาจจะ มีประโยชน์การใช้งานอื่นประกอบอยู่ด้วย เช่น ป้อมยาม ป้อมเก็บเงิน เป็นต้น

ง. ซุ้มประตูนี้อาจเป็นโครงสร้างอิสระหรือยึดอยู่กับโครงสร้างอาคารข้างเคียง

จ. รูปแบบที่กลมกลืน ซุ้มทางเข้านี้ก็เช่นเดียวกับสิ่งก่อสร้างอย่างอื่น ๆ คือควรมีรูปแบบที่กลมกลืนไปกับบรรยากาศของบริเวณนั้น และกลมกลืนไปกับสิ่งประกอบภูมิทัศน์อย่างอื่น ๆ ด้วย เช่น ซุ้มทางเข้าย่านที่เป็นเมืองเก่าแบบไทยๆ ตัวซุ้มทางเข้า-ออกเป็นไม้ฉลุแกะสลักลายแบบไทย มีเสาสูงเป็นเสาหัวเม็ดหรือมีโครงหลังคาเป็นรูปจั่วมีลวดลายที่หน้าบัน เป็นต้น

ฉ. ส่วนประกอบในบริเวณโดยรอบ นอกจากตัวโครงสร้างของซุ้มทางเข้าเองแล้วควรมีการออกแบบโดยต้องคำนึงถึงบริเวณโดยรอบประกอบด้วย ทางเท้า สวนหย่อม การปลูกต้นไม้เพื่อช่วยเน้นความสำคัญมากขึ้น



ภาพที่ 2.22 รูปแบบซุ้มทางเข้า



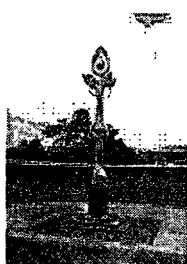
ภาพที่ 2.23 รูปแบบของซุ้มที่จัดขึ้นในงานประเพณีสำคัญๆ

2.1.3.27 รายละเอียดอื่นๆ

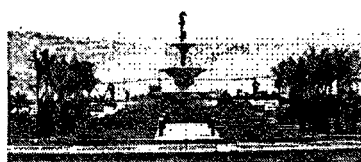
นอกจากจะมีส่วนประกอบดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นแล้ว ยังมีสิ่งประกอบบริเวณอื่นๆ อีก เช่น รูปปั้นประติมากรรม, อนุสาวรีย์, หอนาฬิกา หรือแม้แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตของคนในเมือง เช่น หาบเร่แผงลอย เป็นต้น

2.1.3.28 เกณฑ์ในการออกแบบอื่นๆ

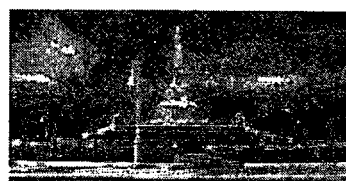
ก. รูปปั้น อนุสาวรีย์ หอนาฬิกา เหล่านี้เป็นส่วนตกแต่งประดับประดาเมืองเพื่อความสวยงาม เป็นจุดดึงดูดความสนใจเป็นที่หมายตาและเป็นสื่อที่ช่วยในการกำหนดทิศทางซึ่งในต่างประเทศนิยมใช้กันมากทั้งในบริเวณย่านการค้า สถานที่ราชการบริเวณ ทางเข้าหน้าอาคารภายในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยมีการใช้ในลักษณะของงานศิลปะที่มาช่วยปรุงแต่งบ้านเมืองให้สวยงาม นอกจากนั้นยังมีการออกแบบให้มีประโยชน์ใช้สอยด้วยมิใช่เพื่อผลทางการมองเป็นอย่างเดียว เช่น รูปปั้นประกอบกับน้ำพุ น้ำตกหรือน้ำพุสำหรับดื่ม รูปปั้น ซึ่งเด็กสามารถปีนป่ายเป็นอุปกรณ์เครื่องเล่นได้ หรือมีการใช้เสียงประกอบด้วย เช่น เสียงน้ำไหล เสียงใบพัดของกังหันลม หรือมีการให้ข้อมูล เช่น บอกอุณหภูมิ วันที่ เวลา เป็นต้น ในกรณีที่เป็นอนุสาวรีย์มักเป็นสิ่งที่ระลึกถึงบุคคลที่สำคัญ ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญซึ่งบริเวณประกอบ โดยรอบตัวการความสวยงาม ความยิ่งใหญ่ รวมทั้งบริเวณเพื่อการประกอบพิธีกรรมการเฉลิมฉลองต่างๆ เป็นต้น เช่น อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (วงเวียนใหญ่) อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย, อนุสาวรีย์พระบรมรูปรัชกาลต่างๆ



ภาพที่ 2.24 ตัวอย่างรูปแบบสัญลักษณ์ และหอนาฬิกา



สภาพเดิม

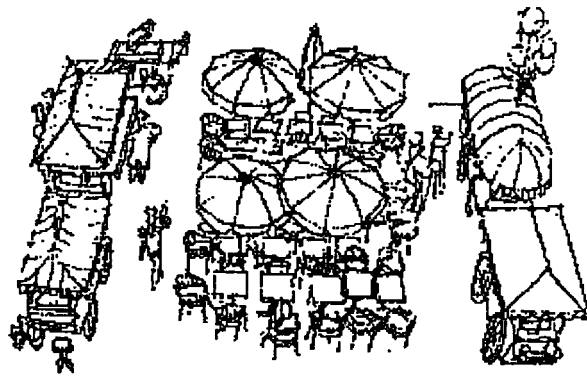


หลังจากการปรับปรุง

ภาพที่ 2.25 ตัวอย่างรูปแบบการส่งเสริมให้เกิดทัศนียภาพที่หน้ามอง

ข. หาบเร่แผงลอย เป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นระบบการค้าขายธุรกิจของเองไทยและประเทศทางตะวันออกที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ตีปัญหาของหาบเร่แผงลอย คือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกะกะกีดขวางทางเท้า และทางรถยนต์ ก่อให้เกิดอันตรายได้ถ้ามีการปรุงอาหาร มีเตาไฟและความร้อน เป็นต้น แต่ถ้าได้มี

มาตรการที่เข้มงวด ประกอบกับการควบคุมบริเวณขอบเขตที่แน่ชัดว่าบริเวณใดยินยอมให้เป็นที่ตั้งหาบเร่แผงลอย พร้อมทั้งกำหนดการควบคุมรูปแบบขนาดให้เป็นมาตรฐานควบคุมประเภทของสินค้า เช่น กำหนดให้ขายต้นไม้ ดอกไม้ ขายหนังสือพิมพ์ ขายหนังสือ เครื่องดื่ม เป็นต้น



ภาพที่ 2.26 รูปแบบการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย

2.2 สภาพทั่วไปของบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

2.2.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

1. พื้นที่ตั้งเกาะรัตนโกสินทร์

ในอดีตคือตำบลบางกอกซึ่งมีพื้นที่ทั้งฝั่งกรุงเทพมหานคร และฝั่งธนบุรีรวมเป็นแผ่นดินผืนเดียวกันมาก่อนเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนมานานแล้ว ชุมชนนี้เจริญเติบโตและหนาแน่นขึ้นเป็นลำดับพร้อมๆ กับความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา นับแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมื่อ พ.ศ.1893 ชุมชนเมืองบางกอกนี้เจริญเติบโตขึ้นเนื่องจากเป็นเมืองที่อยู่ถัดมาจากเมืองพระประแดง ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญที่รักษาพื้นที่บริเวณปากอ่าวไทย

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ทรงย้ายราชธานีจากฝั่งตะวันตกมายังตะวันออก สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นบนพื้นที่ที่ชาวจีนตั้งถิ่นฐานอยู่เดิมโดยโปรดให้ย้ายบ้านเรือนไปตั้งที่บริเวณใกล้วัดสามปลื้มและวัดสำเพ็ง (ปัจจุบัน คือ บริเวณวัดจักรวรรดิราชาวาส - วัดประทุมคงคา) มีการสร้างกำแพงเมืองป้อมปราการป้องกันพระนครโดยโปรดเกล้าฯ ให้เรือซากป้อมบางกอกเดิมกับกำแพงเมืองกรุงธนบุรีลงเพื่อขยายกำแพงเมืองขุดคูพระนครใหม่และขุดคลองเพิ่ม ดังนี้

คลองคูเมืองเดิม ได้ขุดคลองโรงไหมที่มีอยู่เดิมทางด้านทิศเหนือของกรุงรัตนโกสินทร์ และคลองตลาดด้านทิศใต้เชื่อมกันตลอดคลองซึ่งทำให้เกาะรัตนโกสินทร์มีสภาพเป็น “เกาะเมือง” มีน้ำล้อมรอบ

คลองรอบกรุง ได้ขุดคลองใหม่เชื่อมระหว่างคลองบางลำพูและคลองโอ่งอ่างเพื่อเป็นการขยายแนวเขตพระนครออกไปมีคลองเล็กๆ เชื่อมคลองรอบกรุง และคลองคูเมืองเดิมสองคลองเรียกว่าคลองหลอดเพราะมีลักษณะแนวตรงเหมือนหลอด ปัจจุบันคือคลองวัดเทพธิดาและคลองวัดราชบพิธทำให้พื้นที่โครงสร้างของเมืองแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน คือ เขตกำแพงเมืองเก่า สมัยกรุงธนบุรีระหว่างคูเมืองเดิมกับแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวัง

กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก คือ ที่ดินระหว่างคลองคูเมืองเดิมกับคลองรอบกรุง ซึ่งเดิมเป็นที่รกร้างหรือเป็นไร่นามาก่อนเพราะเป็นเขตนอกกำแพงเมือง

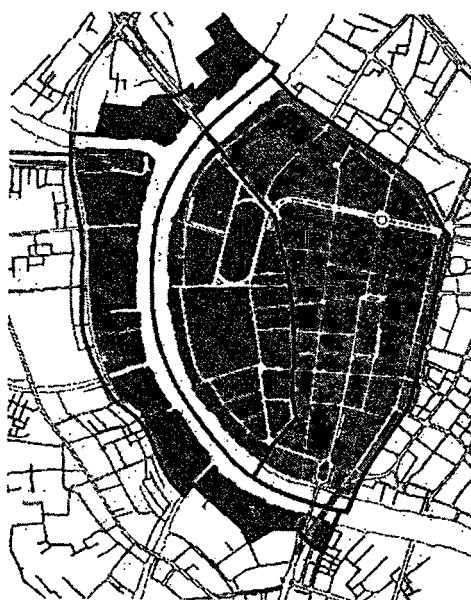
กรุงรัตนโกสินทร์ยุคแรกมีพื้นที่ภายในกำแพงเมือง 2,589 ไร่ เป็นพื้นที่ในเขตชั้นใน 1,125 ไร่ และเขตชั้นนอก 1,464 ไร่ ความยาวของกำแพงเมืองโดยรอบพระนคร ประมาณ 7.2 กิโลเมตร ตามแนวกำแพงเมืองมีป้อม 14 ป้อม ประตูเข้า-ออกพระนคร 63 ประตู

ตั้งอยู่ตำแหน่งที่เส้นแสดคิจุคที่ 13 องศา 45 ลิปดา เหนือ และเส้นลองติจูดที่ 100 องศา 28 ลิปดาตะวันออก “เกาะรัตนโกสินทร์” กรุงเทพมหานครได้สถาปนาขึ้นเป็นเมืองหลวงของไทยในปี พ.ศ. 2325 โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีพระราชดำริว่าบริเวณที่ตั้งของกรุงธนบุรีทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาแม้มีลักษณะเป็นคอนแต่ก็เป็นท้องคู้ง น้ำเซาะตลิ่งพังอยู่เสมอไม่คงทนถาวรในขณะที่ทางฝั่งกรุงเทพฯ มีชัยภูมิดีกว่า คือ มีลักษณะเป็นแหลมมีพื้นที่เพิ่มอยู่เสมอมีลำน้ำเป็นขอบเขตกว่าครึ่งหากมีข้าศึกมาประชิดพระนครก็สามารถป้องกันได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้จึงมีพระราชดำริให้สร้างเมืองหลวงขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา อันถือเป็นการเริ่มต้นของกรุงรัตนโกสินทร์และเป็นที่มาของเกาะรัตนโกสินทร์ในเวลาต่อมา

2. ขอบเขตของเกาะรัตนโกสินทร์

ขอบเขตของเกาะรัตนโกสินทร์ได้ถูกกำหนดโดยแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ไหลเข้ามาเป็นกำแพงกั้นพระนครอยู่ด้านหนึ่งและคลองอีก 3 สายที่รายล้อมแบ่งพระนครออกเป็นชั้นๆ 3 ชั้น โดยคลองชั้นในสุดที่ขุดค้นส่วนที่เป็นเพชรแท้เอาไว้เป็นเขตกรุงเทพฯ ชั้นในสุดก็คือคลองคูเมืองเดิมอันเป็นคลองที่ขุดขึ้นเป็นคูเมืองในสมัยกรุงธนบุรีมีปากคลองด้านหนึ่งอยู่ที่ปากคลองตลาด และอีกด้านหนึ่งที่เชิงสะพานพระปิ่นเกล้าฯ คลองรอบกรุงเป็นคลองที่ขุดขึ้นเป็นคูเมืองกรุงเทพฯ อย่างแท้จริง ในปี พ.ศ.2326 คลองนี้เริ่มต้นขึ้นที่ป้อมพระสุเมรุเรียกว่า คลองบางลำพูและไปสิ้นสุดที่บริเวณวัดเลียบ

เรียกว่า คลองโอง่าง ตลอดจนรายทางของคลองแห่งนี้มีการสร้างป้อมปราการและกำแพงเมืองขึ้น 14 แห่งในปัจจุบันยังคงเหลือป้อมปราการอยู่เพียง 2 แห่งคือ ป้อมพระสุเมรุ บางลำพู และป้อมมหากาฬ เชิงสะพานผ่านฟ้าฯ คลองผดุงกรุงเกษมขุดขึ้นเพื่อขยายพื้นที่กรุงเทพฯ ออกไปให้กว้างขวางขึ้นใน สมัยรัชกาลที่ 4 และเป็นคลองคูเมืองชั้นนอกสุดเริ่มต้นตั้งแต่เทเวศร์ด้านหนึ่ง และไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้านหนึ่งที่บริเวณใกล้ๆ โรงแรมริเวอร์ไซด์ที่น้ำสี่พระยาด้วยลักษณะการแบ่งพื้นที่ โดยคลองดังกล่าวแล้ว เกาะรัตนโกสินทร์ จึงมีลักษณะเป็นเมือง 3 ชั้น และมีความหมายโดยนัยได้เป็น 2 กรณีคือ เกาะรัตนโกสินทร์ที่หมายเฉพาะส่วนชั้นในสุดอันเป็นเพชรแท้บนยอดเรือแหวนหรือที่เรียกว่า “หัวแหวน” เป็นที่ตั้งของวัดวาอาราม ปราสาทราชวังและสิ่งก่อสร้างโบราณต่างๆ ภายใน ชิดคั่นของคลองคูเมืองเดิมหรือส่วนทั้งหมด อันได้แก่พื้นที่ภายในบริเวณชิดคั่นของคลองทั้ง 3 แห่งนั่นเอง



ภาพที่ 2.27 แผนที่แสดงกลุ่มเกาะรัตนโกสินทร์

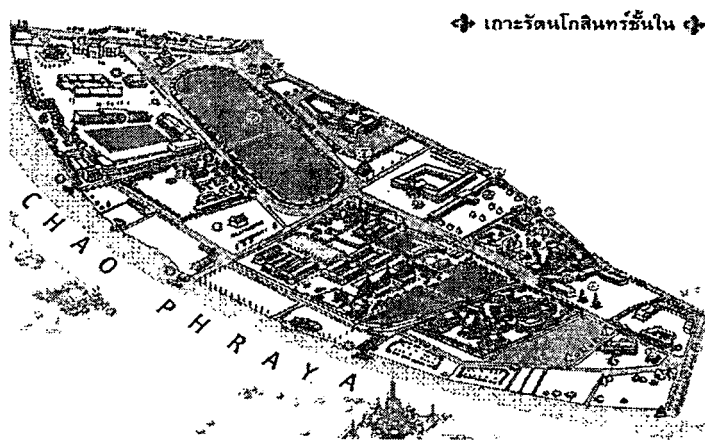
3. ขนาดพื้นที่และอาณาเขต

กรุงรัตนโกสินทร์ตั้งอยู่บนแผ่นดินที่มีน้ำล้อมรอบในลักษณะเป็นเกาะ คือมีขอบเขตอยู่ภายในพื้นที่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านตะวันตกกับคลองหลอด หรือคูเมืองเดิมทางตะวันออก ด้วยเหตุผลนี้จึงมีผู้นิยมเรียกว่า “เกาะรัตนโกสินทร์” ในตัวเกาะรัตนโกสินทร์นี้มีพื้นที่ประมาณ

1.8 ตารางกิโลเมตรหรือเท่ากับ 1,125 ไร่ พื้นที่ทั้งหมดนี้ถือเป็น ตำบลพระบรมมหาราชวัง ในเขตอำเภอพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

บริเวณส่วนที่เรียกว่าเกาะรัตนโกสินทร์นั้น แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในและเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกแต่ไม่ว่าจะเป็นชั้นในหรือชั้นนอก ก็ล้วนเป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วย วัด, วัง, โบราณสถาน, บ้านเรือน, ดึกแถว, ที่มีประวัติความเป็นมาและความสำคัญต่อกรุงเทพมหานครและชาวไทยทั้งสิ้น

เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน



ภาพที่ 2.28 แผนที่แสดงบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน

พื้นที่ของเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในเริ่มนับตั้งแต่จากริมแม่น้ำเจ้าพระยาถึงคูเมืองเดิมหรือที่เรียกกันติดปากว่า คลองหลอด มีเนื้อที่ประมาณ 1.8 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,125 ไร่

พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในนี้เป็นเขตที่มีอาคารสถานที่ซึ่งมีความสำคัญมากตั้งอยู่ เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญ สถานที่ราชการ สถานศึกษารุ่นเก่า ซึ่งล้วนแต่เป็นอาคารสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ

นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ว่างสาธารณะ และอนุสรณ์สถานต่างๆ หลายแห่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ช่วงแรก โดยเริ่มจากพระบรมมหาราชวังเป็นแกนนำอันเป็นเหตุให้เกิดวังเจ้านายและบ้านเรือนขุนนางเสนาบดีที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงต่อมาภายหลังวัง และบ้านเรือนเหล่านั้นได้มีการเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยมาเป็นสถานที่ทำการของทางราชการ และสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก

เพื่อความสะดวกในการจำแนกสถานที่ต่างๆ ในเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในจึงแบ่งสถานที่สำคัญต่างๆ ออกดังนี้ (อรสรวง บุตรนาค. 2542 : 23-25)

- วัด และศาสนสถาน
- สถานศึกษาและอาคารราชการ
- สิ่งก่อสร้างสาธารณูปโภค
- อนุสรณ์สถาน
- บ้านเรือน ตึกแถว และย่านพาณิชย์

เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก



ภาพที่ 2.29 แผนที่แสดงบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก เป็นบริเวณที่นับจากคลองคูเมืองเดิมถึงบริเวณแนวคลองผดุงกรุงเกษม บริเวณนี้เป็นแหล่งที่มีวัดและสถานที่สำคัญๆ อยู่มากมายหลายแห่งแต่มีความสำคัญน้อยกว่าบริเวณเขตชั้นใน มีเนื้อที่ประมาณ 2.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,413 ไร่

บริเวณพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก จะมุ่งเน้นไปในด้านขององค์ประกอบเมืองประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ถนน และสถานที่ทำงานเพื่องานบริการของรัฐ เป็นต้น สถานที่สำคัญบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์รอบนอก ได้แก่

- วัด และศาสนสถาน
- สถานศึกษาและอาคารราชการ
- สาธารณูปโภค
- อนุสรณ์สถาน
- บ้านเรือน ตึกแถว และย่านพาณิชย์

(อรรถสร พ.ศ. 2542 : 56-57)

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน 8 ชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณศาสนสถานแต่ละแห่ง

ชุมชน (แขวง)	จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
1. พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร	1,301	3,152	2,342	5,494
2. ชนระสงคราม เขตพระนคร	821	1,217	1,274	2,491
3. วัดราชบพิธ เขตพระนคร	977	1,963	2,312	4,275
4. บวรนิเวศ เขตพระนคร	1,639	3,114	4,060	7,174
5. บ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	4,853	4,641	4,622	9,263
6. วัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี	2,102	7,408	7,275	14,683
7. ศิริราช เขตบางกอกน้อย	4,328	10,274	10,070	20,334
8. วัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่	4,168	8,285	8,447	16,732

ที่มา : (ข้อมูลฝ่ายทะเบียน ณ เดือน กุมภาพันธ์ 2549)

4. กฎหมายเพื่อการอนุรักษ์บนเกาะรัตนโกสินทร์

เกาะรัตนโกสินทร์ เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการระดับประเทศและเป็นย่านการค้าที่มีความสำคัญซึ่งจำเป็นต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันทั้งในภาครัฐบาลกับรัฐบาล รัฐบาลกับภาคเอกชน เอกชนกับเอกชน ซึ่งในแต่ละวันมีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมมากมายแต่ในขณะเดียวกันพื้นที่และระบบถนนไม่สามารถรองรับการเดินทาง และกิจกรรมได้อย่างเพียงพอความหนาแน่นมีมากขึ้นทุกขณะจนในที่สุดก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ ปัญหาการจราจร ปัญหาที่จอดรถยนต์ ตลอดจนปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป

ในปี พ.ศ.2524 สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงได้นำเรื่องเสนอต่อมติคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ต่อคณะรัฐมนตรี ในเรื่องแผนนโยบายการใช้ประโยชน์

ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในซึ่งมีผลต่อมาตรการการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้าง และ โบราณสถาน ในบริเวณดังกล่าวและได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

สาระสำคัญของแนวนโยบายดังกล่าว ได้แก่ การควบคุมกิจกรรมที่จัดทำเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ เช่น อุตสาหกรรม หัตถกรรม มีการห้ามสร้างอาคารที่อยู่อาศัยเพิ่ม ส่วนที่รื้อ และปลูกสร้างใหม่ก็มิให้สูงกว่าอาคารโดยรอบนอกจากนั้นยังควบคุม และจัดระเบียบอาคารรวมทั้งรื้อสิ่งก่อสร้างต่างๆ ริมแม่น้ำจัดระเบียบการจราจรและสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวมใหม่และส่งเสริมดูแลรักษาอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมกับการส่งเสริมกิจกรรมที่สนับสนุนวัฒนธรรม และประเพณีไทย

ในปี พ.ศ.2528 กรุงเทพฯ ได้ออกข้อบัญญัติเพื่อควบคุมความสูงของอาคารสร้างใหม่ เพื่อเป็นการจัดระเบียบ และรักษาสภาพแวดล้อม ไม่ให้มีความแตกต่างกัน โดยห้ามมิให้ก่อสร้างอาคารสูงเกิน 16 ม. เฉพาะพื้นที่ภายในคลองคูเมืองเดิมหรือเขตเกาะรัตนโกสินทร์รอบใน และปี พ.ศ.2529 ได้ออกข้อบัญญัติห้ามก่อสร้างอาคารสูงเกิน 20 ม.สำหรับพื้นที่ถัดออกมาจากคลองคูเมืองเดิมจนถึงคลองโอ่งอ่าง หรือ คลองบางลำพู

5. การอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตนโกสินทร์

พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของประเทศไทย นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นราชธานี เมื่อปี พ.ศ. 2325 พระมหากษัตริย์ในราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ได้ทรงรังสรรค์กรุงรัตนโกสินทร์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับปัจจุบันพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์เป็นที่ตั้งของที่ทำกรสำคัญต่างๆ หลายแห่งปัญหาต่างๆ ได้เกิดขึ้นตามมา อาทิ

ความแออัดของอาคารและสิ่งก่อสร้าง การจราจร สิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถาปัตยกรรมไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ ซึ่งนับวันมีแต่จะถูกทำลายไปประกอบกับประชาชนมีความตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น จึงเป็นความจำเป็นที่รัฐจะต้องเร่งแก้ไขปัญหเหล่านี้้อย่างจริงจังเท่าที่ผ่านมารัฐได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ เพื่อรับผิดชอบมาโดยลำดับ ดังนี้

1. คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมภายในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2519 โดยให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย และมาตรการเพื่อการบูรณะปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง ที่สำคัญของกรุงเทพมหานครให้แล้วเสร็จทันกำหนดการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ในปี พ.ศ.2525

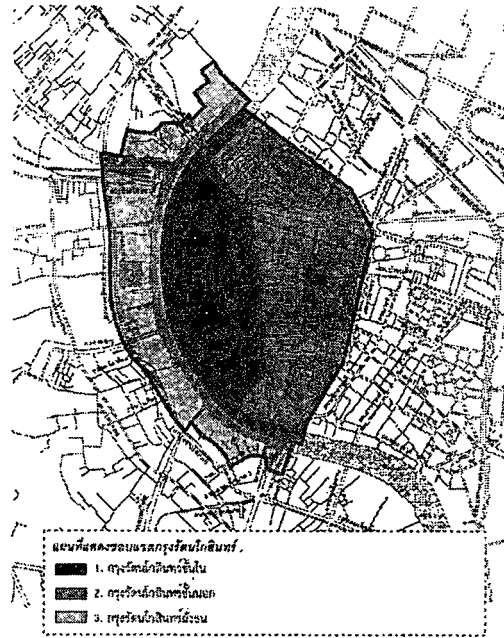
2. คณะกรรมการอนุรักษ์ปรับปรุง และบูรณะโบราณสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งโดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้แต่งตั้งเมื่อ วันที่ 5 มกราคม 2521 คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ กำหนดนโยบายและวางแผนทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์

พื้นที่ของโครงการกรุงรัตนโกสินทร์มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 5.8 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 3 บริเวณประกอบด้วย

1. บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด) มีเนื้อที่ประมาณ 1.8 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

2. บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยคลองคูเมืองเดิม แม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศเหนือคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู - คลองโอ่งอ่าง) และแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศใต้ มีเนื้อที่ ประมาณ 2.3 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงบวรนิเวศ แขวงสำราญราษฎร์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชพิพิธ แขวงตลาดยอด และแขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร

3. กรุงเทพมหานครบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา, คลองบางยี่ขัน, ซอยวัดดาวดึงส์, ซอยวัดคุุสิตาราม, คลองขนมจีน, คลองบางกอกน้อย, คลองบ้านขมิ้น, คลองวัดอรุณ, คลองบางกอกใหญ่, ซอยวัดกัลยาณ์, ถนนเทศบาลสาย 1 และซอยสมเด็จพระเจ้าพระยา 1 มีเนื้อที่ประมาณ 1.7 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด แขวงอรุณอัมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกใหญ่ แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี และแขวงสมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร



ภาพที่ 2.30 แผนที่แสดงขอบเขตเกาะรัตนโกสินทร์ทั้ง 3 ชั้น
ที่มา : (กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2549) [Online].

ประวัติและความเป็นมาของศาสนสถานแต่ละแห่งรวม 9 แห่ง
ศาสนสถานในเขตพื้นที่เขตฝั่งธนบุรี

1. วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร



ภาพที่ 2.31 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร

สถานที่ตั้ง

ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศตะวันออก จดแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ตรงข้ามท่าช้างวังหลวง

ทิศใต้ จดคลองวัดระฆังระหว่างกรมอุทนาการเรือ

ทิศเหนือ จดที่ของเอกชน

ทิศตะวันตก จดที่ของเอกชน

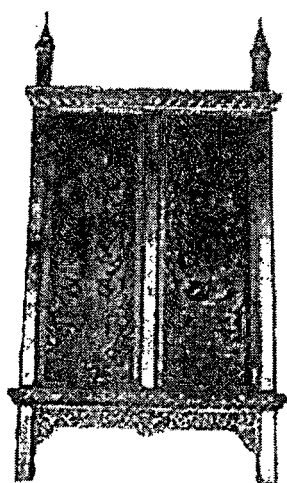
มีเนื้อที่ทั้งหมด 31 ไร่ 1 งาน 13 ตารางวา วัดระฆังฯ เดิมเรียกว่า “วัดบางหว้าใหญ่” เป็นวัดโบราณครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ปีพุทธศักราช 2310 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ทรงกู้อิสรภาพของไทยกลับคืนมาได้ และได้เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติตั้งพระนครหลวงขึ้นใหม่ เรียกว่า กรุงธนบุรีในปี พ.ศ. 2311

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร ตั้งอยู่ทางฝั่งธนบุรี ตรงข้ามกับท่าช้างวังหลวง เดิมชื่อวัดบางหว้าใหญ่ เป็นวัดโบราณมีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง และโปรดเกล้าฯ ให้สังคยาพระไตรปิฎกที่นี่ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 มีการขุดพบระฆังโบราณในเขตวัด ประชาชนจึงเรียกว่าวัดระฆังตั้งแต่นั้นมาแต่ตัวระฆังซึ่งมีเสียงดี รัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้นำไปไว้ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

สิ่งสำคัญในวัด ได้แก่ ตำหนักทอง ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีและสมเด็จพระสังฆราช (ศรี) พระอุโบสถกับหอพระไตรปิฎกที่รัชกาลที่ 1 ทรงสร้างภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังประดับทั้งสองหลัง

สถาปัตยกรรมไทยภายในวัดที่มีชื่อเสียงเลื่องลือ คือ หอพระไตรปิฎก เดิมอยู่กลางสระที่ขุดขึ้นด้านหลังพระอุโบสถสร้างเป็นเรือนแปด 3 หลัง ด้วยไม้ที่เรือพระตำหนักและหอนั่งเดิมของรัชกาลที่ 1 เมื่อครั้งยังทรงรับราชการอยู่กรุงธนบุรี ฝาผนังด้านนอกทาสีดินแดง ด้านในเขียนภาพฝีมืออาจารย์นาค เป็นภาพแสดงวิถีชีวิตประจำวันของคนสมัยนั้น บานประตูตกแต่งด้วยการเขียนลายรดน้ำ และแกะสลักอย่างงดงาม นอกจากนั้นยังมี ตู้พระไตรปิฎกลายรดน้ำขนาดใหญ่สมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ในห้องด้านเหนือและห้องด้านใต้



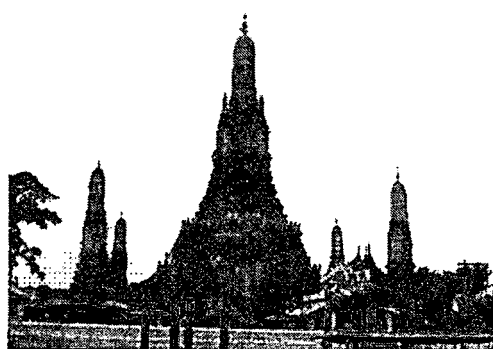
ภาพที่ 2.32 ตู้พระไตรปิฎก



ภาพที่ 2.33 ตำนกจันทน หอพระไตรปิฎก

ตำนกจันทน หรือ หอพระไตรปิฎก ซึ่งอยู่ทางด้านข้างของพระอุโบสถ ตรงข้ามกับหอรระฆัง คูมีรั้วกันเป็นสัดส่วนส่วนชอนตัวอยู่ในร่มไม้หนา หอไตรนี้เป็นตำนกไม้แฝด 3 หลัง แต่เดิมเป็น ตำนกและหอประทับนั่งของรัชกาลที่ 1 เมื่อตอนที่ยังเป็นพระราชวรินทร์ เจ้ากรมพระตำรวจนอก ฝ่ายขวา ในรัชกาลของสมเด็จพระเจ้าตากสิน แต่เมื่อต้องเสด็จไปตีเมืองโคราชจึงได้รื้อตำนกนั้นมา ถวายวัดระฆัง หรือวัดบาง-หว้าใหญ่ในขณะนั้น
ที่มา: (วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร. 2549)[Online].

2. วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร



ภาพที่ 2.34 แสดงภาพถ่ายทางอากาศและสถานที่ท่องเที่ยวของวัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร

สถานที่ตั้ง

ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดโรงเรียนประถมทวีธาภิเศก

ทิศใต้ ติดกำแพงพระราชวังเดิม

ทิศตะวันออก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา

ทิศตะวันตก ติดถนนอรุณอมรินทร์

มีเนื้อที่ 24 ไร่ 1 งาน 93 ตารางวา ส่วนที่ธรณีสงฆ์ซึ่งทางวัดให้ออกชนเช่า มีอยู่ทางด้านเหนือ ตอนที่ติดกำแพงวัดหลังโรงเรียนประถมทวีธาภิเศก ริมคลองนครบาลหรือ คลองวัดแจ้ง

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดอรุณราชวราราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกเหนือพระราชวังเดิม ตรงข้ามกับพระบรมมหาราชวัง เป็นวัดโบราณสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ก่อนรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2231 - 2199 เดิมชื่อ วัดมะกอก โดยตั้งชื่อตามตำบลที่ตั้ง ต่อมาเมื่อสร้างใหม่ในตำบลเดียวกันจึงเรียกวัดนี้ว่า วัดมะกอกนอก ส่วนวัดใหม่ที่สร้างลึกเข้าไปในคลองบางกอกใหญ่ เรียกว่า วัดมะกอกใน (วัดนวลนรดิศ)

ในประวัติศาสตร์ วัดอรุณราชวราราม เป็นวัดที่มีความสำคัญในสมัยธนบุรีสมเด็จพระเจ้าตากสิน ได้เสด็จพร้อมด้วยไพร่พลลงมาทางชลมารค ถึงหน้าวัดแห่งนี้เมื่อยามใกล้รุ่ง จึงเสด็จประทับแรมที่ศาลาการเปรียญเมื่อทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์ และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วัดแจ้ง และใน พ.ศ. 2311 โปรดให้สร้างพระราชวังใหม่ โดยขยายเขตพระราชฐาน วัดแจ้งจึงกลายเป็นวัดในพระราชวังเช่นเดียวกันวัดพระศรีสรรเพชญ์ที่พระนครศรีอยุธยาไม่มีเขตสังฆาวาส คือ ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา เมื่อครั้งเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี) ยกทัพไปตีเวียงจันทน์ ได้อัญเชิญพระแก้วมรกตและพระบางลงมายังธนบุรี และนำมาประดิษฐาน ณ วัดแจ้ง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โปรดให้ปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งพระอารามอีกครั้งหนึ่ง และโปรดให้ก่อสร้างพระปรางค์ตามที่ทรงคิดแบบขึ้นจนสำเร็จเป็นสถาปัตยกรรมที่ทรงความงดงามยิ่ง ดังที่ในปัจจุบันเรียกกันติดปากว่า พระปรางค์วัดอรุณ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้าง และปฏิสังขรณ์สิ่งต่างๆ เพิ่มเติม เช่น บุษบกยอดปรางค์ และพระราชทานนามวัดใหม่ว่า วัดอรุณราชวราราม

ที่มา : (วัดอรุณราชวราราม. 2549)[Online].

3. วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร



ภาพที่ 2.35 แสดงภาพถ่ายทางอากาศและสถานที่ท่องเที่ยววัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ปากคลองบางกอกใหญ่ (ฝั่งใต้) แขวงวัดกัลยาณมิตร เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดแม่น้ำเจ้าพระยา

ทิศใต้ มีคูหลังวัดเป็นเขต

ทิศตะวันออก มีคูหลังวัดเป็นเขต

ทิศตะวันตก ติดคลองบางกอกใหญ่

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่ เจ้าพระยานิกรบดินทร์ (โต กัลยาณมิตร) ได้ซื้อที่ดินและซื้อที่ดินข้างเคียงเพิ่มเติมสร้างเป็นวัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2368 แล้วน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 พระราชทานนามว่า วัดกัลยาณมิตร และทรงสร้างพระราชทานทั้งพระวิหารหลวงและพระประธานสำหรับพระวิหารหลวง คือ หลวงพ่อโตหรือพระพุทธไตรรัตนนายก โดยทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นพระพุทธรูปใหญ่อยู่ริมแม่น้ำแบบเดียวกันกับที่วัดพนัญเชิง กรุงเทพมหานคร หลวงพ่อโตเป็นที่เคารพสักการะอย่างสูง โดยเฉพาะในหมู่ชาวจีนเรียกชื่อแบบจีนว่า ซำปอสุดกง หรือ ซำปอกง ภายในพระอุโบสถซึ่งมีขนาดเล็กกว่าพระวิหารมีจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง พุทธประวัติที่แทรกเรื่องราวชีวิตชาวบ้านชาวเมืองสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งนอกจากจะมีคุณค่าทางวัฒนธรรมแล้วยังมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สังคมอย่างยิ่งอีกด้วย นอกจากนี้ยังมี หอมนต์เจียรธรรมเถลิงพระเกียรติ เป็นที่เก็บพระไตรปิฎกสมัยรัชกาลที่ 4 หน้าพระวิหารหลวงยังมีหอรบขังฝีมือคนรุ่นใหม่ สำหรับไว้ระฆังยักษ์

มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ทางเข้าวัดมีเจดีย์หิน ทำมาจากเมืองจีน เรียกว่า ละ เป็นศิลปะจีน
ที่งดงามมาก

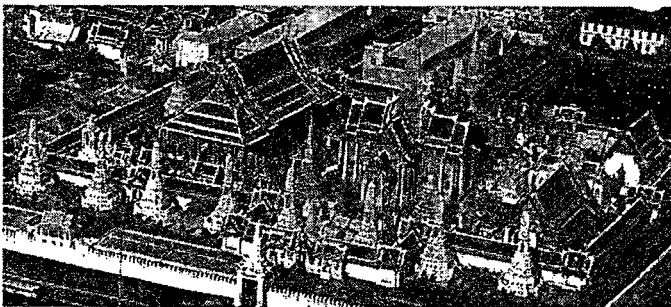


ภาพที่ 2.36 ทิวทัศน์ภายนอกวัดกัลยาณมิตร

ที่มา : (วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร. 2549.) [Online].

ศาสนสถานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร (เกาะรัตนโกสินทร์)

4. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)



ภาพที่ 2.37 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้วมรกต)

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่มุมด้านตะวันออกในเขตพระราชฐานชั้นนอกของพระบรมมหาราชวัง แขวงพระบรม
มหา-ราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ จรด สนามหลวง

ทิศใต้ จรด ประตูศรีรัตนศาสดาทางเข้าเขตพระราชฐานชั้นกลาง ในพระบรมมหาราชวัง

ทิศตะวันออก จรด ถนนสนามไชย

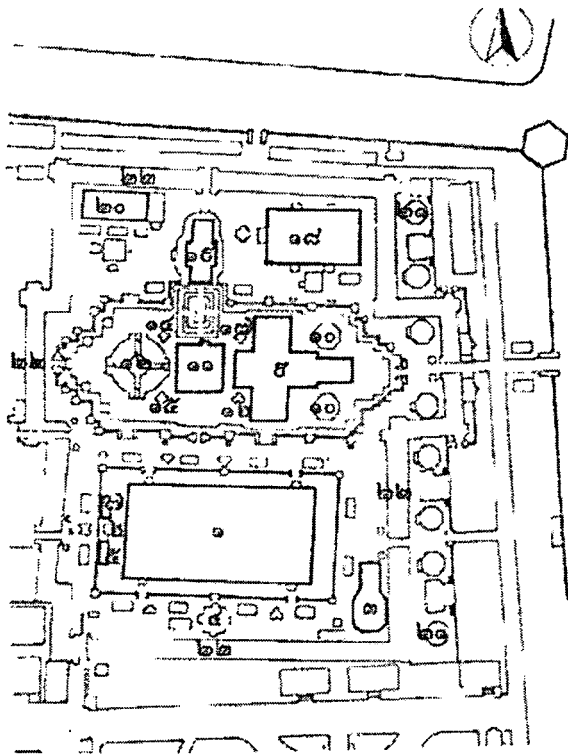
ทิศตะวันตก จรด ประตูพระฤๅษี ประตูสนามไชย และประตูเกษศังข์ (หลัง) ทางเข้า
เขตพระราชฐานชั้นกลาง ในพระบรมมหาราชวัง

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดพระแก้วมรกต วัดสำคัญที่สุดของกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา
โลกมหาราช โปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2325 พร้อมกับการสร้างพระบรมมหาราชวังและ
กรุงรัตนโกสินทร์ ตามประเพณีการสร้างพระอารามในพระราชฐานสมัยอยุธยา โดยมีพระราชประสงค์
จะให้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมหายานและเป็นที่บำเพ็ญพระราชกุศล ได้อัญเชิญ
พระพุทธรูปมหายานจากกรุงธนบุรีมาประดิษฐาน เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2327

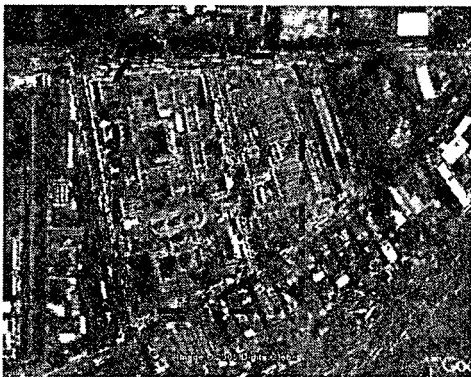
ภายหลังจากการสถาปนาแล้ว ก็ได้รับการปฏิสังขรณ์สืบต่อมาทุกรัชกาล เพราะเป็นวัดสำคัญ
จึงมีการปฏิสังขรณ์ใหญ่ทุก 50 ปี คือในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน

แผนผังภายในวัด



1. พระอุโบสถ
2. ศาลาราย 12 หลัง
3. หอพระคันธารราษฎร์
4. หอระฆัง
5. หอราชพงศานุสร
6. หอพระโพธิธาดูพิมาน
7. หอราชกรมานุสร
8. รูปถยานั่ง
9. ปราสาทพระเทพบิดร
10. พระเจดีย์ 2 องค์
11. พระมณฑป
12. พระศรีรัตนเจดีย์
13. รูปจำลองปราสาทนครวัด
14. พระราชานุสาวรีย์ที่ 1,2,3

15. พระราชานุสาวรีย์ที่ 4
 16. พระราชานุสาวรีย์ที่ 5
 17. พระราชานุสาวรีย์ที่ 6,7,8,9
 18. หอพระมณฑเชียรธรรม
 19. วิหารยอด
 20. หอพระนาค
 21. พระปรางค์ 8 องค์
 22. พระระเบียง
5. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร



ภาพที่ 2.38 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์)

สถานที่ตั้ง

มูมถนนท้ายวังและถนนมหาราช แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ จรด ถนนท้ายวัง พระบรมมหาราชวัง

ทิศตะวันออก จรด ถนนสนามชัย กรมการรักษาดินแดน

ทิศตะวันตก จรด ถนนมหาราช ตลาดท่าเตียน

ทิศใต้ จรด ถนนชอยแยกธาตุ กระทรวงพาณิชย์

มีเนื้อที่บริเวณพื้นที่รวมทั้งหมด 50 ไร่ 38 ตารางวา

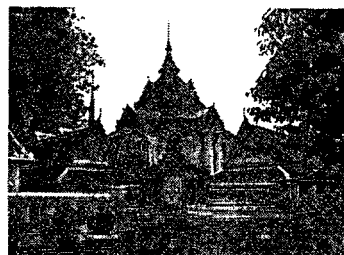
ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เดิมชื่อ วัดโพธาราม หรือที่ชาวบ้าน เรียกกันสั้น ๆ ว่า วัดโพธิ์ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร วัดโพธารามเป็นวัดโบราณมีมาก่อนสร้าง กรุงรัตนโกสินทร์แต่ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างแต่ น่าจะสร้างขึ้นหลังจากปี พ.ศ. 2231 ในรัชกาล สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เนื่องจากว่าไม่ปรากฏในแผนที่ป้อมบางกอกซึ่งนายทหารช่างชาวฝรั่งเศส เมอซิเออร์ วอลสันด์ เคสเวอร์เกนส์ เขียนไว้ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี วัดโพธิ์เป็นวัดที่อยู่ใน กำแพงพระนครฝั่งตะวันออก จึงโปรดให้บูรณปฏิสังขรณ์และยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงย้ายพระนครมาตั้งอยู่ ทางฝั่งตะวันออก และโปรดให้สร้างพระบรมมหาราชวังขึ้น ทรงเห็นว่ามีวัดอยู่ใกล้ชิด พระบรมมหาราชวังถึง 2 วัด คือ วัดสลัก (วัดมหาธาตุ) อยู่ทางทิศเหนือ และวัดโพธาราม อยู่ทิศใต้ จึงโปรดให้สถาปนาวัดโพธารามขึ้นเป็นวัดหลวง และโปรดให้สร้างใหม่ทั้งพระอารามเริ่มก่อสร้าง ตั้งแต่ พ.ศ.2332 และได้พระราชทานนามวัดที่สร้างใหม่นี้ว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาวาส นอกจากนั้นยังโปรดให้อัญเชิญพระพุทธรูปสมัยต่างๆ จำนวนมากกว่า 1,000 องค์ จากวัดร้างใน หัวเมืองทางภาคเหนือและภาคกลางมาประดิษฐานไว้ ณ พระระเบียงรอบพระอุโบสถ ทั้งชั้นนอกและ ชั้นใน ในวิหารทิศทั้ง 4 วิหารคด และระเบียง พระมหาเจดีย์ เป็นต้น



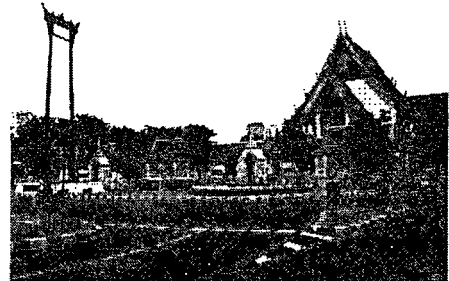
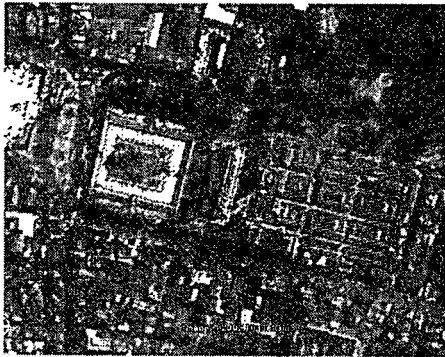
ภาพที่ 2.39 พระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล



ภาพที่ 2.40 พระมณฑปวัดพระเชตุพนฯ

ที่มา : (วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม,2549.) [Online].

6. วัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร



ภาพที่ 2.41 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดสุทัศนเทพวราราม

สถานที่ตั้ง

ถนนบำรุงเมือง แขวงราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ถนนบำรุงเมือง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ดิگแถวตามแนวถนนสระสง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ถนนพระสุเมรุ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ถนนตรอกข้าวสาร

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดสุทัศนเทพวราราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงขยายพระนครทางด้านตะวันออกจากแนวเดิมซึ่งอยู่ที่คลองหลอดออกไปจนถึงแนวคลองโอง่างทำให้พระนครกว้างขวางขึ้นกว่าเดิมแล้ว จึงทรงมีพระราชดำริให้สร้างปูชนียสถานขึ้นกลางพระนครเืองพระนครอื่นๆ เช่น ที่กรุงสุโขทัยมีวัดพระมหาธาตุและสิวล้อยู่กลางเมือง หรือกรุงศรีอยุธยามีวัดมหาธาตุ และวัดราชบูรณะ

พ.ศ.2350 โปรดให้สร้าง โบสถ์พราหมณ์และเสาชิงช้าขึ้นกลางเมืองซึ่งวัดจากพระบรมมหาราชวัง ซึ่งตั้งอยู่ชิดแม่น้ำเจ้าพระยาและกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตก ไปถึงกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออกที่ประตูสำราญราษฎร์ข้ามคลองโอง่างไปยังวัดสระเกศ และโปรดให้ชะลอพระศรีศากยมุนี พระพุทธรูปหล่อองค์ใหญ่ศิลปะสุโขทัยจากวัดมหาธาตุกลางเมืองสุโขทัย ซึ่งถูกทิ้งร้างขาดการบำรุงรักษา ลงมาประดิษฐาน ณ บริเวณด้านใต้ของเสาชิงช้า โปรดให้ทำการถมที่ให้สูงขึ้นและบูรณะองค์พระให้สมบูรณ์งดงาม แล้วจึงโปรดให้ยกขึ้นตั้งประจำที่เตรียมไว้พร้อมทั้งกันขอบเขต

บริเวณที่จะสร้างวัด และพระราชทานนามว่า วัดมหาสุทธารวาส แต่ประชาชนในสมัยนั้นมักเรียกกันว่า ” วัดพระโต” วัดสุทัศน์เทพวรารามถือเป็นวัดประจำรัชกาลที่ 8 เป็นที่ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนมหาอานันทมหิดล และพระศรีรังการของพระองค์อีกด้วย

ที่มา : (วัดสุทัศน์เทพวราราม. 2549) [Online].

7. วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร



ภาพที่ 2.42 ภาพถ่ายทางอากาศวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

สถานที่ตั้ง

ริมคลองมหานาคและคลองรอบกรุง แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ คลองมหานาค

ทิศใต้ ติดต่อกับ ถนนบำรุงเมือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ถนนวรจักร

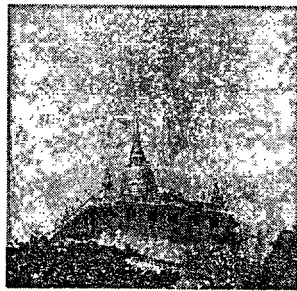
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ถนนบริพัตร

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดสระเกศ) ไกล่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ เป็นวัดโบราณสมัยอยุธยา เดิมเรียกว่า วัดสะแก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์ และขุดคลองรอบพระอารามแล้วพระราชทานนามใหม่ ว่า วัดสระเกศ ซึ่งแปลว่า ชำระพระเกศา เนื่องจากเคยประทับทำพิธีพระกระยาसनเมื่อเสด็จกรีธาทัพกลับจากกัมพูชามาปราบจลาจลในกรุงธนบุรี และเสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติใน พ.ศ. 2325

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะและสร้างสิ่งต่างๆ เพิ่มเติมขึ้นมาอีก คือ พระบรมบรรพตหรือภูเขาทอง ซึ่งทรงกำหนดให้เป็นพระปรารักษ์มีฐานย่อมุมไม้สิบสองแต่สร้างไม่สำเร็จในรัชกาล สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 จึงทรงให้เปลี่ยนแบบเป็นภูเขาต่อพระเจดีย์ไว้บนยอด ก่อสร้างแล้วเสร็จในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระเจดีย์บนยอดพระบรมบรรพตเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

ในส่วนช่องพระอารามมีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญๆ เช่น พระอุโบสถซึ่งสร้างในสมัยรัชกาลที่ 1 ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังซึ่งเขียนในสมัย รัชกาลที่ 3 แต่ชำรุดจึงมีการลบเขียนใหม่ใน รัชกาลที่ 7 เป็นภาพทศชาติ ภาพมารผจญและภาพไตรภูมิ รอบพระอุโบสถมีซุ้มเสมาตั้งประจำทั้ง 8 ทิศ ซุ้มเสมาที่วัดสระเกศเป็นทรงกุ่มข้าง และ ยังมีหอไตรสมัยรัชกาลที่ 1 บูรณะในสมัยรัชกาลที่ 3 เดิมอยู่กลางสระน้ำ สร้างด้วยไม้เหล็กรอบบานประตูหน้าต่างแกะสลักอย่างสวยงาม



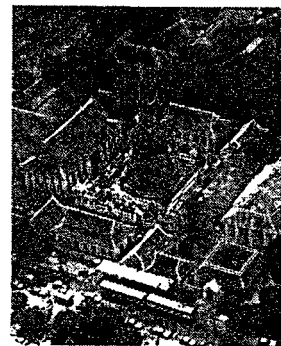
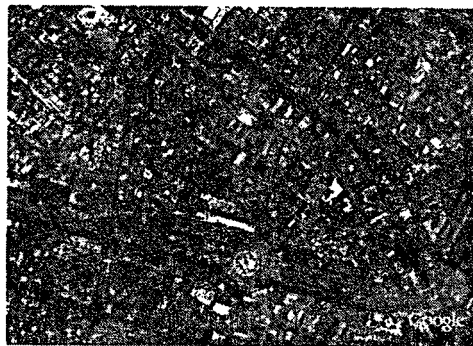
ภาพที่ 2.43 พระบรมบรรพต วัดสระเกศ



ภาพที่ 2.44 พระเจดีย์บนยอดพระบรมบรรพต
วัดสระเกศ

ที่มา: (วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร. 2549.) [Online].

8. วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร



ภาพที่ 2.45 ภาพถ่ายทางอากาศวัดบวรนิเวศ ราชวรวิหาร

สถานที่ตั้ง

ถนนพระสุเมรุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บางลำพูนอก

ทิศใต้ ติดต่อกับ ถนนดินสอ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ถนนพระสุเมรุ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ถนนตรอกข้าวสาร

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดบวรนิเวศวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร เดิมเรียกกันว่า วัดใหม่ หรือ วัดบน สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาขึ้นใหม่ระหว่าง ปี พ.ศ.2367 - 2379 ได้กระทำผูกพันธสีมาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2372

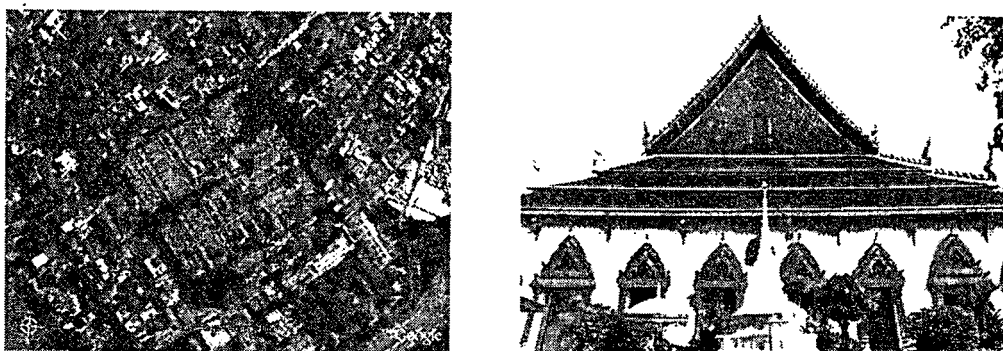
ประวัติการสร้างวัดนี้ กล่าวว่าสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ในรัชกาลที่ 3 โปรดให้สร้างพระเมรุเพื่อกระทำการฌาปนกิจศพ พระราชมารดาของพระองค์เจ้าดาราวดี (น้อย) พระชายาของพระองค์ และเป็นเจ้าจอมมารดาของพระเจ้าลูกเธอในพระราชวังบวรฯ พระเมรุที่สร้างมีลักษณะเป็นจัตุรมุขเมื่อเสร็จงานพระเมรุแล้ว จึงได้โปรดให้สถาปนาพระอารามขึ้นในบริเวณนั้น และอุทิศถวายพระเมรุให้ใช้ในพระอุโบสถ

ใน พ.ศ.2416 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชเป็นพระภิกษุ และจำพรรษาอยู่ ณ วัดบวรนิเวศฯ เป็นเวลา 15 วัน เมื่อลาผนวชแล้วจึงได้ทรงรับพระบรมราชาภิเษกอีกครั้งหนึ่ง

ใน พ.ศ. 2435 ทรงปฏิสังขรณ์พระอารามใหม่ ในส่วนสังฆวาสโปรดให้สร้าง คำนักรงพรต และหอสหจร และสร้างค่านักรงหมื่นวชิรญาณวโรรส ต่อออกไปเรียกว่า ค่านักกลาง สร้าง กุฏิคณะสูง เป็นต้น การปฏิสังขรณ์พระอารามเสร็จทันสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ มกุฎราชกุมารทรงผนวชเป็นสามเณร เมื่อสิ้นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์แล้ว พระเจ้าน้องยาเธอสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงครองวัดแทนใน พ.ศ.2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลื่อนสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระเจ้าคณะใหญ่แห่งคณะธรรมยุติกนิกาย ในระยะนี้วัดบวรนิเวศวิหารรุ่งเรืองเป็นอย่างมากและถือเป็นแบบอย่างแก่วัดอื่นๆ ด้วย

วัดบวรนิเวศวิหารนี้เป็นที่ทรงผนวชมานับแต่รัชกาลที่ 5 ตลอดจนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6, 7, 9 และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ซึ่งเสด็จออกผนวช เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521
ที่มา : (วัดบวรนิเวศวิหาร. 2549) [Online].

9. วัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร



ภาพที่ 2.46 แสดงภาพถ่ายทางอากาศวัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร

สถานที่ตั้ง

ถนนจักรพงษ์ แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ถนนจักรพงษ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ บริเวณบ้านพักอาศัย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บริเวณบ้านพักอาศัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ซอยพงษ์สาร

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร ตั้งอยู่เหนือคลองโรงไหมริมถนนจักรพงษ์ (สะพานเลี้ยว) แต่เดิมอยู่กลางทุ่งนาจึงเรียกว่าวัดกลางนา สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสถาปนาวันนี้ขึ้นมาใหม่และรัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้เป็นวัดพระสงฆ์ฝ่ายรามัญเพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ทหารรามัญในกองทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “วัดตองปุ” ตามแบบวัดตองปุในสมัยอยุธยาต่อมาเมื่อมีชัยชนะต่อกองทหารข้าศึกจึงพระราชทานพระอารามใหม่ว่า “วัดชนะสงคราม”

ที่มา : (วัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร. 2549) [Online].

2.2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในและฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

วัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ที่คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าเดิมยึดถือเป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์ และ พัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มาโดยตลอด ระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา คือ การส่งเสริมให้มีพื้นที่โล่งว่างสีเขียว การอนุรักษ์ โบราณสถาน และ สถาปัตยกรรม ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมและการลดความหนาแน่นแออัดของสถานที่และการจราจรนโยบายนี้ได้นำไปสู่การกำหนดมาตรการควบคุมการก่อสร้าง และกิจกรรมต่างๆ ในเขตบริเวณรอบกรุงรัตนโกสินทร์ที่สำคัญได้แก่

1. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2521 เรื่องมาตรการชั่วคราวในการควบคุม การก่อสร้างอาคารของภาครัฐบาลในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์โดยเห็นชอบให้หน่วยราชการต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินการก่อสร้างภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ส่งแบบแปลนมาให้คณะกรรมการ โครงการ กรุงรัตนโกสินทร์พิจารณาและชี้แจงให้ทราบถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2524 เรื่องแนวนโยบาย การใช้ที่ดิน บริเวณ กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในและการกำหนดนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี โดยเห็นชอบในข้อเสนอของคณะกรรมการ โครงการกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน

1. ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในควรมิให้มีการประกอบอุตสาหกรรม สำหรับการหัตถกรรมและ โรงงานทุกชนิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายด้านอัคคีภัย และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ควรอนุญาตให้อยู่ในบริเวณนี้

2. การพาณิชย์กรรม ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในจะต้องอยู่ในจำนวนจำกัด เพียงเพื่อที่จะบริการชุมชนในบริเวณดังกล่าวเท่านั้น

3. ห้ามมิให้มีการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยทุกประเภททั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

4. อาคารเดิมที่มีอยู่แล้วในสมัยรัชกาลที่ 5 ขึ้นไปให้ปรับปรุงได้ในสภาพเดิมถ้าจะรื้อ สร้างใหม่ให้สร้างได้ในรูปลักษณะเดิม และความสูงเท่าเดิมส่วนอาคารที่จะปลูกสร้างขึ้นใหม่ให้สร้าง ให้มีความสูงได้ไม่เกินอาคารในสมัยรัชกาลที่ 5 ขึ้นไป และไม่สูงเกิน 16.00 ม. และให้กำหนด อัตราส่วนของพื้นที่ของอาคาร ต่อพื้นที่ดินซึ่งอาคารนั้นตั้งอยู่และกำหนดที่ว่างโดยให้มีที่ว่างไม่น้อย กว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ดินโดยบังคับ ให้เป็นพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของที่ว่าง

5. ให้มีการควบคุม และการจัดระเบียบอาคารริมน้ำ รวมทั้งท่าเทียบเรือ และที่จอดเรือ

6. ให้จัดระบบ การจราจร เสียใหม่เพื่อลด ความหนาแน่น ของการจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมให้มีการจัดถนนบางสายเป็นทางเดิน
7. ให้มีการควบคุมและจัดระเบียบป้ายโฆษณาทุกชนิดในบริเวณ กรุงรัตน โกสินทร์ชั้นใน บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยที่ดินที่เทียบเรือ และที่จอดเรือ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้าม บริเวณ กรุงรัตน โกสินทร์ชั้นในซึ่งอยู่นอกเขต โครงการกรุงรัตน โกสินทร์แต่เป็นบริเวณที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และทัศนียภาพของบริเวณกรุงรัตน โกสินทร์ชั้นใน เป็นอย่างยิ่งจึงเห็นสมควรให้กรุงเทพมหานครและกรมเจ้าท่าดำเนินการออกมาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่ ควบคุมการก่อสร้างและการจัดระเบียบอาคารริมน้ำให้อยู่ในสภาพ ที่เหมาะสมต่อไป
8. ให้มีการป้องกันและควบคุมสิ่งที่จะทำลายทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการรักษา บรรยากาศในบริเวณนี้ให้มีความสะอาดและความสงบ
9. ส่งเสริมให้มีบริเวณที่ว่างและร่มรื่น โดยเฉพาะบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา
10. ส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
11. ส่งเสริมให้มีการจัดการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรมซึ่งสนับสนุนวัฒนธรรม และประเพณีไทย

2. แนวนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน

เนื่องด้วยที่ดินท่าเทียบเรือ และที่จอดเรือริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณ กรุงรัตน โกสินทร์ชั้นในซึ่งอยู่นอกเขต โครงการกรุงรัตน โกสินทร์แต่เป็นบริเวณที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และทัศนียภาพของบริเวณกรุงรัตน โกสินทร์ชั้นใน เป็นอย่างยิ่งเห็นสมควรให้กรุงเทพมหานคร และกรมเจ้าท่าดำเนินการออกมาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่ ควบคุมการก่อสร้างและการจัดระเบียบอาคารริมแม่น้ำให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อไป

1. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2528 เรื่องมติคณะกรรมการ โครงการ กรุงรัตน โกสินทร์ เกี่ยวกับมาตรการชั่วคราวในการก่อสร้างอาคารของภาคีรัฐบาลในบริเวณ กรุงรัตน โกสินทร์ เห็นชอบให้หน่วยราชการตามมติเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2541 หมายรวมถึงรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ด้วย
2. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2541 เรื่องมาตรการในการควบคุมการก่อสร้าง อาคารของภาคีรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐอย่างอื่นที่อาจพืงมีในบริเวณกรุงรัตน โกสินทร์ เห็นชอบให้หน่วยราชการต่างๆ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐอย่างอื่นที่อาจพืงมีที่จะ ดำเนินการก่อสร้างภายในเขตบริเวณกรุงรัตน โกสินทร์ส่งเรื่อง และแบบแปลนก่อสร้าง

ให้คณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์เพื่อพิจารณาให้ความเห็นถึงผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม และเมื่อได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการฯแล้วจึงให้นำเสนอสำนักงานงบประมาณ เพื่อขอจัดตั้งงบประมาณต่อไป ทั้งนี้ให้ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตามมติ คณะรัฐมนตรีในเรื่องนี้อย่างเคร่งครัด

3. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างตัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยน การใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทภายในเขตบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในในเขตท้องที่ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528

4. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างตัดแปลงใช้ หรือ เปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ภายในบริเวณ กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกในท้องที่ แขวงชนะสงคราม แขวงตลาดยอด แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงบวรนิเวศ แขวงเสาชิงช้า แขวงสำราญ- ราษฎร์ และแขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2530

5. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างตัดแปลงใช้หรือเปลี่ยน การใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ภายในบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ในท้องที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด แขวงอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย แขวงวัดอรุณ อมรินทร์ เขตบางกอกใหญ่ แขวงกัลยาณี เขตธนบุรี และแขวงสมเด็จพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2535

6. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ตัดแปลงอาคารบางชนิด หรือบางประเภทภายในบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ในท้องที่ แขวงวัดสามพระยา แขวง บ้านพานถม เขตพระนคร แขวงวัดโสมนัส แขวงบ้านบาตร แขวงคลองมหานาค แขวงวัดเทพศิรินทร์ แขวงป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และ แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงจักรวรรดิ แขวงตลาด น้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542

ที่มา : (กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2549)[Online].

2.2.3 การจัดการการท่องเที่ยวศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง

1. รูปแบบต่างๆ ของการจัดการท่องเที่ยวศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง

เป็นเรื่องที่นิยมกันมาโดยตลอดกับการได้ไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริมงคลกับ ตัวเอง และครอบครัว ไหว้พระ 9 วัด กลายเป็นมกคลยอดฮิตที่คนไทย และชาวต่างชาติกำลังให้ความสนใจ วัดทั้ง จำนวน 9 วัด ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์ได้แก่ วัดพระแก้ว, วัดโพธิ์, วัดสุทัศน์, วัดอรุณฯ, วัดบวรฯ, วัดสระเกศ, วัดชนะสงคราม, วัดระฆังและ วัดกัลยาณมิตร บางคนเคร่งครัดถึง ขนาดที่จะต้องไปสักการะให้ครบทั้ง 9 แห่งในวันเดียวความต้องการดังกล่าวนี้จึงทำให้การท่องเที่ยว

แห่งประเทศไทยหยิบ “ท้าวर्मงคล” นี้ใส่ในโครงการของการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาสนใจการท่องเที่ยว บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์กันมากขึ้น และเพื่อเป็นการดึงดูดใจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำเกร็ดความรู้ ความเชื่อและวิธีการสักการะแต่ละแห่งเพื่อเสริมความมงคลกันอย่างสูงสุดประกอบด้วย

1. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

ไหว้ “พระแก้วมรกต” ด้วย รูป เทียน ดอกบัวคู่เพื่อ “แก้วแหวนเงินทองไหลมาเทมา”

2. วัดบวรนิเวศวิหาร

ไหว้ “พระพุทธชินสีห์” พระรูปสมเด็จพระสมณเจ้า 2 องค์ คือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส “พบแต่สิ่งดีงามในชีวิต”

3. วัดสระเกศ

นมัสการ “พระบรมสารีริกธาตุ” และชมสภาพบ้านเมืองจากมุมสูง “เสริมสร้างความคิดอันเป็นสิริมงคล”

4. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)

ไหว้ “พระพุทธไสยาสน์” เพื่อ “ความสงบสุขร่มเย็น” ด้วยรูป 9 ดอก เทียนแดง คู่ทองคำเปลว 11 แผ่น

5. วัดสุทัศนเทพวราราม

เพื่อ “วิสัยทัศน์กว้างไกล มีเสน่ห์แก่คนทั่วไป” ไหว้ “พระศรีศากยมุนี” ด้วยรูป 3 ดอก เทียน 2 เล่ม ดอกบัวหรือพวงมาลัย

6. วัดชนะสงคราม

ไหว้ “พระประธาน” ในพระอุโบสถและ “สมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท” ด้วย รูป 5 ดอก เทียน 1 เล่ม ดอกบัว 1 ดอก มีความเชื่อว่า “จะมีชัยชนะต่ออุปสรรคทั้งปวง”

7. วัดอรุณราชวราราม

ไหว้ “พระประธาน” ด้วยรูป 3 ดอก เทียนคู่ และต้องไปเดินทักษิณาวัดรอบ “พระปรางค์” อีก 3 รอบ เพื่อ “ชีวิตรุ่งโรจน์”

8. วัดระฆังโฆสิตาราม

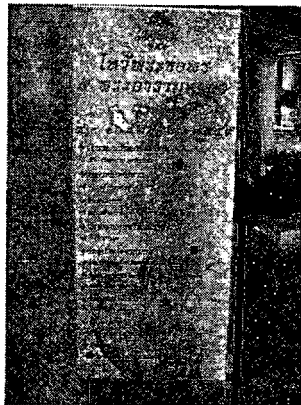
ไหว้ “รูปเหมือนสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี)” ด้วยรูป 3 ดอก เทียนคู่ ทองคำเปลว 3 แผ่น หมากพลูและภาวนาด้วยคาถาชินบัญชร เพื่อ “ความนิยมชมชื่น มีชื่อเสียงโด่งดัง”

9. วัดกัลยาณมิตร

ไหว้ “พระประธานหรือหลวงพ่อช้ำปอกง” ด้วยรูป 3 ดอก เทียนแดงคู่ เพื่อ “ความสวัสดิมีชัย เดินทางปลอดภัย”



ภาพที่ 2.47 แผนที่แสดงที่ตั้งของศาสนสถานแต่ละแห่งรวม 9 แห่ง



ภาพที่ 2.48 ป้ายแสดงการจัดไหว้พระขอพร 9 พระอารามหลวงของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ปี 2549

ตัวอย่างรูปแบบต่าง ๆ ของการจัดการท่องเที่ยว

จัดขึ้นโดยทางกองการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครไหว้พระขอพร 9 พระอารามหลวง
สถานที่จัดงาน

วัดในเขตพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ทั้งเขตชั้นนอกและเขตชั้นใน จำนวน 9 วัด ได้แก่
วัดพระแก้ว, วัดบวรฯ, วัดสระเกศ, วัดโพธิ์, วัดสุทัศน์, วัดชนะสงคราม, วัดอรุณ, วัดระฆัง
และวัดกัลยาณมิตร

1. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

คติ “เพื่อหัวใจสะอาดจตุรตนตรัย”

กิจกรรม

- เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมสถานที่สำคัญ ประกอบด้วย พระอุโบสถที่ประดิษฐานพระแก้ว
มรกต ระเบียบจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ปราสาทพระเทพบิดร ปราสาททอศปรางค์ หอพระราช
พงศาวดารฯลฯ

- กิจกรรมสงฆ์น้ำพระ

2. วัดบวรนิเวศวิหาร

คติ “พบแต่สิ่งดีงามในชีวิต”

กิจกรรม

- สงฆ์น้ำพระพุทธชินสีห์

- นักท่องเที่ยวสามารถเข้าสักการะพระสุวรรณเขต (พระโต) พระบรมสารีริกธาตุ (เจดีย์)

พระธิดายุหมงคล (หลวงพ่อดำ)

- เข้าชมและสักการะวิหารแก่ง พระศาลา (พระวิหาร) พระไสยา รอยพระพุทธรบาทจำลอง

3. วัดสระเกศ

คติ “เสริมสร้างความคิดอันเป็นสิริมงคล”

กิจกรรม

- เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและสักการะพระบรมสารีริกธาตุบนภูเขาทอง

- สักการะสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี) หลวงพ่อดำ หลวงพ่อโต องค์พระประธาน

- ร่วมสวดมหาสมัยที่วิหารหลวงพ่อพระอัฐารส

4. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)

คติ “ร่วมเย็นเป็นสุข”

กิจกรรม

- สักการะพระพุทธรูปปฏิมากรในพระอุโบสถ พระอัครมุขีเจดีย์
 - เข้าชมพระอุโบสถที่ก่อสร้างด้วยสถาปัตยกรรมไทยสร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ฐานตรง
- ร่วมประตูประทิมงกุฏ กำแพงแก้ว พระมหาเจดีย์สี่รัชกาล เจดีย์ศิลปะจีน (ละ) และตุ๊กตาทินจีน เจดีย์หม้อห้าฐานเดียว

5. วัดสุทัศนเทพวราราม

คติ “วิสัยทัศน์กว้างไกล มีเสน่ห์แก่คนทั่วไป”

กิจกรรม

- ร่วมฟังเทศน์มหาชาติ สรงน้ำพระ
- สักการะพระศรีศากยมุนีพระประธานในพระวิหารหลวง พระวิหารคด
- ชมภาพจิตรกรรมฝาผนังหลังบานประตูวิหารคด

6. วัดชนะสงคราม

คติ “มีชัยชนะต่ออุปสรรคทั้งปวง”

กิจกรรม

- ตักบาตร สรงน้ำพระ
- สวดพระอภิธรรมให้แก่อัฐิ และฟังสกุฏ (เย็น) ตักบาตรดาวพระเคราะห์
- สักการะองค์พระประธาน รอยพระบาทเจ้าแม่กวนอิม
- ชมพระอุโบสถ

7. วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)

คติ “ชีวิตรุ่งโรจน์ทุกคืนวัน”

กิจกรรม

- สักการะองค์พระประธาน พระปรารักษ์ ชุ่มยอดมงกุฏ
- ชมยักษ์ทศกัณฐ์และยักษ์สี่หัตถ์เสกชะ ศาลาแก่งจัน

8. วัดระฆังโฆสิตาราม

คติ “มีชื่อเสียงโด่งดัง มีคนนิยมชมชอบ”

กิจกรรม

- สรงน้ำสมเด็จพระพุฒาจารย์ (ม.จ.ทัต เสนีย์วงศ์) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (ม.ร.ว.เจริญ อิศรางกูร) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)
- ฟังเทศน์มหาชาติ
- ชมหอพระไตรปิฎก (รัชกาลที่ 1) ชมและสักการะ”พระประธานยิ้มรับฟ้า”

พระวิหารสมเด็จพระสังฆราช

9. วัดกัลยาณมิตร

คติ “เดินทางปลอดภัยดี มีมิตรไมตรีที่ดี”

กิจกรรม

- สักการะองค์พระประธานภายในพระอุโบสถ ”หลวงพ่อบ้าปากง”
- สวดอภิธรรมอัฐิ
- เลี้ยงพระเพล
- สวดบังสุกุลศพไร้ญาติ (ช่วงเย็น)

บริการรถราง

มีรถรางของกรุงเทพมหานครให้บริการ ออกเดินทางทุกๆ 45 นาที จากหน้าวัดพระแก้ว ตั้งแต่เวลา 8.00 น. ถึงขบวนท้ายรถออกเวลา 14.00 น.

อัตราค่าบริการ

ผู้ใหญ่ 100 บาท/คน, เด็ก 50 บาท/คน (ใช้ได้ภายใน 1 วัน)

จุดจอดรถและขายตั๋ว

จุดที่ 1 หน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

พร้อมขายตั๋วรถรางนำสักการะ 9 พระอารามหลวง

จุดที่ 2 ท่าเรือท่าช้างข้ามไป วัดระฆังโฆสิตาราม (ไม่รวมค่าเรือข้ามฟาก)

จุดที่ 3 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) และท่าเรือท่าเตียนข้ามไป

วัดอรุณราชวราราม (ไม่รวมค่าเรือข้ามฟาก)

จุดที่ 4 ท่าเรือปากคลองตลาดข้ามไป วัดกัลยาณมิตร (ไม่รวมค่าเรือข้ามฟาก)

จุดที่ 5 วัดสุทัศนเทพวราราม

จุดที่ 6 วัดบวรนิเวศวิหาร

จุดที่ 7 วัดชนะสงคราม และกลับมาส่ง ณ บริเวณหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

ที่มา : (แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ปี 2549)

2. สถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดกรุงเทพมหานคร ปี 2548

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว (จำแนกตามอาชีพ) ที่เข้ามาใน จ.กรุงเทพมหานครปี 2548

อาชีพ	นักท่องเที่ยว					
	ไทย	ร้อยละ	ต่างประเทศ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2,233,780	15.41	1,692,559	14.67	3,926,339	15.08
2. นักศึกษา	4,030,817	27.82	2,163,330	18.75	6,194,147	23.79
3. ประกอบกิจการส่วนตัว	2,376,470	16.40	1,944,542	16.85	4,321,012	16.60
4. ตัวแทนขายสินค้า	441,415	3.05	875,506	7.59	1,316,921	5.06
5. แม่บ้าน	1,304,062	9.00	624,075	5.41	1,928,137	7.41
6. พนักงาน/ลูกจ้าง	2,365,456	16.32	3,353,601	29.06	5,719,057	21.97
7. เกษตรกร	1,435,553	9.91	239,931	2.08	1,675,484	6.44
8. อื่น ๆ	303,738	2.09	647,155	5.59	950,893	3.65
รวมทั้งหมด	14,491,291	100.00	11,540,699	100.00	26,031,990	100.00

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว (จำแนกตามอายุ) ที่เข้ามาใน จ.กรุงเทพมหานครปี 2548

อายุ (ปี)	นักท่องเที่ยว					
	ไทย	ร้อยละ	ต่างประเทศ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
1. 15 - 24 ปี	5,078,027	35.04	1,872,613	16.23	6,950,640	26.70
2. 25 - 34 ปี	3,106,352	21.44	4,060,726	35.19	7,167,078	27.53
3. 35 - 44 ปี	3,794,054	26.18	3,094,591	26.81	6,888,645	26.46
4. 45 - 54 ปี	1,712,349	11.82	1,092,586	9.47	2,804,935	10.77
5. 55 - 64 ปี	637,503	4.40	782,934	6.78	1,420,437	5.46
6. มากกว่า 64 ปี	163,006	1.12	637,249	5.52	800,255	3.08
รวม	14,491,291	100.00	11,540,699	100.00	26,031,990	100.00
อายุเฉลี่ย	33.19		36.92		34.84	

ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว (จำแนกตามเพศ) ที่เข้ามาใน จ.กรุงเทพมหานครปี 2548

เพศ	นักท่องเที่ยว					
	ไทย	ร้อยละ	ต่างประเทศ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ชาย	5,844,949	40.33	6,279,522	54.41	12,124,471	46.58
หญิง	8,646,342	59.67	5,261,177	45.59	13,907,519	53.42
รวม	14,491,291	100.00	11,540,699	100.00	26,031,990	100.00

ตารางที่ 2.5 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้จุดบริการนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตั้งศาสนสถานบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ปี 2548 – 2549

จุดบริการนักท่องเที่ยว	ต.ค.-ธ.ค. ปี 2548			ม.ค.-มี.ค. ปี 2549		
	ไทย	ต่างชาติ	รวม	ไทย	ต่างชาติ	รวม
1. กองการท่องเที่ยว เขตพระนคร	6,578	8,845	15,423	6,426	8,574	15,000
2. หน้าวัดพระแก้ว เขตพระนคร	619	1,233	1,852	411	1,095	1,506
3. หน้าวัดชนะสงคราม เขตพระนคร	351	6,841	7,192	327	8,431	8,758
4. หน้าวัดโพธิ์ เขตพระนคร	556	2,386	2,942	384	2,388	2,772
5. ท่าช้าง-วังหลัง เขตพระนคร	1,279	3,405	4,684	1,275	3,498	4,773
6. หน้า สน. ชนะสงคราม เขตพระนคร	9	348	357	11	928	939
รวม	9,392	23,058	32,450	8,834	24,914	33,748

ที่มา : (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว. 2549)

ตารางที่ 2.6 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง

สถานที่ท่องเที่ยว	สัดส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง			
	สูงสุด (คน)	ต่ำสุด (คน)	เฉลี่ย/วัน	ร้อยละ
1. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)	12,000	4,000	8,000	100%
2. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)	3,000	1,500	2,250	100%
3. วัดสุทัศนเทพวราราม	450	150	300	100%
4. วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)	800	100	450	100%
5. วัดบวรนิเวศวิหาร	400	200	300	100%

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

สถานที่ท่องเที่ยว	สัดส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง			
	สูงสุด (คน)	ต่ำสุด (คน)	เฉลี่ย/วัน	ร้อยละ
6. วัดสระเกศ	550	150	300	100%
7. วัดระฆังโฆสิตาราม	500	150	325	100%
8. วัดชนะสงคราม	240	120	260	100%
9. วัดกัลยาณมิตร	350	100	225	100%
รวม	18,290	6,470	12,380	100%

ที่มา : (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว)

ตารางที่ 2.7 แสดงจำนวนพระภิกษุ, สามเณร และ ไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ประจำของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง ปี 2549

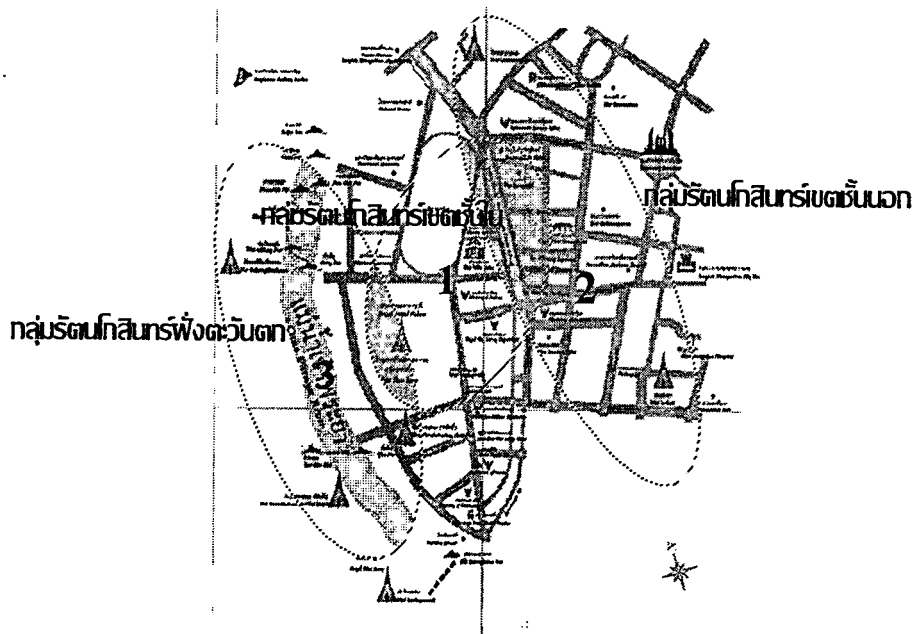
ศาสนสถาน	จำนวน			หมายเหตุ
	พระภิกษุ	สามเณร	ไวยาวัจกร	
1. วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	-	-	-	ไม่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่
2. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	147	52	1	
3. วัดสุทัศนเทพวราราม	80	24	1	
4. วัดอรุณราชวราราม	101	15	1	
5. วัดบวรนิเวศวิหาร	105	9	1	
6. วัดสระเกศ	120	30	1	
7. วัดระฆังโฆสิตาราม	60	20	1	
8. วัดชนะสงคราม	105	20	3	
9. วัดกัลยาณมิตร	35	11	1	
รวม	753	181	11	
ยอดรวมทั้งสิ้น	945			

ที่มา : (จากการสัมภาษณ์เดือนธันวาคม. 2549)

3. การเชื่อมโยงจากเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในสู่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน เริ่มนับตั้งแต่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาถึงคลองคูเมืองเดิมเป็นเขตที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญมากตั้งอยู่ เช่น พระบรมมหาราชวัง, วัด, วัง และศาสนสถานที่สำคัญๆ และมีอายุนับร้อยๆ ปี และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการท่องเที่ยวจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เราสามารถแบ่งกลุ่มแต่ละกลุ่มได้ดังนี้ได้ดังนี้

1. กลุ่มรัตนโกสินทร์ชั้นใน ได้แก่ กลุ่มพระบรมมหาราชวัง , วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
2. กลุ่มรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ได้แก่ กลุ่มวัดสุทัศน์เทพวราราม , วัดสระเกศ, วัดชนะสงคราม และวัดบวรนิเวศ
3. กลุ่มรัตนโกสินทร์ฝั่งตะวันตก ได้แก่ กลุ่มวัดระฆังโฆสิตาราม , วัดอรุณราชวราราม และวัดกัลยาณมิตร



ภาพที่ 2.49 การจัดกลุ่มท่องเที่ยวที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในและชั้นนอก

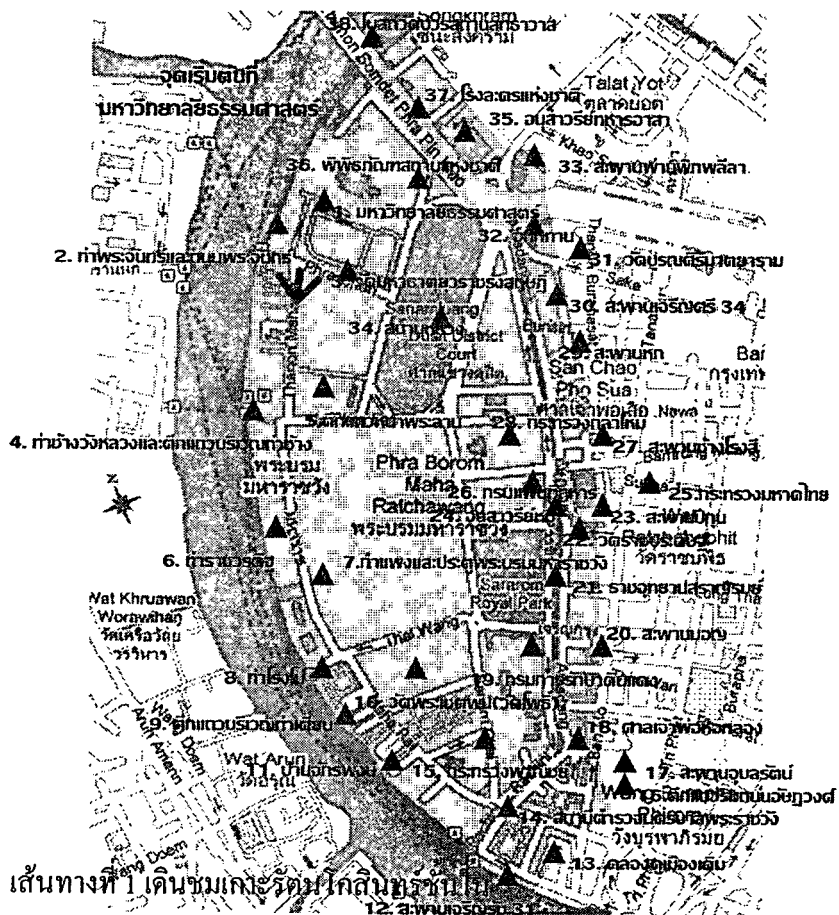
4. ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงในเขตพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์

1. เส้นทางท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์

เส้นทางที่ 1

การเริ่มต้นเดินเริ่มจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (หมายเลข 1) แล้วออกมาทางประตูท่าพระจันทร์ไปตามถนนมหาธาร ลงมาทางใต้เรื่อยๆ จนบรรจบกับถนนราชินี ใกล้กับปากคลองตลาด แล้วเดินตามถนนราชินีย้อนขึ้นไปทางเหนือเลียบบคลองคูเมืองเดิมขึ้นไปจนพบถนนราชดำเนิน ข้ามถนนราชดำเนินแล้วเดินต่อไปตามถนนราชินี จนกระทั่งไปบรรจบกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่หน้าประตูมหาวิทยาลัยด้านถนนพระอาทิตย์

ตลอดเส้นทางเดินจะมีบรรยากาศค่อนข้างร่มรื่นเพราะเดินเลียบบแม่น้ำลำคลองและยังมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาเป็นระยะๆ ความยาวของเส้นทางนี้โดยรอบ ประมาณ 4.3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินชมตั้งแต่ 1 ชั่วโมงครึ่งขึ้นไป ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้เวลาในการเดินชมและพิจารณาสถานที่ที่น่าสนใจแต่ละแห่งนานเท่าใด

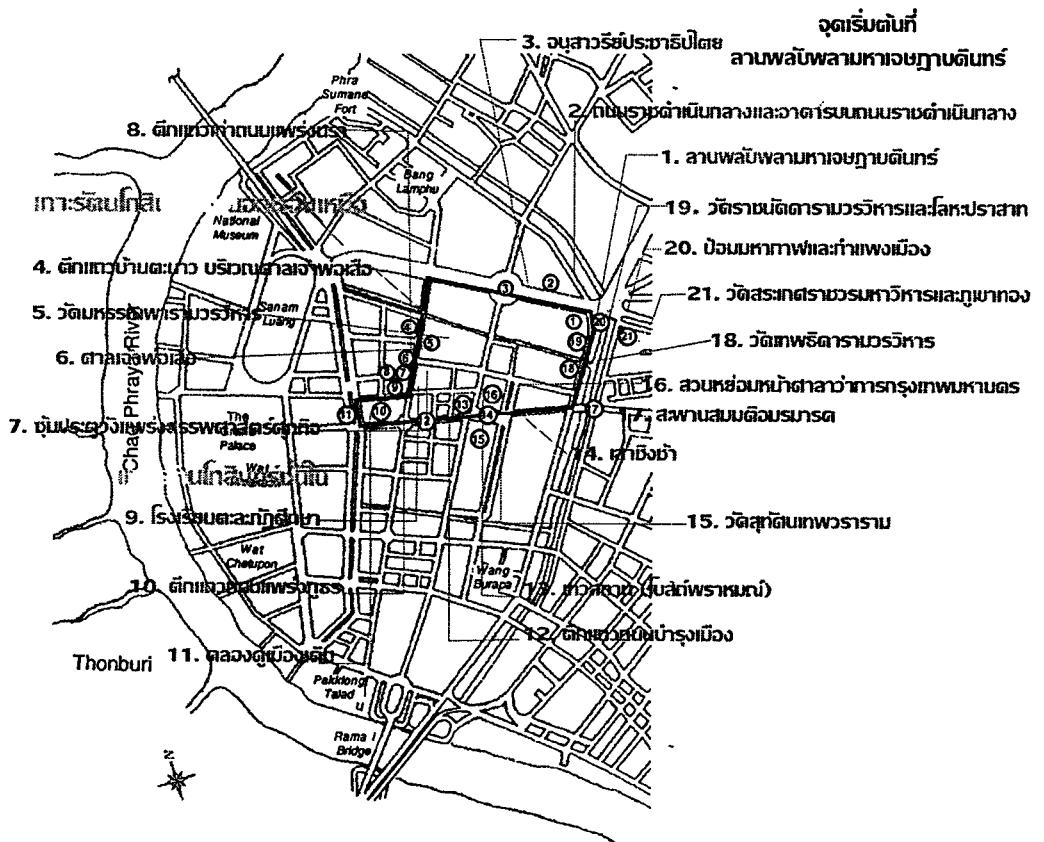


ภาพที่ 2.50 เส้นทางที่ 1 เดินชมเกาะรัตนโกสินทร์

เส้นทางที่ 3

เส้นทางนี้ ผ่านบริเวณชุมชนและแพร่งสมัยก่อนที่ยังคงหลงเหลืออยู่ส่วนใหญ่ยังคงมี ตึกแถวเช่น บริเวณถนนบ้านตะนาว แพร่งนราแพร่งภูธร และถนนบำรุงเมือง นอกจากนี้ยังจะผ่าน ขอบเขตของเกาะรัตนโกสินทร์ คือ คลองคูเมืองเดิม และกำแพงเมืองกับป้อมมหากาฬที่อยู่ด้าน ทิศตะวันออกของเมือง

เส้นทางนี้ เริ่มจากลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ที่เคยเป็นที่ตั้งของโรงภาพยนตร์ ศาลาเฉลิมไทยไปตามถนนราชดำเนินกลางเลี้ยวซ้ายเข้า ถนนบ้านตะนาวที่สี่แยกคอกวัว จากนั้น เลี้ยวซ้ายอีกครั้งที่สี่กั๊กเสาชิงช้าเข้าถนนบำรุงเมือง ช่วงเวลาที่เดินบนถนนบำรุงเมืองต้องระวังอุบัติเหตุ จากรถยนต์เพราะไม่มีทางเท้าบนถนน และหากเดินในช่วงรถติดต้องระวังมลพิษและฝุ่นละอองจาก รถยนต์ด้วย จากถนนบำรุงเมืองเลี้ยวซ้ายเข้าถนนมหาไชย จนมาบรรจบกับลานพลับพลามหาเจษฎา บดินทร์อีกครั้งหนึ่งเส้นทางนี้มีความยาวทั้งหมดประมาณ 2.8 กิโลเมตร



ภาพที่ 2.52 เส้นทางที่ 3 เดินชมเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกช่วงกลางตอนบน

เส้นทางที่ 5

เส้นทางสุดท้ายนี้เป็นเส้นทางสั้นๆ ที่นำชมพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตอนใต้ เริ่มจากโรงเรียนสวนกุหลาบที่ถนนตรีเพชร ซึ่งมีวีดิราชบูรณะอยู่ฝั่งตรงข้ามจากนั้นเดินขึ้นไปทางเหนือตามถนนตรีเพชร ข้ามสี่แยกแล้วเลี้ยวเข้าวัดทิพย์วารี แล้วออกถนนเพื่อถนนครตอกกับถนนบ้านหม้อลงมาทางใต้เรื่อยๆ เลี้ยวซ้ายเข้าถนนจักรเพชรผ่านเชิงสะพานพุทธฯแล้วเลี้ยวซ้ายอีกครั้งเข้าถนนมหาไชย จนกระทั่งมาบรรจบกับถนนพารุคเส้นทางนี้มีระยะทางประมาณ 2.1 กิโลเมตรเท่านั้น ใช้เวลาในการเดินทางไม่ถึง 1 ชั่วโมง



ภาพที่ 2.54 เส้นทางที่ 5 เดินชมเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตอนใต้

ที่มา : (ยงธนีสร์ พิมลเสถียร, 2540. เกาะรัตนโกสินทร์ : กลุ่มบริษัททีโอเอ)

3. จุดต่อเรือทางน้ำมี 3 จุด คือ

3.1 ท่าเรือท่าช้าง – วังหลัง

3.2 ท่าเตียน – วัดอรุณ

3.3 ท่าปากคลองตลาด - วัดกัลยา

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์วัดในกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาของ ศิวาภรณ์ รัตนพันธุ์ (2537 : 90) เรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์วัดในกรุงเทพมหานคร พบว่าพัฒนาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครตลอดระยะเวลา 200 ปี กรุงเทพมหานครยังคงเป็นศูนย์รวมกิจกรรมเมืองในทุกด้าน และได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกเป็นอย่างมากชุมชนทั้งเก่า และใหม่ที่เกิดขึ้นตามการเติบโตของเมือง มีลักษณะหลากหลายกันออกไป ขึ้นกับพื้นที่และกิจกรรมเน้นหนักของพื้นที่นั้นๆ วัดก็เช่นกัน เนื่องจากวัดเป็นจำนวนมากในกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินหลากหลายกันออกไป ความสำคัญและความสัมพันธ์ของวัดต่อชุมชนและวัดที่มีต่อเมือง จึงแตกต่างกันออกไปด้วยตามลักษณะที่ตั้ง และกิจกรรมพื้นที่ แม้ว่าจะดูเหมือนว่าบทบาทของวัดโดยรวมจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันบ้างดังกล่าวการศึกษานี้ได้ทำการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น พระสงฆ์ บุคลากรภายในวัด และผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน รวมทั้งผู้สัญจรไปมา แล้วนำมาให้ค่าตัวเลขเพื่อที่จะประเมินสภาพปัญหาต่าง ๆ ในระดับที่แตกต่างกัน โดยได้แบ่งการประเมินสภาพทางกายภาพออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับวัด และระดับชุมชน จะช่วยทำให้เห็นสภาพปัญหาทางกายภาพที่ชัดเจนในทั้ง 2 ระดับ และยังชี้ให้เห็นถึงสภาพความสัมพันธ์ของวัดและเมืองซึ่งก็แบ่งออกเป็น 2 ระดับ เช่นกัน คือ ในระดับชุมชนและระดับเมือง ทั้งนี้เพื่อค้นพบปัญหาของอันจะนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์ และการพัฒนาวัดอย่างเหมาะสมต่อไป

2. การศึกษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์สถานที่ เกาะเมืองรัตนโกสินทร์ชั้นใน

โสภณ จงสมจิต (2530 : ๗-๘) ได้ศึกษาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมของเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน มีผลทำให้สภาพเมืองที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีต้องเสียไปเป็นอย่างมากด้วยสาเหตุของการรื้อ ทำลายเปลี่ยนแปลงโบราณสถาน การก่อสร้างอาคารที่ไร้คุณค่าทางสถาปัตยกรรม และ ไม่คำนึงถึงปัญหาทางด้านสุขอนามัยปัญหาเหล่านี้เกิดจากการเจริญเติบโตของเมืองที่ขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจัง ของผู้มีส่วนรับผิดชอบ ตลอด จนการขาดระเบียบวินัยของประชาชนในเขตเกาะเมืองรัตนโกสินทร์ชั้นใน ปัญหาดังกล่าวจึงควรได้รับการแก้ไขด้วยการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุ

ที่แท้จริงของปัญหาโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น พงศาวดาร จดหมายเหตุ ประวัติศาสตร์สถาน ดั้งเมืองและการสำรวจในพื้นที่จริงทางภาพสนามด้วยการจดบันทึกข้อมูลการถ่ายภาพ และทำแผนผังแล้วนำมาจำแนกพื้นที่การใช้ประโยชน์บนเกาะเมือง โดยการจัดประเภทรูปแบบโบราณสถานรวมทั้งสิ่งแวดล้อม เช่น คลองคูเมือง สะพานเก่าและสะพานใหม่ แม่น้ำ ท่าเรือ การใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจและมาตรการว่าด้วยการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์สถาน

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า การใช้พื้นที่เกาะเมืองรัตน โกสินทร์ชั้นในเป็นไปตามยถากรรมขาดการควบคุมดูแลรักษา ทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองเสื่อมโทรมมาก โดยการทำลายโบราณสถานด้วยการรื้อสร้างใหม่โดยพลการและขาดคุณค่าทางศิลปสถาปัตยกรรมไม่พสานส่งเสริมโบราณสถานที่มืออยู่ก่อน การรื้อทำลายพื้นที่สาธารณะ และการทิ้งสิ่งปฏิกูลอันมีผลทำลายความสัมพันธ์ของพื้นที่ทางกายภาพของสิ่งแวดล้อมของเมือง

การปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะยึดองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ เส้นทาง เส้นขอบย่าน ศูนย์ชุมชนและภูมิสัญลักษณ์ ด้วยการย้ายตลาดปากคลองตลาดและท่าเตียนไปอยู่ที่บริเวณอื่น เช่น ที่สี่แยกบางโพทักควรยับอาคารพาณิชย์ที่สร้างใหม่และไม่มีคุณค่า ริมน้ำบริเวณท่าช้างวังหลวงถึงท่าพระจันทร์ ห้ามการซื้อขายบนถนนและทางเท้าบริเวณเกาะเมือง ปับปรุงบริเวณริมแม่น้ำและทัศนียภาพเกาะเมืองฯ ด้านทิศตะวันออก รื้อพื้นที่โบราณสถานที่ถูกทำลายไ้โดยการสร้างขึ้นใหม่ตลอดจนจัดกิจกรรมที่เคยมีในอดีตขึ้น เช่น การใช้คลองคูเมือง รถมรางและอื่นๆ จะทำให้เกาะเมืองรัตนโกสินทร์มีสภาพชีวิตในอดีตกลับคืนมาอีกครั้งหนึ่งและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเป็นศรีสง่าแก่ชาติบ้านเมือง และเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาเกาะเมืองรัตนโกสินทร์ชั้นนอกและแหล่งโบราณสถานทั่วประเทศต่อไป อีกทั้งจะเน้นประโยชน์อย่างยิ่งแก่กิจการท่องเที่ยวด้วย

3. แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพพื้นที่ริมแม่น้ำบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน

อำนาจ พิชิตเดช (2528 : ๗-๑) จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา เพื่อหาแนวทางสำหรับการกำหนดลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เฉพาะบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์เท่านั้น เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ซึ่งประกอบด้วยอาคาร โบราณสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ที่สืบทอดมาจากกรุงศรีอยุธยาเป็นเสมือนภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตที่ผ่านมา เป็นระยะเวลายาวนานกว่า 200 ปี การพัฒนาด้านกายภาพเป็นไปอย่างขาดระเบียบ ปราศจากการวางแผนและแนวทางที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้ามาก่อนจนเป็นสาเหตุของปัญหาและความยุ่งยากซับซ้อนนานับประการจนกระทั่งทุกวันนี้ รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่มีผลเสียกับอาคารและโบราณสถาน ทั้งโดยตรงและทางอ้อม จึงแต่งตั้งคณะกรรมการกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายวางแผนการอนุรักษ์และการพัฒนา พื้นฟู

กรุงรัตนโกสินทร์ให้เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของชาติ แนวความคิดในการศึกษาครั้งนี้จึงถือเอา นโยบายของคณะกรรมการกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์เพื่อกำหนดลักษณะทางกายภาพ พระราชบัญญัติ ข้อกำหนดต่างๆ เป็นเครื่องมือสนับสนุนในขั้นปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์ในที่สุด

พื้นที่ริมแม่น้ำของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในนี้ ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา ด้านกายภาพให้เหมาะสมกับคุณสมบัติพิเศษของพื้นที่ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนยากจะหาสถานที่ใดในโลกมาเปรียบเสมือนได้ การพัฒนาด้านกายภาพกระทำไปโดยขาดการคำนึงถึงคุณค่า และความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่อุดมไปด้วยโบราณสถาน ผลที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันนี้คือ ปัญหา ด้านกายภาพที่ยากจะขจัดให้หมดไปภายในระยะเวลาอันสั้นได้ ด้วยสาเหตุนี้เองคณะกรรมการ กรุงรัตนโกสินทร์จึงออกมาตรการ เพื่อกำจัดการขยายตัวควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณ กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน เป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องกำหนดบริเวณป้ายก่อสร้าง ดัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดหรือประเภทใดภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ถึงแม้ว่าจะมีประกาศ กระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ก็ยังขาดมาตรการกำหนดแผนการพัฒนาที่เหมาะสมกับ พื้นที่นี้อยู่ ดังนั้นการศึกษานี้จึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม มีอำนาจที่จะ ดำเนินการควบคุมได้อย่างเด็ดขาดและสามารถบรรลุตามนโยบายได้อย่างรวดเร็วคือ การกำหนดพื้นที่ ริมแม่น้ำของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในเป็นเขตผังเมืองเฉพาะ (Special Zoning)

เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษามีลักษณะแคบยาวเลียบ ชายฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นระยะทางถึง 3 กิโลเมตร กิจกรรมและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน เพื่อให้การ วิเคราะห์และการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการกำหนดเป็นผังเฉพาะ มีเหตุผลถูกต้องใกล้เคียงกับ สภาพความเป็นจริงจึงแบ่งพื้นที่ออกเป็นบริเวณย่อยๆ 4 บริเวณและศึกษาลักษณะโครงสร้างทาง กายภาพ เศรษฐกิจและสังคมขั้นต้นคือ

การวิเคราะห์เพื่อที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงด้านกายภาพปัจจุบันบริเวณพื้นที่ศึกษาและบริเวณ ข้างเคียง โดยคำนึงถึงลักษณะ โครงสร้างของอาคารที่มีผลกระทบต่อทัศนวิสัยกับ โบราณสถานและ ภูมิทัศน์ของเมือง (Visual Impacted Townscape) โดยเน้นทัศนวิสัยที่เกิดจากการมองจากแม่น้ำและ ฝั่งตรงข้าม เพื่อเสนอแนะการรื้อและการอนุรักษ์อาคารบริเวณพื้นที่ศึกษา
2. การวิเคราะห์เพื่อกำหนดบทบาท และหน้าที่ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก ของเมือง 4 ประการด้วยกันคือ Urban Functions, Urban Frame, Urban Fabric และ Urban Quality

3. กำหนดการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่ศึกษาโดยการเปรียบเทียบจาก ลักษณะการใช้ที่ดินแบบต่างๆ กัน (Alternative) ให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ที่กำหนดไว้ ด้วยการเปรียบเทียบผลที่ได้รับจากการกำหนดการใช้ที่ดินในแต่ละแบบในด้านวัตถุประสงค์ เศรษฐศาสตร์และการตลาด ลักษณะของอาคาร การใช้ที่ดินและโครงข่ายของการคมนาคมที่เหมาะสมกับพื้นที่ศึกษามากที่สุด

4. กำหนดเป็นผังเฉพาะและการควบคุมภูมิทัศน์ของเมือง

5. แนวทางการปฏิบัติเพื่อบรรลุตามเป้าหมาย (Implementation)

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ เพิ่มพื้นที่โล่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชน เป็นการแก้ปัญหาการจราจร ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและทางนิเวศวิทยาแก่ชุมชนตลอดจนการส่งเสริมกรุงรัตนโกสินทร์เป็นเมืองศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่ยังมีชีวิต และสามารถถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่ในอดีตปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์

4. การศึกษาแนวทางเพื่ออนุรักษ์ และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา
ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

ธีรดา ธีรเดช (2538 : Online) กรุงรัตนโกสินทร์มีความสำคัญอย่างยิ่งหลวงต่อชาติไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานนับได้ 200 กว่าปี กล่าวคือเป็นทั้งเมืองหลวง เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม เป็นสถานที่ที่มีคุณค่า ทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอนุรักษ์ และพัฒนาบริเวณพื้นที่แห่งนี้อย่างจริงจัง รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการ โครงการกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเมื่อ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 ให้ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ กรุงรัตนโกสินทร์การดำเนินงานของคณะกรรมการกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่

1. กำหนดนโยบายการใช้ที่ดิน

2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์

3. การอนุรักษ์บริเวณที่มีความสำคัญทางด้าน ประวัติศาสตร์และโบราณคดี

4. การวางแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ อาทิ การใช้ที่ดินบริเวณ

กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน การใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก การจัดระบบการจราจร การจัดระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดภูมิสถาปัตยกรรม พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ คณะกรรมการกรุงรัตนโกสินทร์ได้กำหนดแนวนโยบายการใช้ที่ดินโดยมีสาระสำคัญเนื่องด้วยที่ดินทำเทียบเรือและที่จอดเรือริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรีตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งอยู่นอกเขตโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ แต่เป็นบริเวณที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และทัศนียภาพบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์อย่างยิ่ง สมควรให้กรุงเทพมหานครและกรมเจ้าท่า ดำเนินการออกมาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่ควบคุม

การก่อสร้าง และการจัดระเบียบอาคารริมน้ำ และอาคารในบริเวณพื้นที่ศึกษาให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อไป และนโยบายดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2524 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรีตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งของโบราณสถานที่มีความสำคัญในระดับประเทศตั้งอยู่เรียงรายริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าพื้นที่นี้เป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่ชาวต่างประเทศ ในโอกาสที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย เช่น วัดอรุณราชวราราม ป้อมวิไชยประสิทธิ์ วัดกัลยาณมิตร และโบสถ์ข้างตาคูร์ต เป็นต้น ดังนั้นทัศนียภาพที่เกิดจากการมองโบราณสถาน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึง นำเสนอแนวทางการควบคุม การปลูกสร้างอาคาร ที่อยู่รายรอบโบราณสถานในพื้นที่ โดยกำหนดระยะรัศมีเขตควบคุมความสูงของอาคารใหม่ ที่จะบดบังมุมมองที่ขัดแย้งกับอาคารโบราณสถาน นอกจากนี้ยังได้มีมาตรการในการนำข้อบัญญัติกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน และชั้นนอกมาประยุกต์ใช้ทั้งนี้เพราะพื้นที่ฝั่งตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์ จึงต้องสร้างเอกภาพ หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การที่จะอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่ศึกษาดังกล่าวจึงต้องศึกษาสภาพความเป็นมาของพื้นที่ในอดีตสภาพปัจจุบัน แนวโน้มการใช้ที่ดิน ความสำคัญของโบราณสถานแต่ละแห่ง โครงการถนนในอนาคต และผังเมืองรวมที่เกี่ยวข้องกับบริเวณพื้นที่ศึกษาด้วย พร้อมทั้งเสนอมาตรการและแนวทางอันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อให้เป็นบริเวณที่ทรงคุณค่าทั้งทางด้านจิตใจ ประวัติศาสตร์ และทัศนียภาพ ทั้งความสอดคล้องกับความเจริญของเมืองต่อ

5. การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ทัศนียภาพของเมือง บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

จากการศึกษาของ ชราดล เสาร์ชัย (2546 : Online) ทัศนียภาพของเมือง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ภาพลักษณ์ของเมืองมีความสง่างามแสดงให้ผู้คนที่ได้พบเห็นเกิดความประทับใจ ได้รับรู้ถึง ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวเมืองอันแตกต่างจากเมืองอื่น ๆ เกาะรัตนโกสินทร์เป็นพื้นที่ๆมีทัศนียภาพเมืองที่มีคุณค่า และเป็นภาพลักษณ์ของประเทศปรากฏอยู่มากมายแต่ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลง และถูกรบกวนจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา วิเคราะห์ ทัศนียภาพของเมือง ในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

จากภาพถ่ายในอดีตเปรียบเทียบกับภาพถ่ายปัจจุบัน และคาดการณ์แนวโน้มของทัศนียภาพเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ภายใต้กรอบทางเศรษฐกิจ สังคม นโยบาย และกฎหมายในปัจจุบัน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันรักษาทัศนียภาพเมืองที่มีคุณค่าไว้ให้ยั่งยืนตลอดไปจากการศึกษาทัศนียภาพเมือง ณ สถานที่สำคัญ 53 แห่ง พบว่าการเปลี่ยนแปลงของทัศนียภาพ

เมืองในในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เกิดจากสาเหตุหลักสองประการคือ สาเหตุภายในที่เกิดจากเจ้าของสถานที่ และสาเหตุภายนอกที่เกิดจากเจ้าของสถานที่อื่นๆ ซึ่งอยู่ในขอบเขตของการมองเห็นรวมทั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการของรัฐและปัจจัยธรรมชาติ โดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ได้แก่ การปรับปรุง คัดแปลง ต่อเติม การสูญหาย รื้อถอน การปรากฏอยู่เบื้องหลัง การแทรกอยู่ในระยะเดียวกัน การบดบัง และไม่สามารถพบจุดถ่ายภาพเดิมตามลำดับ และจากการวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตโดยการสร้างหุ่นจำลองด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พบว่ามีโอกาสที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่รบกวนทัศนียภาพของเมืองได้แนวความคิดหลักที่จะยุติการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทัศนียภาพเมืองของเกาะรัตนโกสินทร์ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของทัศนียภาพเมืองให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแล้วจึงปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ กลไก และมาตรการต่างๆ ในการรักษาทัศนียภาพเมืองอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ ได้แก่ :

1. การออกแบบชุมชนเมือง
2. การอนุรักษ์เมือง
3. ทัศนียภาพเมือง
4. รัตนโกสินทร์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณ รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย
- 3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุ, สามเณร และ ไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของ ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหา, วัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร, วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร, วัดพระศรีรัตนศาสดาราม, วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร, วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร, วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร, วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเขตศาสนสถานแต่ละแห่งรวมทั้ง 9 แห่ง

ประชากรประกอบด้วย

1. พระภิกษุ, สามเณร และ ไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง จำนวน 945 รูป/คน (ที่มา : จากการสัมภาษณ์เดือนธันวาคม. 2549)
2. นักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในศาสนสถาน 9 แห่งจำนวน 12,380 คน / วัน รวม 9 แห่ง (ที่มา : สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1. พระภิกษุ, สามเณร และ ไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง จำนวน 945 รูป / คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 83 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$

2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวภายในบริเวณศาสนสถาน 9 แห่ง จำนวน 12,380 คน / วัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 99 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$

เกณฑ์กำหนดของผู้ให้สัมภาษณ์หรือข้อมูลต่างๆ ต้องเป็นประชาชนและนักท่องเที่ยว ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป สาเหตุที่กำหนดแบบนี้ก็เพราะเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะที่สามารถให้คำตอบได้ตามความต้องการที่แท้จริงของตนเอง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.2.1 การสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และบันทึกข้อความและคำตอบเป็นการสัมภาษณ์แบบมีคำถามที่แน่นอน (Structured Interview) การสัมภาษณ์จะมีคำถามอยู่ 3 แบบคือ

1. คำถามสำหรับพระภิกษุ, สามเณร และ ไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง เป็นคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวและผลกระทบที่จะได้รับจากการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน และแนวทางในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้นและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องประกอบด้วยคำถาม ทั้งหมด 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของพื้นที่แต่ละแห่ง เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่รวม ทั้งบริเวณพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านศาสนาและเขตต้องห้าม ประกอบด้วย คำถาม ทั้งหมด 2 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต้องใช้แก่บรรดานักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมและกราบไหว้

ถึงศักดิ์สิทธิ์ ความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ และยังคงคำนึงถึงการพัฒนาบริเวณ โดยรอบของอาคาร ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ประกอบด้วย คำถาม ทั้งหมด 2 ข้อ

2. คำถามสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะ และพฤติกรรมการท่องเที่ยว ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวรวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแต่ละสถานที่ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกห่วงแหนในวัฒนธรรม และคุณค่าทางประเพณีที่มีการสืบทอดต่อกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแต่ละสถานที่ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลการท่องเที่ยวความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยว ความรู้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวรวมทั้ง ความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวแต่ละสถานที่ ประกอบด้วย คำถาม ทั้งหมด 12 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ เป็นคำถาม เกี่ยวกับความประทับใจในแต่ละพื้นที่ที่เข้าชมความงดงามของ โบราณสถาน และบริเวณ โดยรอบแต่ละ พื้นที่ ประกอบด้วย คำถาม ทั้งหมด 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ละสถานที่คำถามเกี่ยวกับ ด้านความพึงพอใจในการรับบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งการพัฒนา รูปแบบอาคาร สถานที่อันอาจจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า ประกอบด้วย คำถาม ทั้งหมด 4 ข้อ

3.2.2 การสำรวจ (Survey)

ผู้วิจัยทำการสำรวจลักษณะสภาพทางกายภาพในพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และ ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง โดยมีเครื่องมือในการสำรวจดังนี้

1. กล้องถ่ายรูปและกล้องวีดีโอเทป ใช้สำรวจพื้นที่เพื่อให้ทราบลักษณะเส้นทางการสัญจร ทางบกและทางน้ำแต่ละสถานที่เพื่อหาความเหมาะสมใน การจัดการท่องเที่ยวแต่ละสถานที่เพื่อเตรียม รองรับนักท่องเที่ยวในท่อนหน้าเทศกาลประจำปีของแต่ละปี

2. ทดสอบการเดินทางท่องเที่ยวในเขตพื้นที่การศึกษาด้วยการทดสอบดังต่อไปนี้

- ระยะทางการเดินทางด้วยทางเท้า
- ระยะเวลาในการเดินทางจากสถานที่หนึ่ง ไปยังอีกสถานที่หนึ่งว่าใช้เวลาในการเดินทาง กี่นาที
- วิธีหรือรูปแบบของการเดินทางแต่ละสถานที่

3. แผนที่การทดลองการใช้การเดินทางแต่ละประเภท เช่น การปั่นจักรยาน การใช้รถยนต์ การใช้เรือสาธารณะหรือการเดินทางด้วยเท้า

3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ทำการตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของถ้อยคำ สำนวนภาษาและความชัดเจนในข้อคำถาม

2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม และสำนวนภาษาที่ใช้

โดยมีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 อาจารย์เบญจา จันทร อาจารย์ระดับ 7 ประจำภาควิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

2.2 รศ.อรรถพร ฤทธิเกิด อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2.3 รศ.ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ อธิการบดีประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม และผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ก่อนนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ตัวอย่างที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ชุด/ ศาสนสถาน ณ พื้นที่ในเขตศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง เพื่อทราบปัญหาและข้อผิดพลาดจากการตอบแบบสัมภาษณ์แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอให้ทางบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบแต่ละแห่ง

ทั้ง 9 แห่ง ที่ดูแลศาสนสถานอยู่เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้กับประชาชน และกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา

2. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตรงทางภาคสนามกับประชาชน และกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จนครบการสัมภาษณ์จะใช้วิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว โดยการสอบถาม แล้วตอบจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้ และจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการบันทึกเสียง ด้วยเทปบันทึกเสียงเพื่อง่ายต่อการเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจสังเกต โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดไว้ ทำการสำรวจและสังเกตโดยตรงทางภาคสนาม
4. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดไปใช้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมจากเอกสาร ผู้วิจัยจะนำมาเป็นข้อมูลประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูล
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้ข้อมูลดิบแล้วผู้วิจัยนำมารวบรวมคะแนนในแต่ละตอน และแต่ละเรื่องแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยอาศัยค่าร้อยละ จำแนกตามรายละเอียดดังต่อไปนี้
 - 2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 - 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของ โบราณสถานแต่ละแห่ง
 - 2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โบราณสถานแต่ละแห่ง
 - 2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่แต่ละแห่ง
 - 2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกของแต่ละสถานที่
3. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแต่ละพื้นที่ทางภาคสนาม เมื่อได้ข้อมูลดิบแล้วผู้วิจัยจะทำการสังเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยหลักการ และเหตุผลภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ในปัจจุบันเมื่อได้ผลการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดในทฤษฎีการใช้ประโยชน์พื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และนำผลที่ได้ทั้งหมดมาทำการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในแบบอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และทำการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อสถานที่นั้นๆ และตลอดเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์รอบใน และรอบนอกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และศึกษาประวัติศาสตร์ในอดีตของประเทศ ตลอดจนรู้ถึงศิลปวัฒนธรรมไทยต่อไปให้เยาวชนรุ่นหลังได้รู้ได้ศึกษาต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นพระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร

ตารางที่ 4.1 การจำแนกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นพระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะภาพ	83	100
1) พระภิกษุ	63	75.90
2) สามเณร	20	24.10
3) ไวยาวัจกร	0	0
2. อายุ	83	100
1) ต่ำกว่า 20 ปี	13	15.66
2) 20 – 25 ปี	27	32.53
3) 26 – 30 ปี	14	16.87
4) 31 – 35 ปี	16	19.28
5) 36 – 40 ปี	5	6.02
6) มากกว่า 40 ปี	8	9.64

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา	83	100
1) ประถมศึกษา	9	10.84
2) มัธยมศึกษา	16	19.28
3) อาชีวศึกษาหรือเทียบเท่า	7	8.43
4) ปริญญาตรี	41	49.40
5) สูงกว่าปริญญาตรี	10	12.05
4. รายได้หลักที่เข้าวัดแต่ละแห่ง	83	100
1) ทอดกฐินสามัคคี	5	6.02
2) ทอดผ้าป่าสามัคคี	3	3.61
3) งานบุญประจำปี	19	22.90
4) การท่องเที่ยวประจำวัน	15	18.07
5) การรับบริจาค	29	34.94
6) อื่นๆ... กิจนิมนต์, ค่าเช่าที่, งานบุญต่างๆ	12	14.46
5. จำนวนพระและสามเณรที่จำพรรษาอยู่ในวัด	83	100
1) 1 พรรษา	28	33.73
2) 2 พรรษา	12	14.46
3) 3 พรรษา	5	6.02
4) มากกว่า 3 พรรษาขึ้นไป	38	45.79
6. วัดที่ท่านจำพรรษาอยู่	83	100
1) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	9	10.84
2) วัดสุทัศน์เทพวราราม	11	13.25
3) วัดสระเกศ	10	12.05
4) วัดอรุณราชวราราม	12	14.46
5) วัดชนะสงคราม	11	13.25
6) วัดบวรนิเวศ	13	15.66
7) วัดระฆังโฆสิตาราม	7	8.44
8) วัดกัลยาณมิตร	10	12.05

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
7. พระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร ที่จำพรรษาอยู่	83	100
1) 10 รูป	0	0
2) 20 รูป	0	0
3) 30 รูป	10	12.05
4) มากกว่า 30 รูป	73	87.95

จากตารางที่ 4.1 พบว่าส่วนใหญ่ผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นพระภิกษุ ร้อยละ 75.90 ส่วนใหญ่มีอายุ 20-25 ปี ร้อยละ 32.53 รองลงมาอายุ 31-35 ปี ร้อยละ 19.28 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีและมัธยมศึกษา ร้อยละ 68.68 จำพรรษามากกว่า 3 พรรษาขึ้นไป ร้อยละ 45.79 รายได้หลักที่เข้าวัดแต่ละแห่ง คือ การรับบริจาค ร้อยละ 34.94 รองลงมา คือ งานบุญประจำปี ร้อยละ 22.90 และส่วนมากพระภิกษุและสามเณรจะจำพรรษามากกว่า 30 รูปขึ้นไปของวัดแต่ละแห่ง ร้อยละ 87.95

ตอนที่ 2 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.2 การจำแนกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	99	100
1) ชาย	46	46.46
2) หญิง	53	53.54
2. อายุ	99	100
1) 20 – 25 ปี	41	41.41
2) 26 – 30 ปี	26	26.26
3) 31 – 35 ปี	8	8.09
4) 36 – 40 ปี	14	14.14
5) มากกว่า 40 ปี	10	10.10

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา	99	100
1) ประถมศึกษา	3	3.03
2) มัธยมศึกษา	17	17.17
3) อาชีวศึกษาหรือเทียบเท่า	14	14.14
4) ปริญญาตรี	63	63.63
5) สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.03
4. อาชีพ	99	100
1) รับราชการ	6	6.06
2) รัฐวิสาหกิจ	3	3.04
3) รับจ้าง	20	20.20
4) ทำธุรกิจส่วนตัว	10	10.10
5) พนักงานเอกชน	32	32.32
6) นักเรียน, นักศึกษา	28	28.28
5. รายได้ต่อเดือน	99	100
1) 5,000 – 10,000 บาท	53	53.54
2) 10,000 – 20,000 บาท	34	34.34
3) 20,000 – 30,000 บาท	9	9.09
4) มากกว่า 30,000 บาท	3	3.03

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักทอ้งเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.54 ส่วนใหญ่มีอายุ 20-25 ปี ร้อยละ 41.41 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 63.63 ส่วนใหญ่เป็นพนักงานภาคเอกชน ร้อยละ 32.32 รองลงมา ร้อยละ 28.28 เป็นนักเรียน, นักศึกษา นักทอ้งเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 53.54 และรองลงมามีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.34

4.1.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่
ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นพระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร

ตารางที่ 4.3 การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่ ของผู้ตอบ
แบบสัมภาษณ์ที่เป็น พระภิกษุ, สามเณร, และ ไวยาวัจกร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตศาสนสถานแต่ละสถานที่	186	100
1) ที่จอดรถไม่เพียงพอ	61	32.79
2) จำนวนห้องน้ำ-ส้วมมีไม่พอ	42	22.58
3) จุดบริการนักท่องเที่ยวไม่มี	31	16.67
4) ชยะที่เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยว	23	12.37
5) ป้ายบอกข้อห้ามไม่มี	13	6.99
6) ระบบทางสัญจรภายในบริเวณ	16	8.60
7) ไม่มีปัญหา	0	0
2. การดูแลรักษาโบราณสถานในเขตศาสนสถานแต่ละสถานที่	340	100
1) เหมาะสม	63	18.53
2) ไม่เหมาะสม	20	5.88
พื้นที่ที่ควรดูแลและเอาใจใส่เป็นพิเศษ		
1) พระอุโบสถ	77	22.65
2) จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ	74	21.77
3) เจดีย์รอบพระอุโบสถ	57	16.76
4) สิ่งปลูกสร้างที่ไม่ใช่พระอุโบสถ	49	14.41

จากตารางที่ 4.3 พระภิกษุและสามเณรที่จำพรรษาอยู่แต่ละแห่ง ร้อยละ 32.79 เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากจำนวนที่จอดรถยนต์ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 22.58 เกิดจากจำนวนห้องน้ำ-ส้วมไม่พอ พระภิกษุและสามเณร ร้อยละ 18.53 มีความเห็นว่าการดูแลรักษาพื้นที่แต่ละแห่งมีความเหมาะสม พื้นที่ที่ควรดูแลและควรเอาใจใส่เป็นพิเศษคือ พระอุโบสถ ร้อยละ 22.65 รองลงมา เป็นจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ ร้อยละ 21.77

สรุป พระภิกษุและสามเณรที่จำพรรษาอยู่แต่ละแห่งเห็นว่าการดูแลรักษาพื้นที่แต่ละแห่ง มีความเหมาะสมดี ดังนั้นปัญหาในพื้นที่แต่ละแห่งเกิดขึ้นจากจำนวนที่จอตลอดยนต์ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวมากที่สุด และ รองลงมาคือจำนวนห้องน้ำ-ส้วมไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.4 การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่ ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
1. สภาพแวดล้อมของแต่ละวัดที่ควรปรับปรุงในเขตศาสนสถานแต่ละสถานที่	136	100
1) วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	2	1.47
2) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	7	5.15
3) วัดสุทัศน์เทพวราราม	14	10.29
4) วัดสระเกศ	18	13.24
5) วัดอรุณราชวราราม	11	8.09
6) วัดชนะสงคราม	17	12.50
7) วัดบวรนิเวศวิหาร	20	14.70
8) วัดระฆังโฆสิตาราม	26	19.12
9) วัดกัลยาณมิตร	21	15.44
2. สภาพแวดล้อมที่เห็นควรว่าจะมีการปรับปรุง	99	100
1) จุดบริการนักท่องเที่ยว	16	16.16
2) จุดจอดรถยนต์ของนักท่องเที่ยว	26	26.26
3) จัดภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม	12	12.12
4) บริเวณทำน้ำของวัด	13	13.13
5) จุดบริการห้องน้ำ-ส้วม	27	27.27
6) ไม่ควรปรับปรุง	5	5.06

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
3. จุดประทับใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้	145	100
1) วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	52	35.86
2) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	13	8.97
3) วัดสุทัศน์เทพวราราม	7	4.83
4) วัดสระเกศ	12	8.28
5) วัดอรุณราชวราราม	23	15.86
6) วัดชนะสงคราม	8	5.51
7) วัดบวรนิเวศวิหาร	9	6.21
8) วัดระฆังโฆสิตาราม	13	8.96
9) วัดกัลยาณมิตร	8	5.52

จากตารางที่ 4.4 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าศาสนสถานที่ต้องปรับปรุงมากที่สุด ได้แก่ วัดระฆังโฆสิตาราม ร้อยละ 19.12 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วัดกัลยาณมิตร ร้อยละ 15.44 และ วัดบวรนิเวศวิหาร ร้อยละ 14.70 สภาพแวดล้อมที่เห็นสมควรปรับปรุงแต่ละแห่ง ได้แก่ จุดบริการห้องน้ำ-ส้วม ร้อยละ 27.27 รองลงมา จุดจอดรถยนต์ของนักท่องเที่ยวที่ไม่เพียงพอ ร้อยละ 26.26 จุดที่ประทับใจจุดในการมาเที่ยวในครั้งนี้ ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ร้อยละ 35.86 รองลงมา ร้อยละ 15.86 ได้แก่ วัดอรุณราชวราราม

สรุป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าศาสนสถานที่ต้องปรับปรุงบริเวณพื้นที่โดยรอบมากที่สุด ได้แก่ วัดระฆังโฆสิตาราม, วัดกัลยาณมิตร และวัดบวรนิเวศวิหาร สภาพแวดล้อมที่เห็นสมควรปรับปรุงแต่ละแห่ง ได้แก่ จุดบริการห้องน้ำ-ส้วมและจุดจอดรถยนต์ของนักท่องเที่ยวที่ไม่เพียงพอ

4.1.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว
ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นพระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร

ตารางที่ 4.5 การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว
ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็น พระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. การพัฒนาพื้นที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง ให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	83	100
1) เห็นด้วย	78	93.98
2) ไม่เห็นด้วย	5	6.02
2. บริเวณที่พระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร ควรให้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรม ในการท่องเที่ยวศาสนสถานแต่ละแห่ง	83	100
1) เพิ่มลานกิจกรรมส่งเสริมทางพุทธศาสนา	47	56.60
2) จัดหาพื้นที่ว่างเพื่อการก่อสร้างอาคารไว้บริการนักท่องเที่ยว	6	7.30
3) เห็นด้วยทั้ง 2 ข้อ	30	36.10
3. บริเวณที่เป็นจุดดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาชมศาสนสถานแต่ละแห่ง	83	100
1) สถาปัตยกรรมพระอุโบสถ	30	36.10
2) พระพุทธรูปประจำวัด	27	32.50
3) บริเวณรอบพระอุโบสถ	7	8.40
4) จิตรกรรมฝาผนัง	8	9.60
5) บริเวณท่อน้ำของวัด	2	2.60
6) บริเวณอื่นๆ...ภูเขาทอง, หอไตร และพระปรางค์	9	10.80

จากตารางที่ 4.5 พระภิกษุ, สามเณร ร้อยละ 93.98 เห็นด้วยในการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น บริเวณพื้นที่ที่พระภิกษุ, สามเณร ควรจัดให้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมในการท่องเที่ยวศาสนสถานแต่ละแห่ง คือ เพิ่มลานจัดกิจกรรมส่งเสริมทางพุทธศาสนา (เพื่อให้พระภิกษุ และสามเณรได้มีส่วนร่วมกับประชาชนนักท่องเที่ยวมากขึ้น) ร้อยละ 56.60 สถาปัตยกรรมพระอุโบสถเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาชม ร้อยละ 36.10 รองลงมา ร้อยละ 32.50 เป็นพระพุทธรูปประจำวัดแต่ละแห่ง

สรุป พระภิกษุ, สามเณร เห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่แต่ละแห่ง รวมทั้งเห็นสมควรให้มีการเพิ่มลานจัดกิจกรรมส่งเสริมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระภิกษุ และสามเณร ได้มีส่วนร่วมกับประชาชนนักท่องเที่ยวมากขึ้น

ตอนที่ 2 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.6 การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. พื้นที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง ควรให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	245	100
1) ควรเพิ่ม	82	33.47
2) ไม่ควรเพิ่ม	17	6.94
กิจกรรมและสัญลักษณ์ที่ควรเพิ่ม		
1) ชงแสดงสัญลักษณ์ตามเส้นทางท่องเที่ยว	16	6.53
2) สื่อสัญลักษณ์ (หอนาฬิกาหรือป้ายบอกทาง)	22	8.98
3) จุดประชาสัมพันธ์รับบริการนักท่องเที่ยว	49	20.00
กิจกรรมและสัญลักษณ์ที่ควรเพิ่ม		
4) ลานกิจกรรมเสริมความรู้	24	9.80
5) จุดพักผ่อนนั่งเล่น	35	14.28

จากตารางที่ 4.6 นักท่องเที่ยว ร้อยละ 33.47 เห็นว่าควรเพิ่มให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น กิจกรรมและสัญลักษณ์ที่ควรเพิ่ม ได้แก่ จุดประชาสัมพันธ์รับบริการนักท่องเที่ยว ร้อยละ 20.00 รองลงมา ร้อยละ 14.28 ต้องการให้เพิ่มจุดพักผ่อนนั่งเล่น

สรุป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการกิจกรรมและเพิ่มจุดประชาสัมพันธ์รับบริการนักท่องเที่ยวพร้อมทั้งจุดพักผ่อนนั่งเล่นให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว

4.1.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว
ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นพระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร

ตารางที่ 4.7 การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว
ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็น พระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวน	ร้อยละ
1. สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	268	100
1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	46	17.16
2) ตู้ใส่รองเท้านักท่องเที่ยว	23	8.58
3) ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ	39	14.55
4) ป้ายแสดงพร้อมประวัติความเป็นมา	38	14.18
5) จุดรับบริจาคเงินและสิ่งของ	9	3.36
6) ลานกิจกรรมและอเนกประสงค์	22	8.21
7) จุดจอดรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว	47	17.54
8) จำนวนห้องน้ำ-ส้วม	44	16.42
9) บริเวณอื่นๆ...	0	0
2. ความคิดเห็นในการเดินทางเข้าถึงแต่ละแห่ง	83	100
1) สะดวก	63	75.90
2) ไม่สะดวก	20	24.10

จากตารางที่ 4.7 พระภิกษุ,สามเณร,เห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรเพิ่มขึ้นให้กับ
นักท่องเที่ยวร้อยละ 17.54 คือ จุดจอดรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว รองลงมา ร้อยละ 17.16 คือ ศูนย์บริการ
นักท่องเที่ยวและ ร้อยละ 16.42 คือ จำนวนห้องน้ำ-ส้วม ส่วนการเข้าถึงต่อสถานที่ศาสนสถานแต่ละ
แห่ง ร้อยละ 75.90 เห็นว่ามีความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึง

สรุป พระภิกษุ, สามเณร เห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรเพิ่มขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวคือ
จุดจอดรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว รองลงมา คือ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และจำนวนห้องน้ำ-ส้วม ที่มี
ไม่เพียงพอ

ตอนที่ 2 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.8 การจำแนกความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว
ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวน	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์ที่เข้ามาท่องเที่ยวกิจกรรมไหว้พระ 9 วัด	99	100
1) ท่องเที่ยวชมสถาปัตยกรรม	16	16.16
2) กราบไหว้ขอพรประจำปี	46	46.46
3) นั่งสมาธิวิปัสสนา	0	0
4) ทำบุญกุศล	32	32.32
5) อื่นๆ... ทำรายงานเรียน	5	5.06
2. จำนวนที่จองครดยนต์	170	100
1) เพียงพอ	29	17.06
2) ไม่เพียงพอ	70	41.18
หากไม่เพียงพอควรพัฒนาโดย		
1) จัดหาพื้นที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวเพิ่ม	35	20.59
2) จัดรถโดยสารรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว	36	21.17
3) อื่นๆ...	0	0
3. พฤติกรรมการมาเที่ยว	99	100
1) 1 วัน	68	68.68
2) 2 วัน	8	8.08
3) 3 วัน	8	8.08
4) มากกว่า 3 วันขึ้นไป	15	15.16
4. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อกิจกรรมครั้งนี้	99	100
1) ทำบอร์ดความรู้ส่งเสริมทางพุทธศาสนา	41	41.41
2) จัดให้มีจุดบริการนักท่องเที่ยวทุกวัด	45	45.45
3) จัดทุกๆ 3 เดือน / ครั้ง	13	13.14
4) อื่นๆ...	0	0

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวน	ร้อยละ
5. สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	227	100
1) จุดบริการนักท่องเที่ยว	41	18.06
2) ตานกิจกรรมอเนกประสงค์	19	8.37
3) ป้ายบอกทางสัญจร	31	13.66
4) ป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานแต่ละแห่ง	36	15.86
5) ห้องน้ำ-ส้วม	67	29.52
6) ตู้หรือชั้นสำหรับใส่รองเท้า	28	12.33
7) อื่นๆ... เครื่องทำน้ำดื่ม/ที่จอดรถ	5	2.20

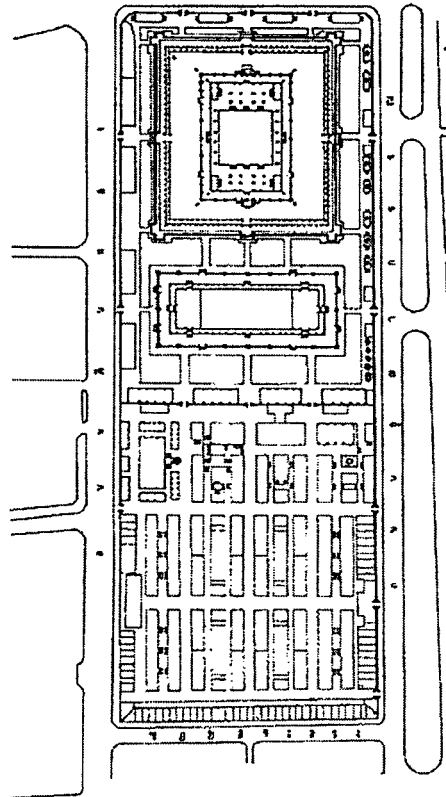
จากตารางที่ 4.8 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.46 เข้ามาท่องเที่ยวกิจกรรมไหว้พระ 9 วัด เพื่อกราบไหว้ขอพรประจำปี รองลงมา ร้อยละ 32.32 ทำบุญกุศล ส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนที่จอดรถยนต์ไม่เพียงพอคิดเป็นร้อยละ 41.18 โดยเสนอให้มีการจัดรถโดยสารรับ-ส่ง สำหรับไว้บริการนักท่องเที่ยว ร้อยละ 21.17 พฤติกรรมในการมาเที่ยว ร้อยละ 68.68 แบบ 1 วัน ครบทั้ง 9 วัด รองลงมา ร้อยละ 15.15 มากกว่า 3 วันขึ้นไปในการเที่ยวครั้งนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อกิจกรรมร้อยละ 45.45 คือ จัดให้มีจุดบริการนักท่องเที่ยวทุกวัด รองลงมา ร้อยละ 41.41 เสนอว่าควรทำบอร์ดความรู้ส่งเสริมทางพุทธศาสนาและความสำคัญของแต่ละวัด สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ร้อยละ 29.52 ต้องการเพิ่มห้องน้ำ-ส้วม รองลงมา ร้อยละ 18.06 ต้องการจุดบริการนักท่องเที่ยวและ ร้อยละ 15.86 จัดทำป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานแต่ละแห่ง

สรุป กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้ามาท่องเที่ยวกิจกรรมไหว้พระ 9 วัด เพื่อมากราบไหว้ขอพรประจำปี และทำบุญกุศล นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนที่จอดรถยนต์ไม่เพียงพอ และเสนอให้มีการจัดรถโดยสารรับ-ส่ง สำหรับไว้บริการนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อกิจกรรม คือ จัดให้มีจุดบริการนักท่องเที่ยวทุกวัด และควรทำบอร์ดให้ความรู้เพื่อส่งเสริมทางพุทธศาสนาและความสำคัญของแต่ละวัด สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ต้องการเพิ่มห้องน้ำ-ส้วม, จุดบริการนักท่องเที่ยว และจัดทำป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานแต่ละแห่งเพื่อบอกเล่าความเป็นมาของศาสนสถานสถานทั้ง 9 แห่งว่ามีความสำคัญต่อประเทศอย่างไรในการสร้างขึ้นมา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

4.2.1 ข้อมูลจากการสำรวจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่แต่ละแห่ง

1. พื้นที่ทางกายภาพวัดสุทัศนเทพวราราม



ภาพที่ 4.1 แสดงผังบริเวณวัดสุทัศนเทพวราราม

ที่มา : จากหนังสือ “สถาปัตยกรรมในประเทศไทย” ของอาจารย์นารถ โพธิประสาท : 2514

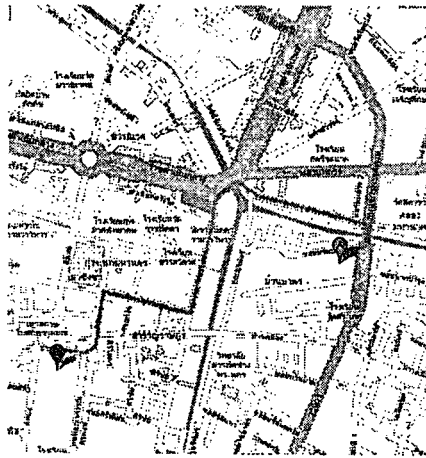
1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดสุทัศนเทพวราราม ได้แก่

สถานที่ตั้ง : แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร จ.กรุงเทพมหานคร

ทางบก ได้แก่

ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนบำรุงเมือง ผ่านหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้าวัดสุทัศนเทพวราราม (ตามแผนที่)

ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนตีทอง และ ถนนอุณากรรณ เป็นถนนสายรองที่วิ่งผ่านด้านข้างวัด



แผนที่เส้นทางโดยสังเขป จากวัดสุทัศน์ – วัดสระเกศ (ประมาณ : 1.6 กม.)

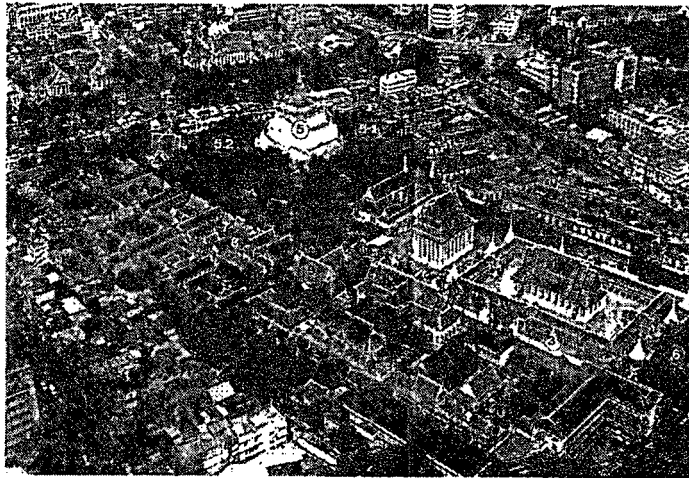
2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำปี ได้แก่

ตลาดย้อนยุค นิทรรศการ การแสดงดนตรีและศิลปวัฒนธรรม สวดไอ้เห้วหาร
 ราชการก่อพระเจดีย์ทราย คือ สิ่งที่จะได้สัมผัส แต่ที่เป็นไฮไลท์คือ การไหว้นพเคราะห์เสริมสร้าง
 ดวงชะตา และร่วมฟังเทศน์มหาชาติเพิ่มบุญกุศล

2. พื้นที่ทางกายภาพวัดสระเกศ



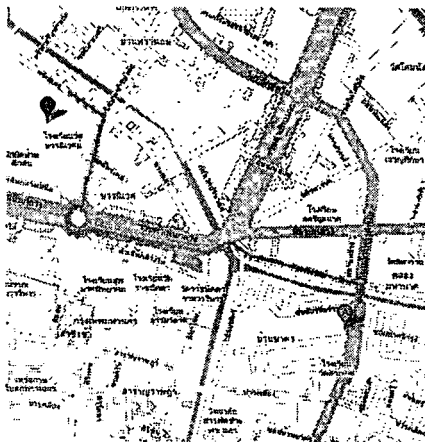
ภาพที่ 4.2 ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดสระเกศ



ภาพที่ 4.3 แสดงกลุ่มอาคารบริเวณวัดสระเกศ

ที่มา : A Guidebook to Wat Saket : 2005

1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดสระเกศ ได้แก่
 - สถานที่ตั้ง : แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จ.กรุงเทพมหานคร
 - ทางบก ได้แก่
 - ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนจักรพรรดิพงษ์ เป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้าของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (ตามแผนที่)
 - ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนบริพัตร เป็นถนนสายรอง และ ซอยบรมบรรพต เป็นถนนสายรองที่วิ่งผ่านด้านหลังและข้างวัด

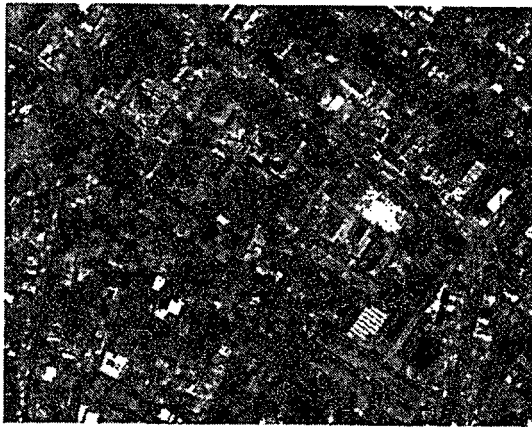


แผนที่เส้นทางโดยสังเขป จากวัดสระเกศ – วัดบวรนิเวศวิหาร (ประมาณ : 1.5 กม.)

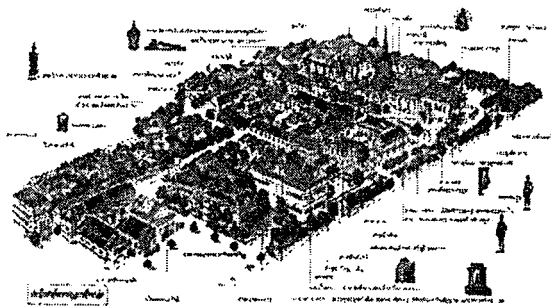
2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำปี ได้แก่

ขบวนแห่สงฆ์พระบรมสารีริกธาตุ, รคน้ำขอพร, ย้อนยุคโบราณ, ย้อนยุค
การละเล่น, สงฆ์พระพุทธรูปรับน้ำมนต์พิสุทธิศรีธา, นมัสการพระบรมสารีริกธาตุ, บังสุกุลอัฐธาตุ
สงฆ์กุศล, ก่อเจดีย์ข้าวสาร, ตลาดการละเล่นย้อนยุคโบราณ, ชมบรมบรรพตถึงสองท่ม, รับน้ำมนต์พิสุทธิ
ศรีธา, เพียงปีละครั้ง

3. พื้นที่ทางกายภาพวัดบวรนิเวศวิหาร



ภาพที่ 4.4 ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร



ภาพที่ 4.5 แสดงกลุ่มอาคารบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร

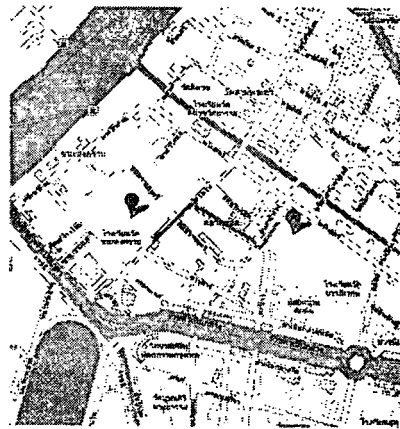
1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดบวรนิเวศวิหาร ได้แก่

สถานที่ตั้ง : แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร จ.กรุงเทพมหานคร

ทางบก ได้แก่

ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนหน้าพระสุเมรุ เป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้า
วัดบวรนิเวศวิหาร

ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนดินสอ และถนนสิบสองห้าง เป็นถนนสายรอง
ที่ผ่านด้านข้างวัดบวรนิเวศวิหาร ทั้ง 2 เส้นทาง

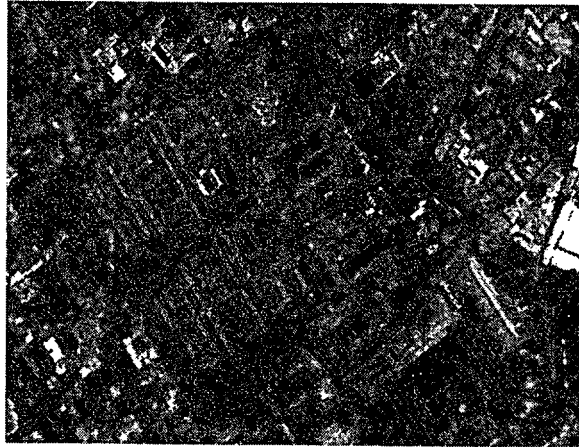


แผนที่เส้นทางโดยสังเขป จากวัดบวรนิเวศวิหาร – วัดชนะสงคราม (ประมาณ : 0.5 กม.)

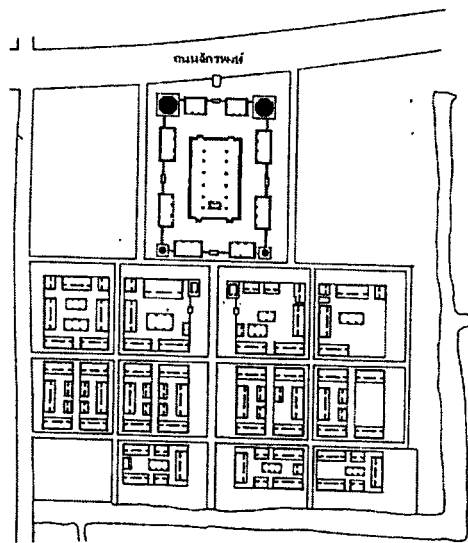
2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำแต่ละปี ได้แก่

กิจกรรมตลาดย้อนยุคสาริตการทำอาหาร อาทิ กะปิสำหรับรับประทานกับข้าวแช่
สาริตหัตถกรรม การปั้นและแกะสลักหม้อดิน, การทำน้ำออบ, แป้งรำ, บุษหงา, การประดิษฐ์ดอกไม้ และ
การร้อยพวงมาลัย แต่ไฮไลท์ของงานอยู่ในวันที่ 13 เมษายน สวดมนต์ฟังเทศน์ 3 เวลา 09.00 น. /
13.00 น. / 15.00 น. และ สวดไอ้เห้ววิหารราย

4. พื้นที่ทางกายภาพวัดชนะสงคราม



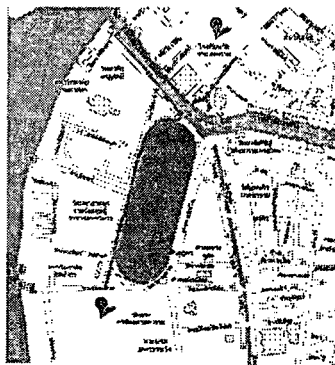
ภาพที่ 4.6 ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดชนะสงคราม



ภาพที่ 4.7 แสดงผังบริเวณวัดชนะสงคราม

1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดชนะสงคราม ได้แก่
 สถานที่ตั้ง : แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร จ.กรุงเทพมหานคร
 ทางบก ได้แก่
 ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนจักรพงษ์ เป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้า

วัดชนะสงคราม

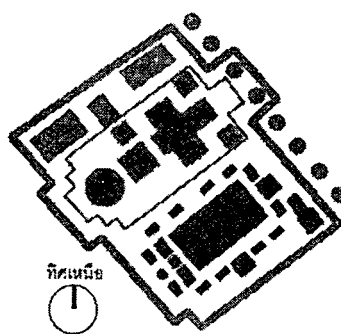
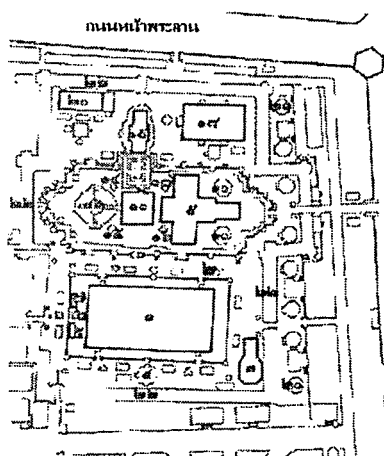


แผนที่เส้นทางโดยสังเขป จากวัดชนะสงคราม – วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (ประมาณ : 1.8 กม.)

2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำปี ได้แก่

มีกิจกรรมสาธิตการทำน้ำอบไทยแป็งรำ, งานประดิษฐ์ดอกไม้สด และงานใบตอง, การกวนกอละแม, ข้าวเหนียวแดง, ข้าวแช่, การประดิษฐ์โบายานของเด็กโบราณ รวมทั้งการแสดงทางวัฒนธรรม นิทรรศการความเป็นมาของวัดชนะสงคราม

5. พื้นที่ทางกายภาพวัดพระศรีรัตนศาสดาราม



ภาพที่ 4.8 ผังบริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ภาพที่ 4.9 กลุ่มอาคารวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

รายละเอียดกลุ่มอาคารบริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

1. กลุ่มสีเขียว คือ กลุ่มพระอุโบสถกับสิ่งประดับตกแต่งอื่น ประกอบด้วย พระอุโบสถ, ศาลารายหอพระคันธารราษฎร์, หอระฆัง, หอพระราชพงศานุสร, หอพระราชกรมานุสร, พระโพธิ์ธาตุพิมาน, รูปพระฤาษี และสิ่งตกแต่ง

2. กลุ่มสีเหลือง คือ กลุ่มอาคารบริเวณฐานไพทีกับสิ่งประดับตกแต่งอื่น ประกอบด้วย ปราสาทพระเทพบิดร, พระมณฑป, พระศรีรัตนเจดีย์, พระสุวรรณเจดีย์, พระราชานุสาวรีย์, นครวัดจำลอง ฐานไพที, รูปปั้นสัตว์หิมพานต์ และสิ่งตกแต่งอื่นๆ

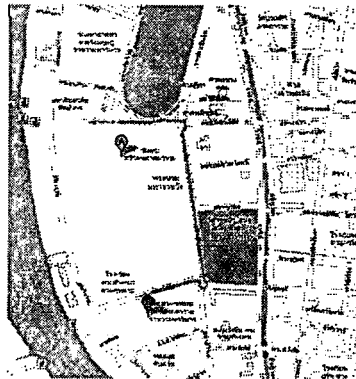
3. กลุ่มสีเทา คือ กลุ่มอาคารประกอบอื่นกับสิ่งประดับอื่น ประกอบด้วย หอพระมณฑิยธรรมพระเศวตภูฏาการวิหารยอด, หอพระนาค, พระอภัยมณีมหาเจดีย์, พระระเบียง และสิ่งตกแต่งอื่นๆ

1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้แก่

สถานที่ตั้ง : แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร จ.กรุงเทพมหานคร
ทางบก ได้แก่

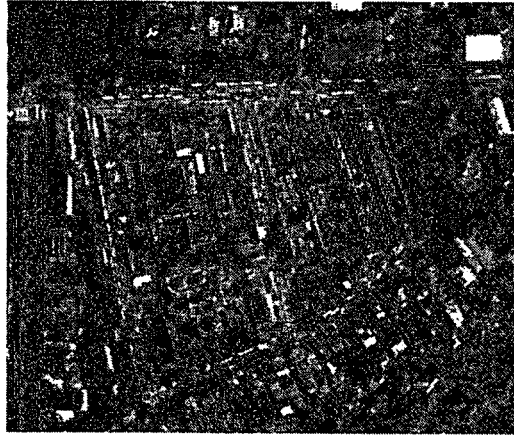
ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนหน้าพระลานเป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้า
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนมหาราช และ ถนนสนามไชย เป็นถนนสายรองที่วิ่งผ่าน
ด้านข้างวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทั้ง 2 เส้นทาง และถนนท้ายวัง เป็นถนนที่วิ่งผ่านด้านหลัง

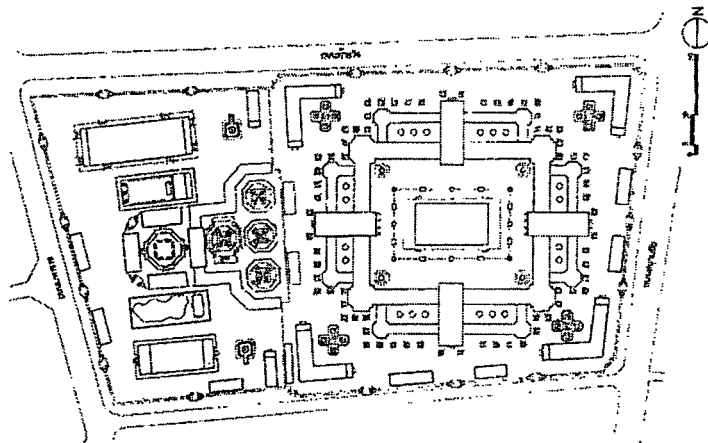


แผนที่เส้นทางโดยสังเขป จากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม – วัดพระเชตุพน (ประมาณ : 1.1 กม.)

6. พื้นที่ทางกายภาพวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

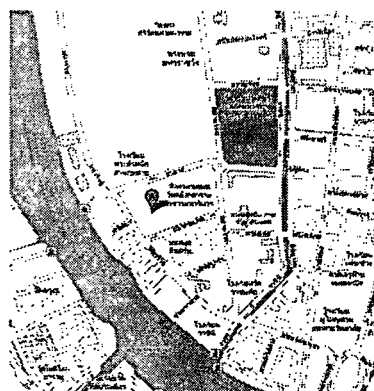


ภาพที่ 4.10 ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม



ภาพที่ 4.11 แสดงผังบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ได้แก่
 - สถานที่ตั้ง : แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร จ.กรุงเทพมหานคร
 - ทางบก ได้แก่
 - ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนท้ายวังเป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
 - ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนมหาราช และถนนสนามไชย เป็นถนนสายรองที่วิ่งผ่านด้านข้างวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ทั้ง 2 เส้นทาง และ ถนนเศรษฐการ เป็นถนนที่วิ่งผ่านด้านหลัง



แผนที่เส้นทางโดยสังเขป วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

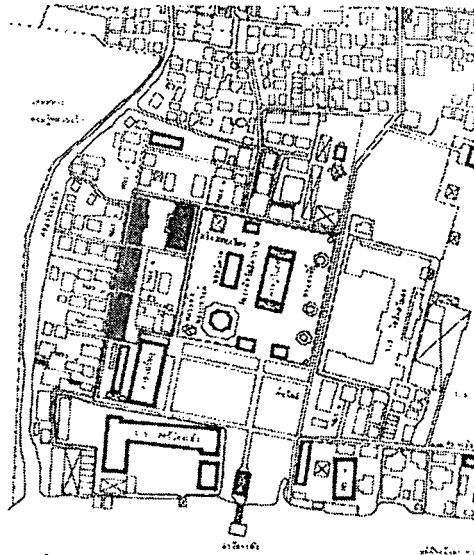
2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำปี ได้แก่

สงฆ์พระพุทธรูปไสยาสน์จำลอง ปิดทองสงฆ์พระพุทธรูปประจำวัน ณ บริเวณหน้าพระวิหารพระพุทธรูปไสยาสน์, รดน้ำต้นไม้ด้านทิศใต้, พระวิหารพระพุทธรูปไสยาสน์, ก่อพระเจดีย์ทราย, บริเวณพระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล, ออกร้านอาหารไทย, ขนมไทย และเครื่องคัมภีร์สมุนไพรคัดสรรไทย, นิทรรศการประวัติวัดพระเชตุพน, ชมสถาปัตยกรรมภายในวัด

7. พื้นที่ทางกายภาพวัดระฆังโฆสิตาราม

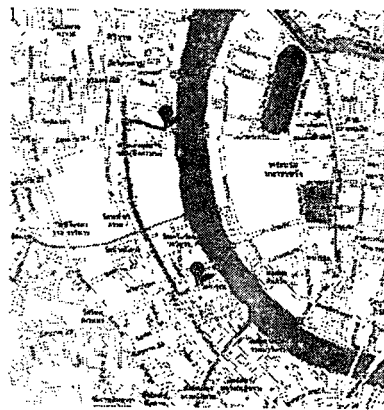


ภาพที่ 4.12 ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดระฆัง โฆสิตาราม



ภาพที่ 4.13 แสดงผังบริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม

1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดระฆังโฆสิตาราม ได้แก่
 - สถานที่ตั้ง : แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย จ.กรุงเทพมหานคร
 - ทางบก ได้แก่ ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนอรุณอมรินทร์ เป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้าวัดระฆังโฆสิตาราม แล้วเข้าตรอกวัดระฆัง เป็นถนนสายรองที่วิ่งเข้าไปสู่วัดระฆัง
 - ทางน้ำ ได้แก่ มีบริการเรือโดยสารข้ามฝาก ได้แก่ ท่าเรือท่าช้าง – ท่าวัดระฆัง (ท่าพรานนก) สามารถใช้สัญจรจากฝั่งกรุงเทพมหานคร (บริเวณท่าช้าง) ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามายังฝั่งธนบุรี นอกจากนี้ยังมีเรือหางยาวของชาวบ้านให้บริการนักท่องเที่ยว

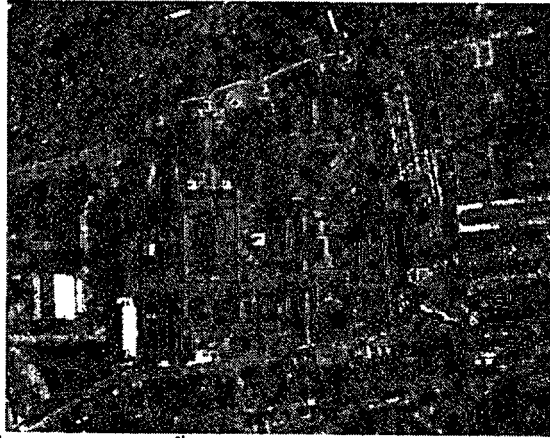


แผนที่เส้นทางโดยสังเขป จากวัดระฆัง – วัดอรุณ (ประมาณ : 1.6 กม.)

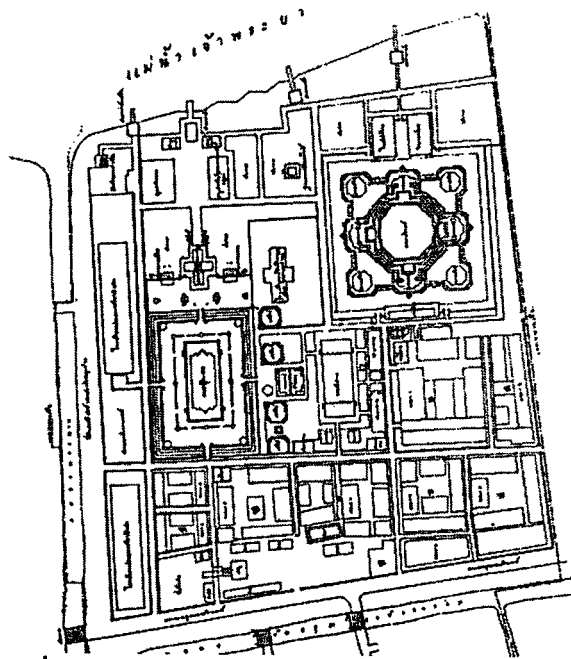
2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำแต่ละปี ได้แก่

นมัสการ “พระประธานอัมรินทร์ฟ้า” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปในโบสถ์ที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือเป็นอย่างสูง ชมหอเก็บพระไตรปิฎกซึ่งมีอายุเก่าแก่กว่าร้อยปี, สรงน้ำพระสงฆ์, ทำบุญอุทิศบุญให้ผู้ใหญ่, สร้างแท่นวางหน้าตักพระพุทธรูปตกแต่งบริเวณโดยรอบสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) พร้อมทั้งสวดพระคาถาชินบัญชรเพื่อเป็นสิริมงคล

8. พื้นที่ทางกายภาพวัดอรุณราชวราราม

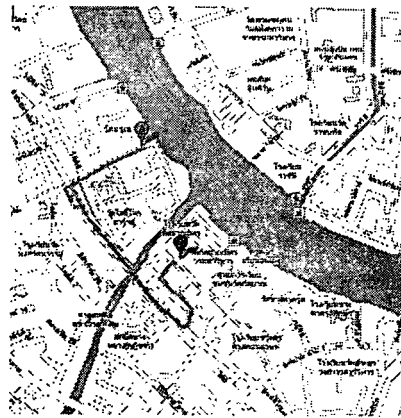


ภาพที่ 4.14 ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดอรุณราชวราราม



ภาพที่ 4.15 แสดงผังบริเวณวัดอรุณราชวราราม ฟังชนบุรี

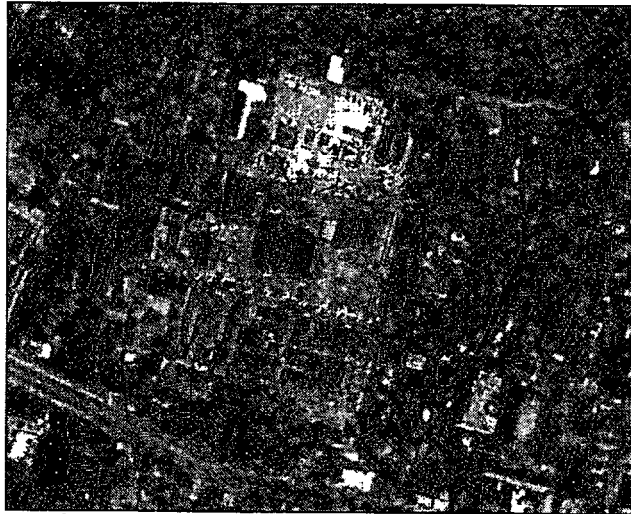
1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดอรุณราชวราราม ได้แก่
 สถานที่ตั้ง : แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ จ.กรุงเทพมหานคร
 ทางบก ได้แก่ ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนอรุณอมรินทร์ เป็นถนนสายหลักที่ผ่าน
 ด้านหน้าวัดอรุณราชวราราม แล้วตัดเข้าถนน วังเดิม เป็นถนนสายรองที่วิ่งเข้าไปสู่วัดอรุณราชวราราม
 ทางน้ำ ได้แก่ มีบริการเรือโดยสารข้ามฟาก ได้แก่ ท่าเรือท่าเตียน – ท่าวัดอรุณ
 สามารถใช้สัญจรจากฝั่งกรุงเทพมหานคร (บริเวณตลาดท่าเตียน) ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามายังฝั่งธนบุรี
 นอกจากนี้ยังมีเรือหางยาวของชาวบ้านไว้บริการนักท่องเที่ยว



แผนที่เส้นทางโดยสังเขป จากวัดอรุณ – วัดกัลยา (ประมาณ : 1.1 กม.)

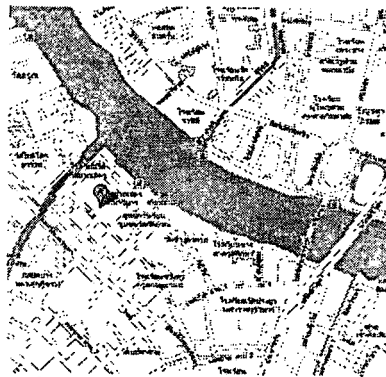
2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำแต่ละปี ได้แก่
 ประเพณีสงกรานต์ชาวบางกอกใหญ่ กิจกรรมงานสาริตของดีเมือง บางกอกใหญ่
 สรงน้ำหลวงพ่อรุ่งอรุณ และพระบรมรูป 3 มหาราช พิธีขบวนแห่หลวงพ่อรุ่งอรุณ และขบวน
 พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์จำนวน 13 วัด ในพื้นที่เขตบางกอกใหญ่ เวทีการแสดง การจัดซุ้มสาริตอาหาร
 และเครื่องคัม การจัดทำแท่นวางพระพุทธรูปเพื่อสรงน้ำและตกแต่งให้สวยงาม ชมพระปราสาทซึ่งเป็น
 สัญลักษณ์ของวัด สระน้ามนต์ของพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งพระองค์จะทรงเสด็จลงสรงน้ำในสระ
 ทุกครั้งก่อนจะทำการ ออกรบ ความภาคภูมิใจของชาวบางกอกใหญ่อีกอย่าง คือ มีพระสังฆราช
 ที่สำคัญอยู่ถึง 3 องค์

9. พื้นที่ทางกายภาพวัดกัลยาณมิตร



ภาพที่ 4.16 ภาพถ่ายพื้นที่ทางอากาศบริเวณวัดกัลยาณมิตร

1. เส้นทางคมนาคมที่เดินทางมาวัดกัลยาณมิตร ได้แก่
 - สถานที่ตั้ง : แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี จ.กรุงเทพมหานคร
 - ทางบก ได้แก่ ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนอรุณอมรินทร์ เป็นถนนสายหลักที่ผ่านด้านหน้าวัดกัลยาณมิตร แล้วตัดเข้าถนนซอยวัดกัลยาวิ่งเข้าไปสู่บริเวณวัดกัลยาณมิตร
 - ทางน้ำ ได้แก่ มีบริการเรือโดยสารข้ามฝาก ได้แก่ ท่าเรือปากคลองตลาด – ท่าวัดกัลยา สามารถใช้สัญจรจากฝั่งกรุงเทพมหานคร (บริเวณปากคลองตลาด) ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามายังฝั่งธนบุรี นอกจากนี้ยังมีเรือหางยาวของชาวบ้านไว้บริการนักท่องเที่ยว



แผนที่เส้นทางโดยสังเขป วัดกัลยาณมิตร

2. กิจกรรมของวัดที่จัดขึ้นประจำแต่ละปี ได้แก่

นมัสการพระพุทธไตรรัตนนายก (หลวงพ่โต ขำปอกง) ซึ่งมีความเชื่อ ว่าหากได้นมัสการแล้วจะทำการค้าขายดี ชมระมั่งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยที่ถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2474 และสถาปติยกรรมภายในบริเวณวัดที่สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3

จากการสำรวจมีลักษณะการใช้พื้นที่ภายในศาสนสถานแต่ละแห่ง โดยแบ่งเขตพื้นที่ภายในออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. เขตพุทธาวาส
2. เขตสังฆาวาส
3. เขตธรณีสงฆ์

1. เขตพุทธาวาส

เป็นพื้นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เขตพุทธาวาสประกอบด้วย สถาปัตยกรรมหลักสำคัญๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธองค์ และ พิธีกรรมสำคัญต่างๆ เช่น

1. พระเจดีย์, พระมณฑป, พระปราสาท : อาคารที่สร้างเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลัก

ของวัด

2. พระอุโบสถ : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการทำสังฆกรรม
3. พระวิหาร : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ระหว่างพระสงฆ์

และฆราวาส

4. เจดีย์ (มณฑป, ปราสาท) รายเจดีย์ (มณฑป, ปราสาท) ทิศ : อาคารที่ใช้บรรจุอัฐิหรือประกอบเพื่อให้ผังรวมสมบูรณ์

5. หอระฆัง : อาคารที่ใช้เป็นเครื่องตีบอกเวลาสำหรับพระภิกษุสงฆ์

6. ศาลาต่างๆ เช่น

- ศาลาราย : อาคารที่ใช้เป็นที่นั่งพักของผู้มาเยือน
- ศาลาทิศ : อาคารที่ใช้ล้อมอาคารสำคัญสำหรับให้ภุคหัตถ์นั่งพัก หรือ

ประกอบเพื่อให้ผังรวมสมบูรณ์

7. พระระเบียง : อาคารที่ล้อมอาคารหลักสำคัญหรือล้อมแสดงขอบเขต

แห่งพุทธาวาส

8. พลับพลาเปลื้องเครื่อง : อาคารที่ใช้สำหรับเป็นที่พระมหากษัตริย์เปลี่ยนชุดฉลองพระองค์ในวาระที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศล

2. เขตสังฆาวาส

หมายถึง ขอบเขตบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัด ที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของ พระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับพิธีการใดทางศาสนาโดยตรง พื้นที่บริเวณนี้จึงมักมีขอบเขตที่มีชัดเจนและประกอบไปด้วยอาคารสถานที่สัมพันธ์เฉพาะกับกิจกรรม และกิจวัตรปฏิบัติที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของเพศสมณะเท่านั้น อันได้แก่

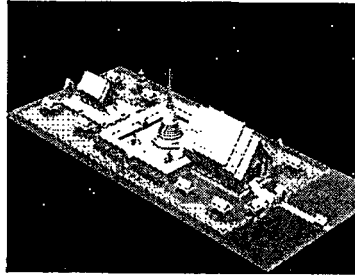
1. กุฏิ : อาคารที่ใช้สำหรับอาศัยหลับนอน
2. กัปปียกุฏิ : โรงเก็บอาหาร
3. หอฉัน : อาคารที่ใช้เป็นที่ฉันภัตตาหาร
4. วัจฉกุฏิ : อาคารสำหรับใช้ขับถ่าย
5. ศาลาการเปรียญ : อาคารที่ใช้เป็นที่เรียนหนังสือของพระสงฆ์
6. หอไตร : อาคารที่ใช้เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา
7. ชันดาฆร : โรงรักษาไฟและดื่มน้ำ
8. ธรรมศาลา : โรงเทศนาธรรม
9. ห้องสรงน้ำ : ห้องชำระร่างกาย
10. ศาลาท่าน้ำ : อาคารที่ใช้เป็นท่าและทางเข้าสู่วัดทางน้ำ

3. เขตธรณีสงฆ์

หมายถึง เขตพื้นที่ในพระอารามที่วัดกำหนดพื้นที่บางส่วนที่หลีกเลี่ยงจากการจัดแบ่ง เขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิง สาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ของวัด เช่น ใช้เป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อสร้างความร่มรื่นให้วัด หรือ ใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารอื่นๆ เช่น สร้างเมรุฌาปนกิจศพ สร้างโรงเรียน เป็นต้น แบ่งเป็นพื้นที่ให้ คฤหัสถ์เช่า เพื่อใช้เป็นแหล่งทำมาหากิน อาทิ การสร้างตึกแถวหรือทำเป็นตลาด เป็นต้น การแบ่งพื้นที่ วัดออกเป็น 3 ส่วนนี้ ในเชิงการออกแบบทางสถาปัตยกรรมจึงให้หมายถึงส่วนหนึ่งคือเขตพุทธาวาสถูก ใช้เป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-Public Zone) อีกส่วนหนึ่งคือ เขตสังฆาวาสที่ใช้เป็นพื้นที่ส่วนตัว (Private Zone) เฉพาะของพระสงฆ์ ส่วนเขตธรณีสงฆ์ก็เป็นเสมือนเขตพื้นที่สาธารณะ (Public Zone) สำหรับคนทั่วไป

องค์ประกอบสำคัญในเขตพุทธาวาส

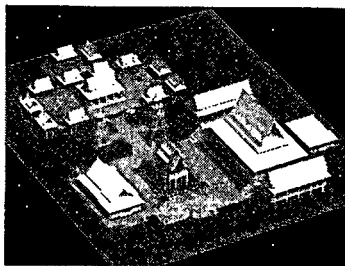
พระเจดีย์, พระปราสาท, พระมณฑป, พระอุโบสถ, เสาและซุ้มเสมา, พระวิหาร, กำแพง-แก้ว, พระระเบียง, ศาลาราย, ศาลาทิศ, หอระฆัง, พลับพลาเปลื้องเครื่อง, ซุ้มประตู, ศาลาท่าน้ำ



ภาพที่ 4.17 ภาพแสดงองค์ประกอบสำคัญในเขตพุทธาวาส

องค์ประกอบสำคัญในเขตสังฆาวาส

กุฏิ, กัปปิยกุฏิ, หอฉัน, วัจจกุฏิ, ศาลาการเปรียญ, หอไตร, ชันตามร, ธรรมศาลา, ห้องสรงน้ำ, ศาลาท่าน้ำ



ภาพที่ 4.18 ภาพแสดงองค์ประกอบสำคัญในเขตสังฆาวาส

ที่มา : (สมคิด จิระทัศนกุล. 2545. วัด : พุทธศาสนสถาปัตยกรรมไทย. ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.)

4.2.2 ข้อมูลจากการสำรวจเกี่ยวกับการกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว

จากการสำรวจพื้นที่ เพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ได้แก่

1. บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และ คลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด) มีเนื้อที่ประมาณ 1.8 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย

- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

2. บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก คือ บริเวณที่มีอาณาเขตล้อมรอบด้วยคลองคูเมืองเดิม แม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศเหนือคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู - คลองโอ่งอ่าง) และแม่น้ำเจ้าพระยา ทางด้านทิศใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 2.3 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย

- วัดสุทัศนเทพวราราม
- วัดสระเกศ
- วัดบวรนิเวศวิหาร
- วัดชนะสงคราม

3. บริเวณกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ คือบริเวณที่มีอาณาเขต ล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา, คลองบางยี่ขัน, ซอยวัดดาวดึงส์, ซอยวัดคูสิดาราม, คลองขนมจีน, คลองบางกอกน้อย, คลองบ้านขมิ้น, คลองวัดอรุณ, คลองบางกอกใหญ่, ซอยวัดกัลยา, และซอยสมเด็จเจ้าพระยา 1 มีเนื้อที่ประมาณ 1.7 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย

- วัดระฆังโฆสิตาราม
- วัดอรุณราชวราราม
- วัดกัลยาณมิตร

บริเวณพื้นที่ทั้ง 3 แห่งนี้จึงมีจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยว “ไหว้พระ 9 วัด” เพื่อเป็นการส่งเสริม กระตุ้นให้คนไทยได้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ดังนั้นกิจกรรม “ไหว้พระ 9 วัด” หรือ “ไหว้พระขอพร 9 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์” เป็นการจัดกิจกรรมนำร่องขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกในแหล่ง ท่องเที่ยวรอบเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร เพื่อก่อให้เกิดการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยว ในระยะยาวตลอดทั้งปีต่อไปอย่างถาวรซึ่งในระยะแรกนั้น ททท. มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ จัดทำ เอกสารคู่มือที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยตนเองพร้อมเชิญตัวแทนบริษัทนำเที่ยว และ สื่อมวลชน ร่วมเดินทางทำกิจกรรม “ไหว้พระ 9 วัด”

4.2.3 ข้อมูลจากการสำรวจเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว

1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพระภิกษุ, สามเณร, และไวยาวัจกร ในส่วนเขตศาสนสถานสำรวจพบรายละเอียดดังนี้

อาคารบริการนักท่องเที่ยว, ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ, ป้ายแสดงพร้อมประวัติความเป็นมา, ตู้ใส่รองเท้านักท่องเที่ยว

2. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ในส่วนเขตศาสนสถานสำรวจพบรายละเอียดดังนี้

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, บริเวณที่จำหน่ายดอกไม้ รูป เทียน ฯลฯ, จุดจำหน่ายของที่ระลึก, จุดบริการห้องน้ำ – ส้วม, ลานจอดรถ, ทำน้ำบริเวณวัด, ทำเรื่อรับ – ส่ง นักท่องเที่ยว, ศาลาพักผ่อน, พื้นที่ลานกิจกรรม, ถังใส่รองเท้านักท่องเที่ยว

จากการสำรวจผู้วิจัยได้จำแนกรายละเอียดของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังนี้

1. อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นส่วนที่มีไว้บริการให้คำแนะนำติดต่อสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวแต่ละแห่ง ดังรูปประกอบ



ภาพที่ 4.19 อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

2. บริเวณที่จำหน่ายดอกไม้, รูป, เทียน เป็นส่วนที่มีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของแต่ละแห่ง ดังรูปประกอบ



ภาพที่ 4.20 บริเวณที่จำหน่ายดอกไม้, รูป, เทียน

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

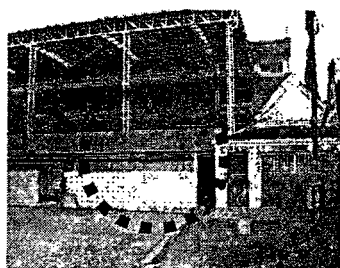
3. จุดจำหน่ายของที่ระลึกภายในวัด ประกอบด้วย วัดอุดมคง, ของที่ระลึก, หนังสือประวัติความเป็นมาสถานที่แต่ละแห่ง ดังรูปประกอบ



ภาพที่ 4.21 จุดจำหน่ายของที่ระลึกภายในวัด

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

4. จุดบริการห้องน้ำ – ส้วม มีไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังรูปประกอบ

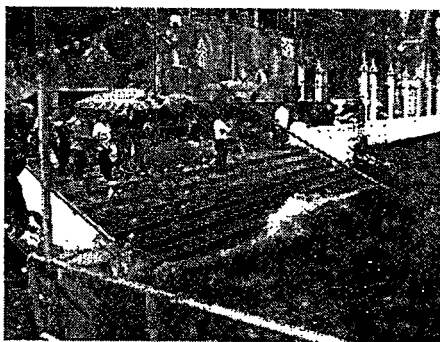


ภาพที่ 4.22 จุดบริการห้องน้ำ – ส้วม

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

5. ลานจอดรถ ศาสนสถานแต่ละแห่งจะมีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่นำรถยนต์ส่วนตัวมา แต่ไม่มีความเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวซึ่งแต่ละแห่งจะจอดได้ไม่เกิน 50 คัน / แห่ง

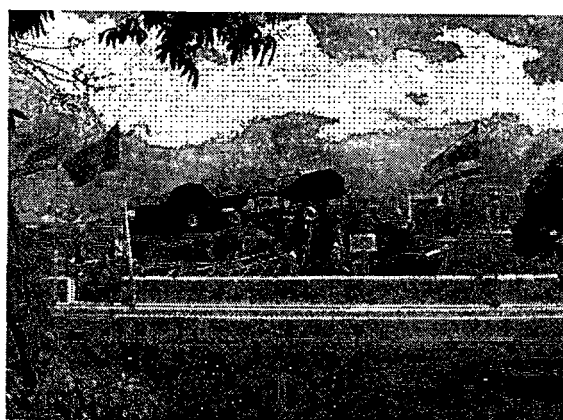
6. ทำน้ำบริเวณวัด มีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกี่ยวกับทัวร์ท่องเที่ยวและผู้ที่น่าสัตว์น้ำมาปล่อยเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์และมาให้อาหารปลาหน้าวัด (ทำน้ำจะมีเฉพาะวัดในเขตฝั่งธนบุรี ทั้ง 3 แห่งเท่านั้น) ดังรูปประกอบ



ภาพที่ 4.23 ทำน้ำบริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

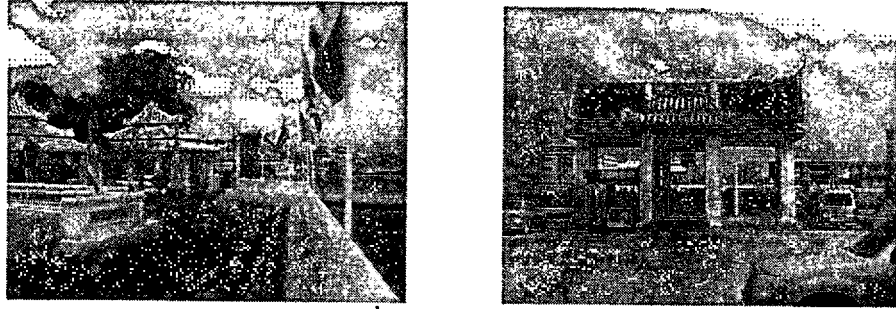
7. ทำเรือรับ – ส่ง นักท่องเที่ยว ใช้สำหรับ รับ – ส่ง นักท่องเที่ยวที่มากับกลุ่มทัวร์ท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังรูปประกอบ



ภาพที่ 4.24 ทำเรือรับ – ส่ง นักท่องเที่ยว

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

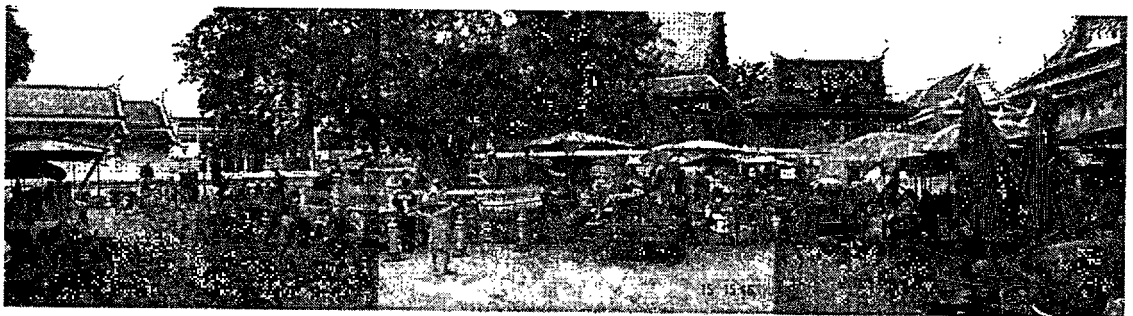
8. ศาลาพักผ่อน



ภาพที่ 4.25 ศาลาพักผ่อน

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

9. พื้นที่ลานกิจกรรม มีเฉพาะวัดบางแห่งเท่านั้น ดังภาพที่เห็นจะมีเพียงวัดสุทัศน์ และ วัดอรุณฯ ที่มีลานกิจกรรมไว้คอยต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังรูปประกอบ



ภาพที่ 4.26 พื้นที่ลานกิจกรรม

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

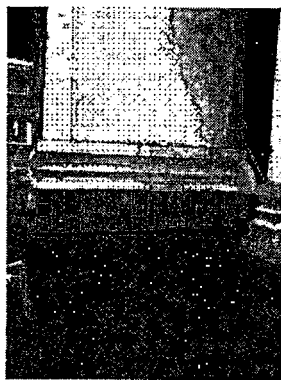
10. ป้อมยาม / ด้านตรวจ โดยทั่วไปวัดจะเป็นสถานที่สาธารณะเปิดต้อนรับนักท่องเที่ยว จึงไม่ค่อยมีป้อมยามไว้คอยตรวจ (ยกเว้นเพียงแต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเท่านั้น)



ภาพที่ 4.27 ป้อมยาม

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

11. กล่องใส่รองเท้าสำหรับนักท่องเที่ยว มีเฉพาะวัดบางแห่งเท่านั้น ดังภาพที่เห็นจะมีเพียง วัดสุทัศน์ และวัดสระเกศที่มีกล่องและชั้นไว้รองเท้าสำหรับนักท่องเที่ยว ดังรูปประกอบ



ภาพที่ 4.28 กล่องใส่รองเท้าให้นักท่องเที่ยว

ที่มา : จากการสำรวจเดือนมีนาคม 2551.

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงแนวทาง การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตน โกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี ผู้วิจัยขอเสนอขั้นตอนการศึกษา โดยสรุป ดังนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านกายภาพ ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี
2. เพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี
3. เสนอการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

1. พระภิกษุ, สามเณร และไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง จำนวน 945 รูป / คน
2. นักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในศาสนสถาน 9 แห่ง จำนวน 12,380 คน / วัน รวม 9 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

1. พระภิกษุ, สามเณร และไวยาวัจกรที่จำพรรษาอยู่ของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง จำนวน 945 รูป / คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 83 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$
2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวภายในบริเวณศาสนสถาน 9 แห่ง จำนวน 12,380 คน / วัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 99 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และบันทึกข้อความและคำตอบเป็นการสัมภาษณ์แบบมีคำถามที่แน่นอน (Structured Interview) ได้แก่

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
 - 1.2 ความคิดเห็นสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่
 - 1.3 ความคิดเห็นการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว
 - 1.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว
2. การสำรวจ (Survey) โดยใช้เครื่องมือในการสำรวจพื้นที่ คือ กล้องถ่ายรูปและ กล้องวิดีโอเทป, ทดสอบการเดินทางท่องเที่ยวในเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่
- 2.1 การสำรวจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่
 - 2.2 การสำรวจการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว
 - 2.3 การสำรวจเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอให้ทางบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบแต่ละแห่งทั้ง 9 แห่ง ที่ดูแลศาสนสถานอยู่เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้กับประชาชนและกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา
2. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตรงทางภาคสนามกับประชาชนและกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จนครบการสัมภาษณ์จะใช้วิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว โดยการสอบถามแล้วตอบจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้ และจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการบันทึกเสียงด้วยเทปบันทึกเสียงเพื่อง่ายต่อการเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจสังเกต โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดไว้ทำการสำรวจและสังเกตโดยตรงทางภาคสนาม

5.1.5 ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันด้านกายภาพ ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี จากการศึกษาข้อมูล สามารถสรุปศักยภาพพื้นที่ในเขตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ และเขตฝั่งธนบุรีถึงความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้ดังนี้
กิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด ได้แก่

1. กิจกรรมไหว้พระขอพรเจ้าพระอารามหลวง บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยว และผู้แสวงบุญได้มาทำบุญและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เปรียบเสมือนจุดกำเนิดแห่งประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ มาตั้งแต่ พ.ศ.2325 มีความหลากหลายในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นมรดกของคนไทย เช่น พระบรมมหาราชวัง วัด อาคารสำคัญต่างๆ ที่มีคุณค่าทางศิลปกรรมสถาปัตยกรรม

แต่ละยุคสมัย ตั้งแต่รัตนโกสินทร์ตอนต้น ตอนกลาง และในสมัยปัจจุบันเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ รวมถึงปลูกจิตสำนึกของคนไทยให้ร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นสมบัติแก่นุชนรุ่นหลังสืบต่อไป ซึ่งจะได้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์ อีกทั้งจะพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณดังกล่าวให้ถาวรและยั่งยืน

2. กิจกรรมปั่นจักรยานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ (Cycling around Old City Rattanakosin)

จักรยานชมกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นโครงการตามนโยบายกรุงเทพฯ สีเขียว Bangkok Green City เพื่อรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน โดยสร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นพื้นที่สีเขียวที่สะดวกประหยัดทันสมัย ซึ่งจักรยานถือว่าเป็นรูปแบบการเดินทางที่ได้รับความนิยมในเมืองชั้นนำทั่วโลก ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงในเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสสถาปัตยกรรมโบราณ สถานที่งดงาม สภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น และวัฒนธรรมของชาวกรุงรัตนโกสินทร์อย่างใกล้ชิด อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์กรใดก็ตามที่ได้นำจักรยานมาใช้ สำหรับการท่องเที่ยวชมกรุงรัตนโกสินทร์นี้ถือว่าเป็นรูปแบบที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกับประเทศชั้นนำในยุโรปและสหรัฐอเมริกา โดยส่งผลทางอ้อมในการลดภาวะโลกร้อน ซึ่งสอดคล้องกับวาระกรุงเทพฯ สีเขียวอีกด้วย

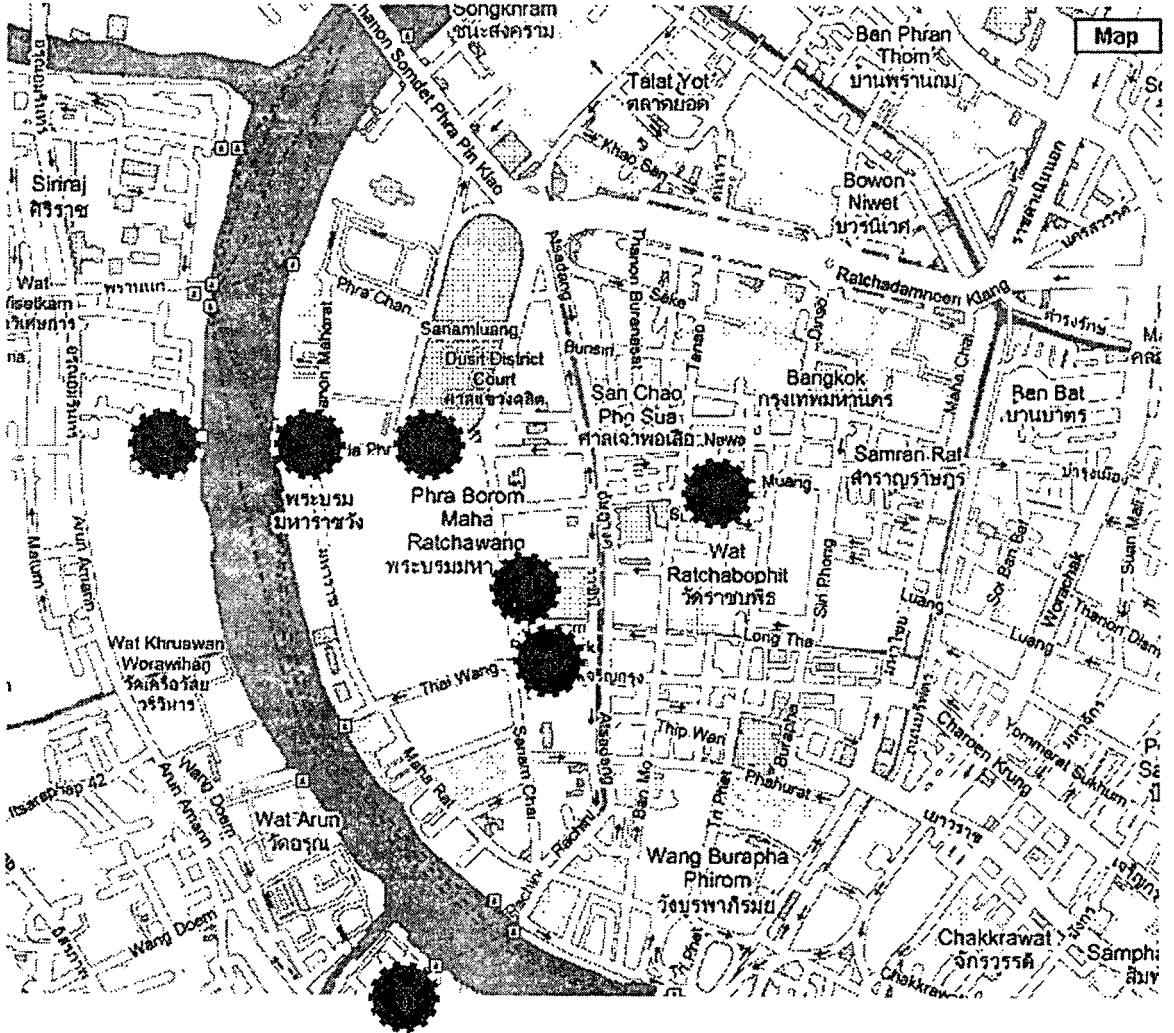
2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

การกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวจากการศึกษาข้อมูลและการสำรวจ

ผู้วิจัยได้กำหนดบริเวณพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการใช้พื้นที่เพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว และให้สอดคล้องกับกิจกรรมไหว้พระ 9 วัด ได้แก่

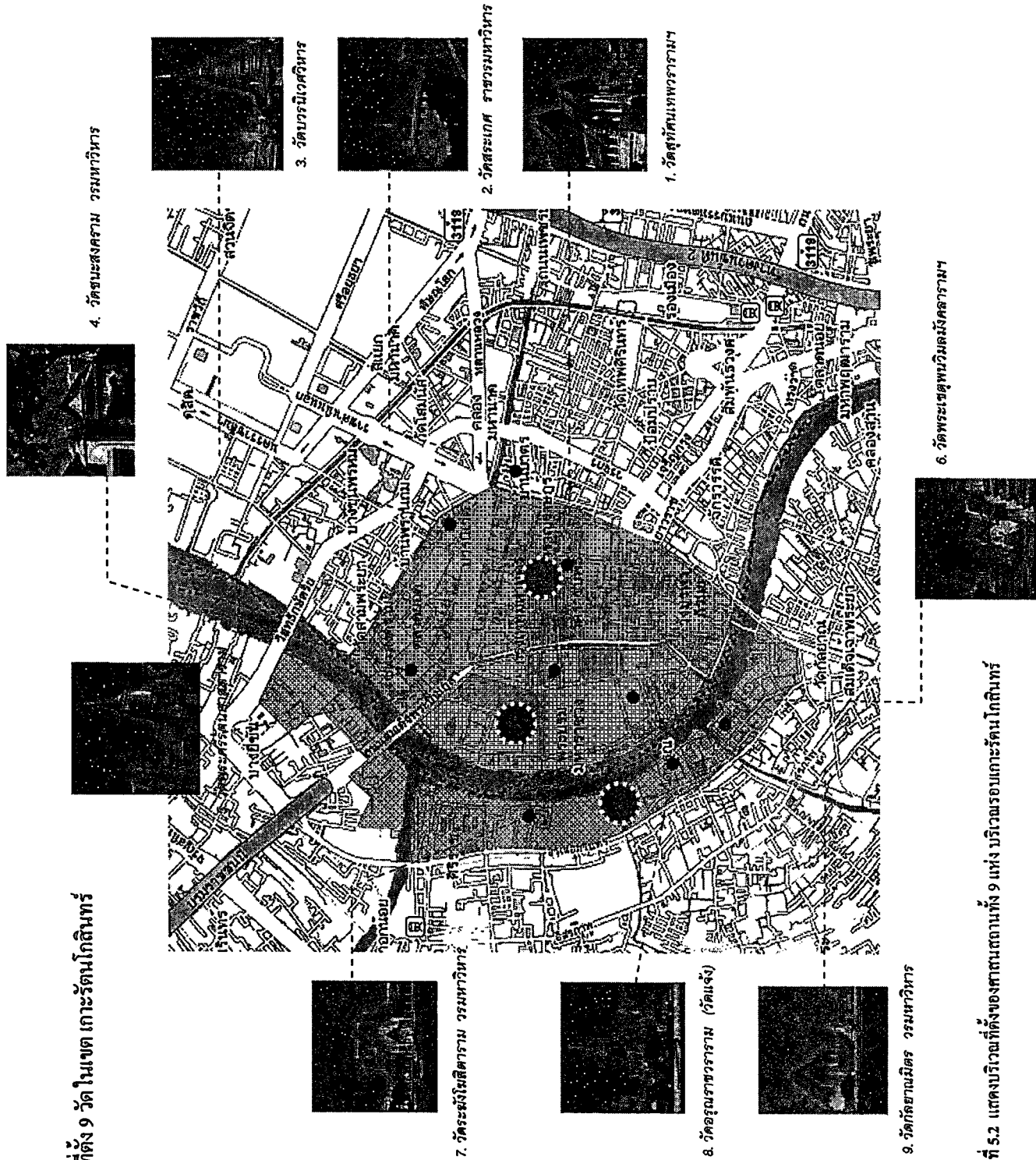
1. บริเวณลานด้านหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ปรับปรุงพื้นที่และจัดทำลานกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางพุทธศาสนาและประวัติความเป็นมาของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง
2. บริเวณท่าช้างพบว่าพื้นที่ที่มีหาบเร่แผงลอยอยู่มาก และยังขาดความระเบียบเรียบร้อย จัดทำ กำหนดควบคุมรูปแบบการจัดระเบียบและจัดทำสัญลักษณ์หอนาฬิกา
3. บริเวณถนนสนามไชย) หน้ากรมการรักษาดินแดน, (ถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนเฟื่องนคร จัดทำ สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายในการท่องเที่ยว
4. บริเวณถนนสนามไชย) บริเวณด้านหน้ากระทรวงการต่างประเทศถึงสวนสราญรมย์ จัดเป็นที่จอดรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ
5. บริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

6. บริเวณวัดกัลยาณมิตร ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่
ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน



ภาพที่ 5.1 แสดงตำแหน่งและบริเวณที่จัดทำลานกิจกรรมในพื้นที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์
เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว

แสดงตำแหน่งสถานที่ตั้ง 9 วัด ในเขต เกาะรัตนโกสินทร์



ภาพที่ 5.2 แสดงบริเวณที่ตั้งของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์

โปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด วันแรก (ฝั่งพระนคร) ไปเข้าเย็นกลับ (เส้นทางแนะนำที่ 1)

จุดที่ 5
 14.00 น.
 ไหว้ พระรัตนเมตตา
 สมความงามของสถาปัตยกรรม
 ภายในวัด
 "เห็นพระรัตนเมตตาโดยรอบๆ"
 "ท่านคงชื่นชมเป็น"

จุดที่ 6
 ไหว้ พระพุทธไสยาสน์
 พระนอนองค์ใหญ่เด่นสง่า
 พักชมแนวกำแพงทำไม้ฝนคาย
 "ท่านคงชื่นชมเป็น"

ต่อไปที่



จุดเริ่มต้น
 08.00 น.
 งามทอง "พระศรีสุทนต์" ที่
 วัดสุทัศน์เทพวราราม
 "เพื่อขอขมาแก่ทั้งโลก มีแต่ไม่แตกหักไป"



7.00 น.
 อกางของหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
 และนั่งรถออกเดินทางและมีการอธิบายประวัติความเป็นมา


จุดที่ 4
 8.30 น.
 ไหว้ พระพุทธมิ่งโลก
 เชิญ และสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
 งามสุดหินงามตา
 "จะมีใครจะดูใครได้บ้าง"
 12.00 น.
 พักเที่ยงบริเวณพระมหาธาตุราชที่
 ย่านตลาดนางคำ

จุดที่ 3
 13.00 น.
 ไหว้ พระพุทธชินสีห์ และ
 พระรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช 2
 องค์
 "พบแต่สิ่งที่ดีงามในชีวิต"

จุดที่ 2
 19.30 น.
 เนืองการพระบรมเสด็จทอด
 และนมัสการพระประธานเมืองจาก
 ทุ่งสุ
 "เต็มสรวงสวรรค์อันเป็นสิริมงคล"

ภาพที่ 5.4 แสดงโปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (ฝั่งพระนคร) วันที่ 1

โปรแกรมการท่องเที่ยวหัวพระ 9 วัด วันที่สอง (ฝั่งธนบุรี) ไปเช้าเย็นกลับ (เส้นทางแนะนำที่ 1)

 จุดเริ่มต้นจากฝั่งพระนครมายังฝั่งธนบุรี
ให้เรือโดยสารข้ามฟากได้ 3 ท่า ได้แก่

- ท่าช้าง - วัดระฆัง
- ท่าเขียน - วัดอรุณ
- ท่าปากคลองตลาด - วัดกัลยา

7:30 น.

ทำบุญที่กษัตริย์ราชวงศ์ธนบุรี
บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา พร้อมชมพระอาทิตย์ขึ้นรุ่ง
อรุณ

8:00 น.

จุดที่ 7
ไหว้ "พระพรหมเมธีมหา
และอุปถัมภ์สมเด็จพระ
พุทธเจ้าทรง (ศ. พรหมเมธี)
"ความนิยมชมชื่น มีชื่อเสียงโด่งดัง"

8:00 น.

จุดที่ 8
ไหว้ "พระพุทธรูปนิกรมหา
โลกาพิศมิต" ชมพระปางค์
วัดอรุณด้วยลักษณะของเมือง
"ความนิยมชมชื่น มีชื่อเสียงโด่งดัง"



11:00 น.

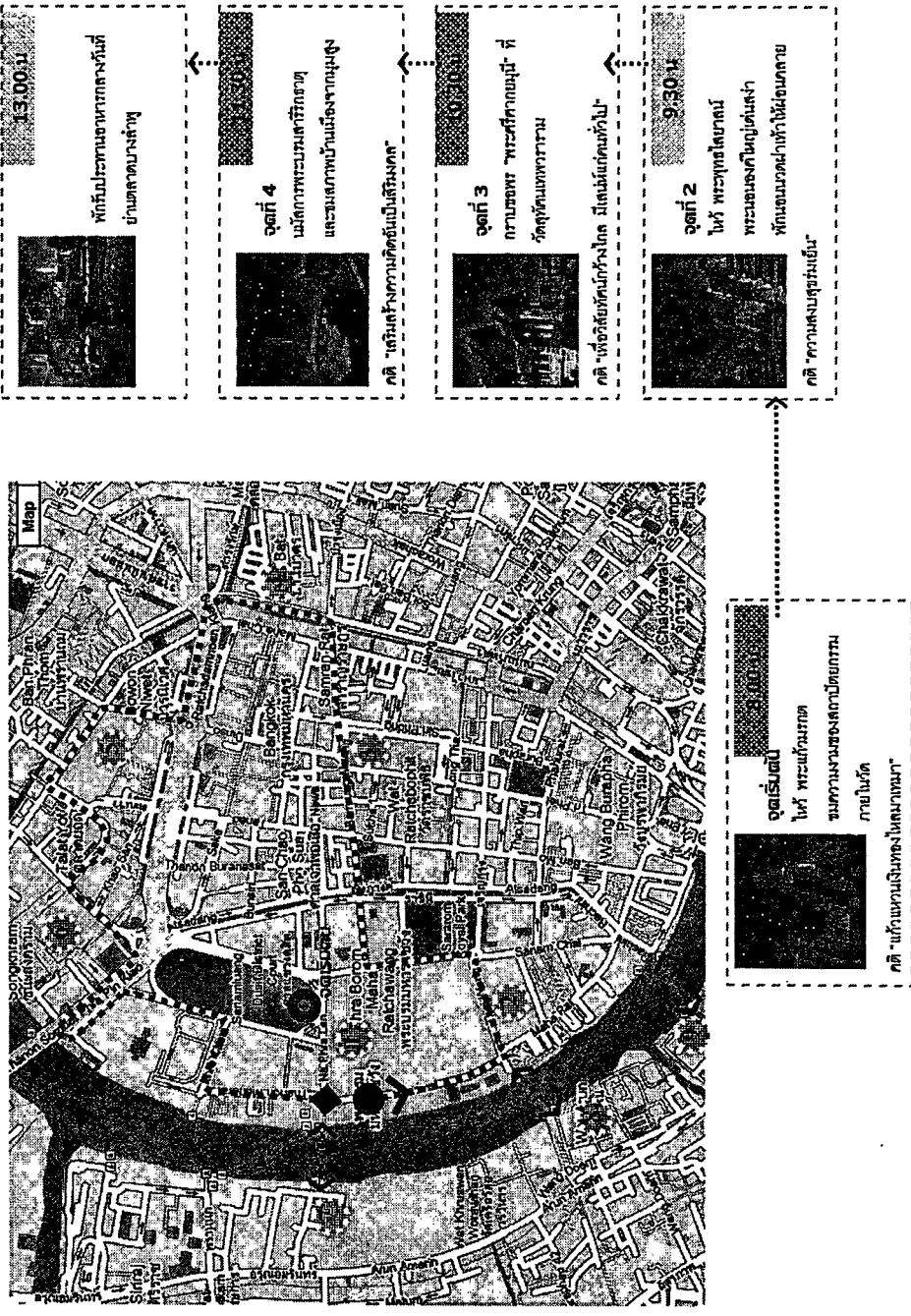
จุดที่ 9
ไหว้ "พระมงคลเทพมุนี"
ให้โชคจากปากท่าน้ำวัด
"ความศรัทธามีอยู่ เต็มทางตลอดภัย"

12:00 น.

พักกับพระภิกษุสงฆ์ที่
ข้ามปากคลองตลาด

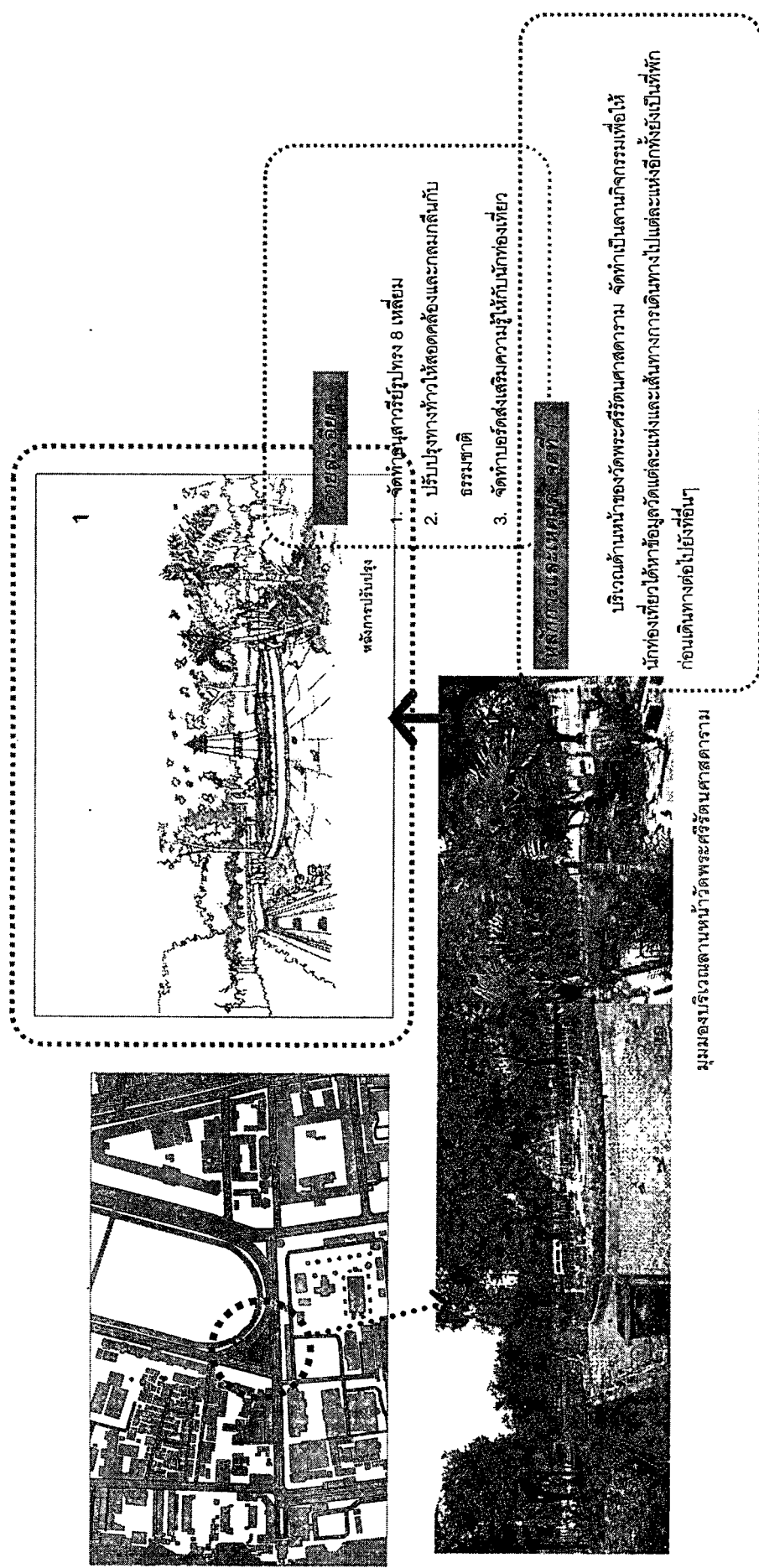
ภาพที่ 5.5 แสดงโปรแกรมการท่องเที่ยวหัวพระ 9 วัด (ฝั่งธนบุรี) วันที่ 2

โปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (ฝั่งพระนคร) ไปเช้าเย็นกลับภายใน 1 วัน (เส้นทางแนะนำที่ 2)



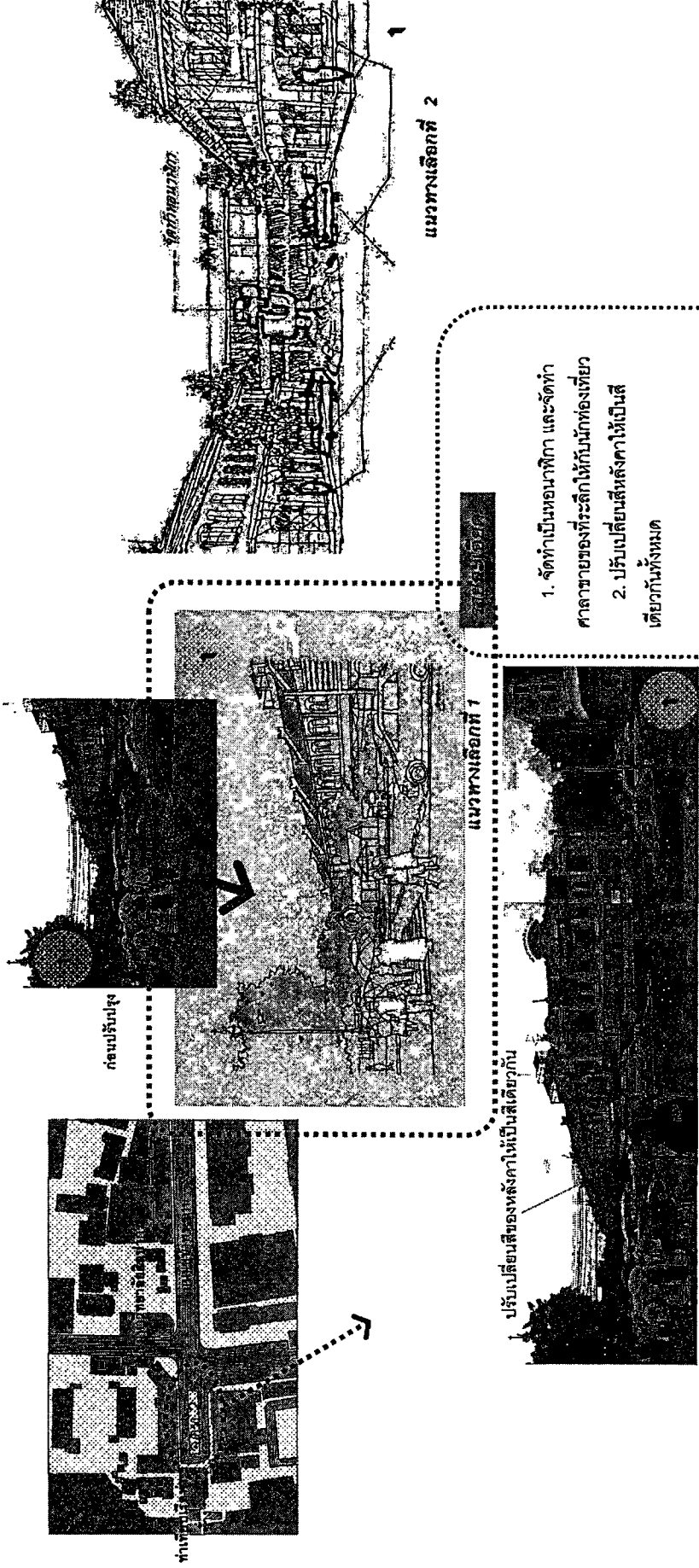
ภาพที่ 5.6 แสดงโปรแกรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด (ฝั่งพระนคร) ไปเช้าเย็นกลับภายใน 1 วัน

จุดที่ 1. บริเวณลานด้านหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ปรับปรุงพื้นที่และจัดทำลานกิจกรรม



ภาพที่ 5.8 แสดงพื้นที่ลานหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดารามและแนวทางการปรับปรุงและจัดให้เป็นลานกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว

จุดที่ 2. บริเวณทำข้างพบว่าพื้นที่ที่มีหามแร่แสดงอยู่มาก ปรับปรุงพื้นที่และจัดทำลานกิจกรรม



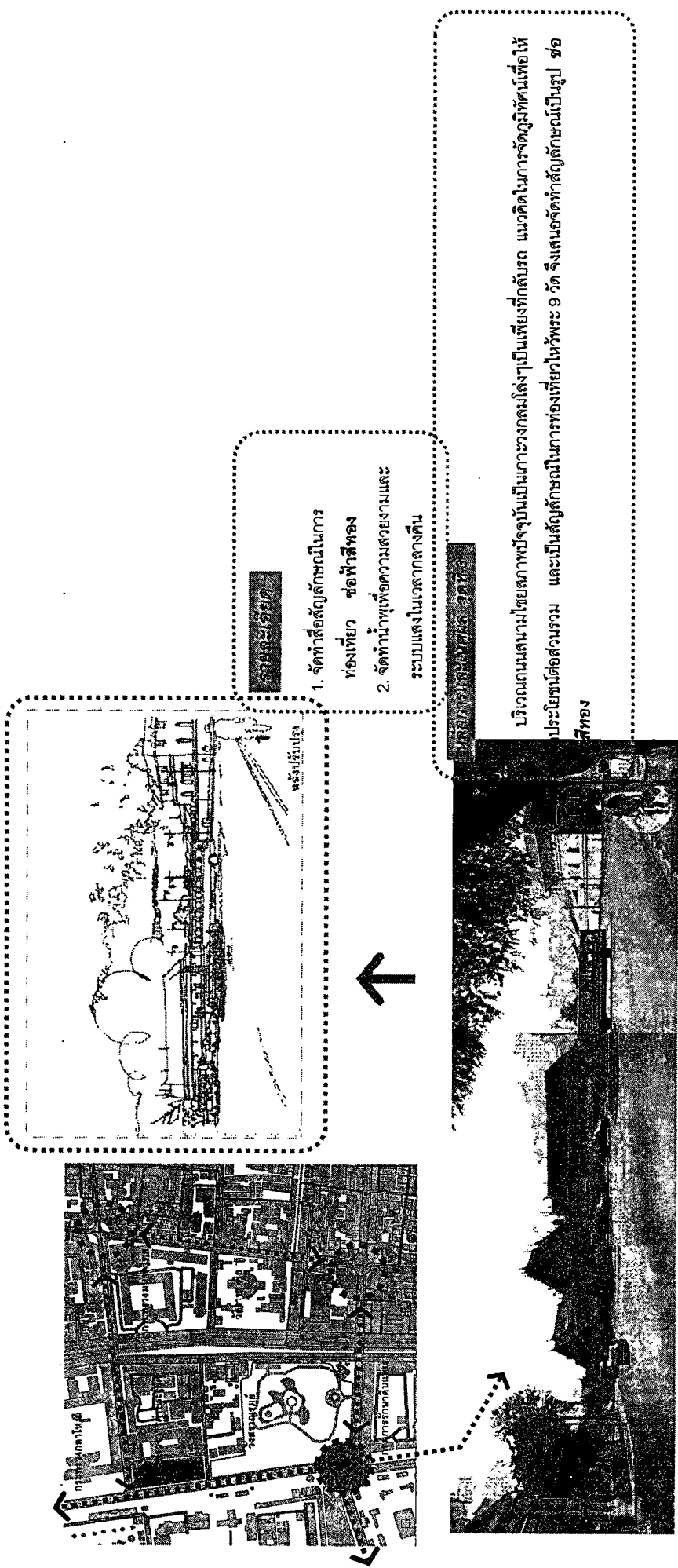
- แนวทางเลือกที่ 1
1. จัดทำเป็นหอนาฬิกา และจัดทำศาลาขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว
 2. ปรับเปลี่ยนสีหลังคาให้เป็นสีเขียวด้วยกันทั้งหมด

แนวทางเลือกที่ 2

บริเวณทำข้างปัจจุบันมีหามแร่แสดงอยู่มากและยังขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงเสนอแนวคิดในการปรับปรุงเพื่อให้เกิดขึ้นสภาพที่น่ามองของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยการจัดทำเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างฝั่งอนุเบรีและฝั่งพระนครทำลานกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.9 แสดงพื้นที่บริเวณทำข้างพบว่าเป็นพื้นที่ที่มีหามแร่แสดงอยู่มาก ปรับปรุงพื้นที่และจัดทำลานกิจกรรม

จุดที่ 3. บริเวณถนนสนามไชย หน้ากรมการรักษาดินแดน จัดทำสื่อสัญลักษณ์การท่องเที่ยว



ชอผ้าสี่ห้อง

1. จัดทำสื่อสัญลักษณ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ชอผ้าสี่ห้อง ระบบแสงในเวลากลางวัน
2. จัดทำน้ำพุเพื่อความสวยงามและระบบแสงในเวลากลางคืน

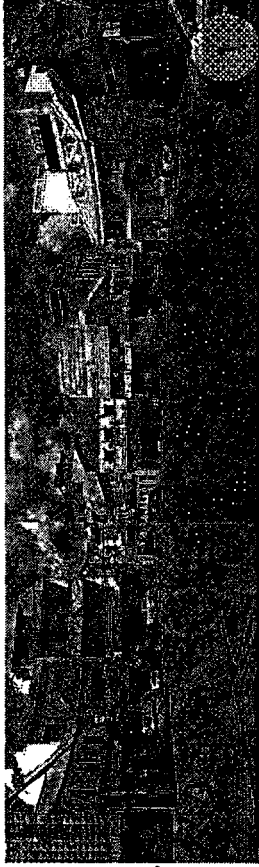
บริเวณถนนสนามไชย

บริเวณถนนสนามไชยสภาพปัจจุบันเป็นเกาะวงกลมโค้งเป็นเพียงที่กัลมรดก แนวคิดในการจัดภูมิทัศน์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม และเป็นสัญลักษณ์ในการท่องเที่ยวไว้พระ ๑ วัด จึงเสนอจัดทำสัญลักษณ์เป็นรูป ชอผ้าสี่ห้อง

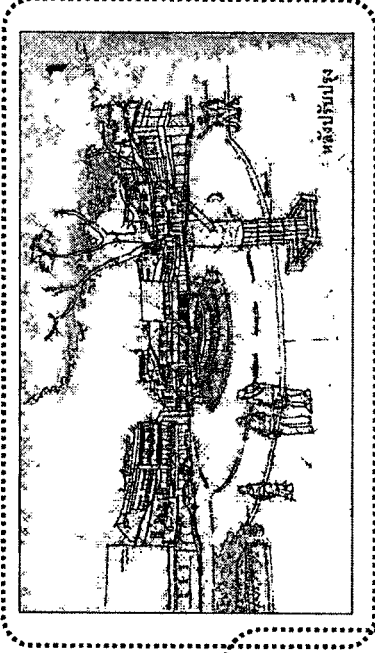
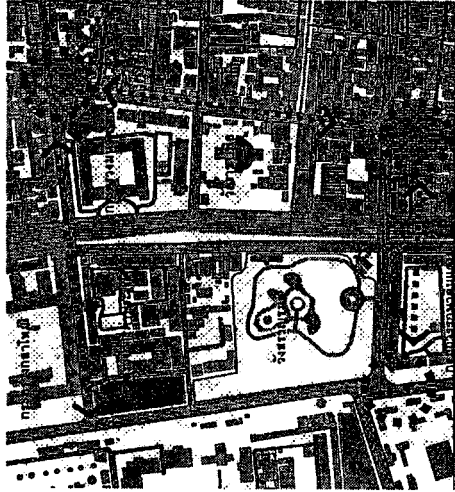
ถนนเจริญกรุงจัดกับถนนสนามไชย

ภาพที่ 5.10 แสดงพื้นที่บริเวณถนนสนามไชย (หน้ากรมการรักษาดินแดน) จัดทำสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายในการท่องเที่ยว

จุดที่ 3. บริเวณถนนบำรุงเมือง ตัดกับถนนเทียนนคร จัดทำสื่อสัญลักษณ์การท่องเที่ยว



ถนนบำรุงเมือง ตัดกับถนนเทียนนคร

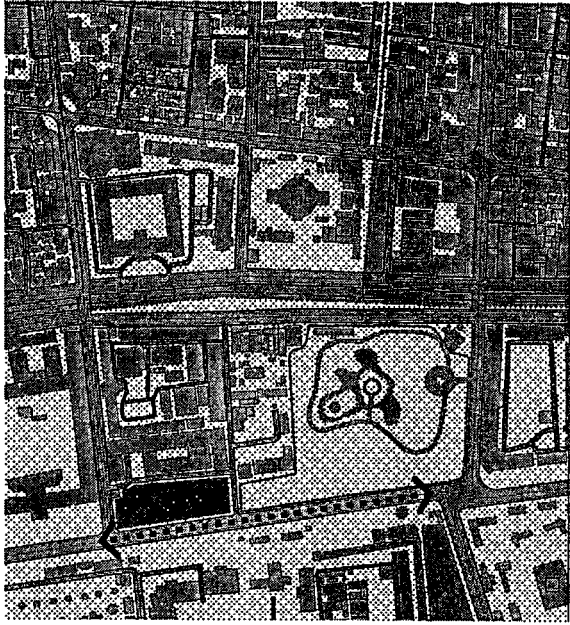


1. จัดทำสื่อสัญลักษณ์ในกาการท่องเที่ยว ช่อฟ้าสีทอง
2. จัดทำน้ำพุเพื่อความสวยงามและระบบแสงในเวลากลางคืน

บริเวณถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนเทียนนครสภาพปัจจุบันเป็นพื้นที่โล่งๆ แนวคิดในการจัดภูมิทัศน์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และเป็นสัญลักษณ์ในการท่องเที่ยวให้พระ 9 วัด จึงเสนอจัดทำสัญลักษณ์เป็นรูป ช่อฟ้าสีทอง

ภาพที่ 5.11 แสดงพื้นที่บริเวณถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนเทียนนคร จัดทำสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายในการท่องเที่ยว

จุดที่ 4. บริเวณด้านหน้าสวนสาธารณะ จัดเป็น ที่จอดรถบีต รับ-ส่ง นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ

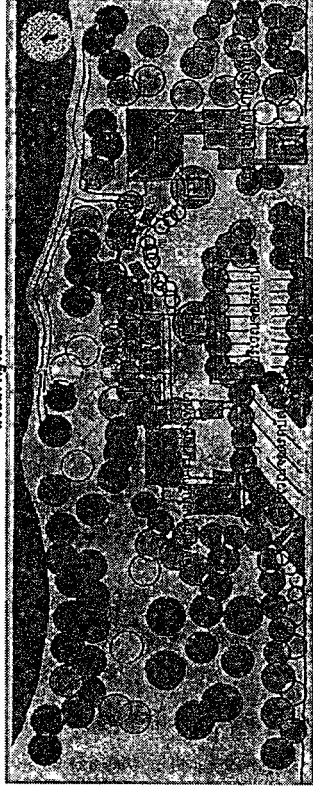


ฝั่งบริเวณหน้าสวนสาธารณะ

พื้นที่จอดรถหมู่คณะ

จากการศึกษาทางด้านกายภาพของพื้นที่ เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จำกัด และในเกาะที่จะหาพื้นที่จอดรถให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในไปแควมให้พระ 9 วัด นั้นค่อนข้างลำบาก ทางผู้วิจัยจึงเสนอพื้นที่แห่งนี้เป็นที่จอดรถที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะรวมไปถึงอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

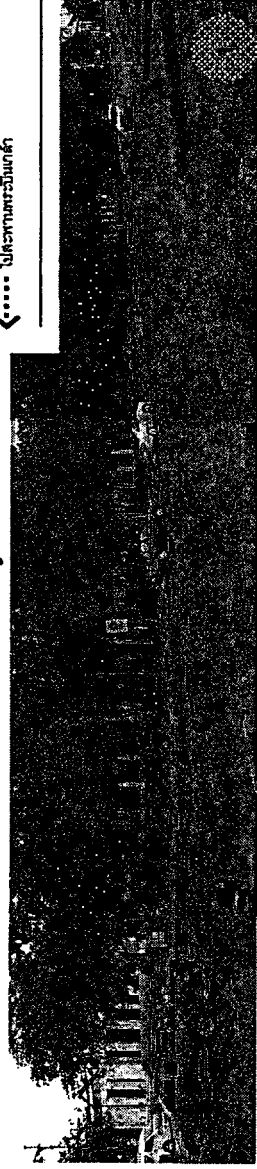
สวนสาธารณะ



←..... ไปตระเวนรับเต่า

ถนนสนามไชย

ไปปากคลองตลาด



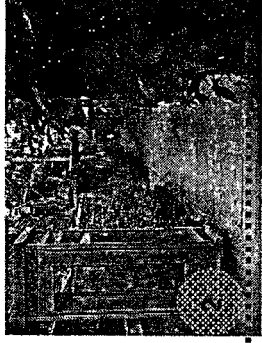
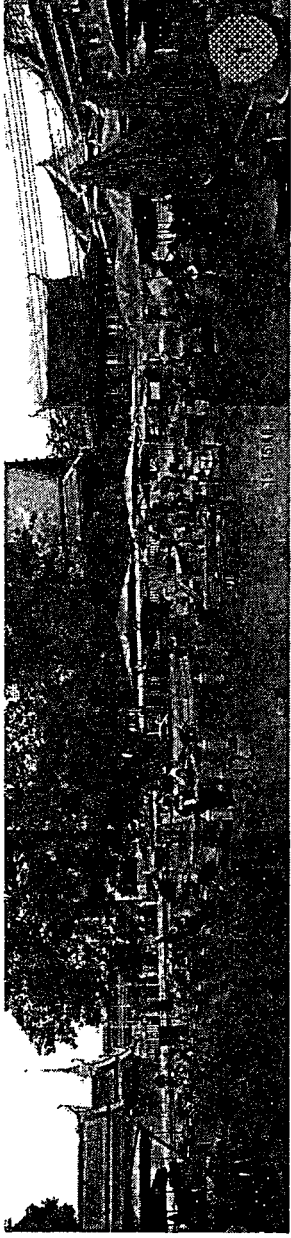
มุมมองบริเวณลานหน้าสวนสาธารณะ

ข้อควรพิจารณา

1. จัดทำเป็นที่จอดรถบีต รับ-ส่ง สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ
2. จัดทำศาลาขายสินค้าเป็นของที่ระลึก
3. จัดทำห้องน้ำ - ห้องน้ำ และศาลาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.12 แสดงบริเวณหน้าสวนสาธารณะ จัดทำเป็นที่จอดรถ รับ - ส่ง นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ

จุดที่ 5. บริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรม



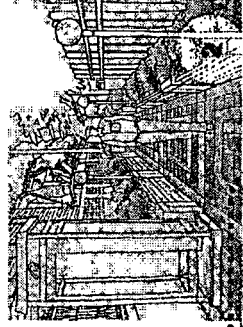
มุมมองบริเวณลานหน้าวัดระฆังโฆสิตาราม

หลักคิดและเหตุผล จุดที่ 5

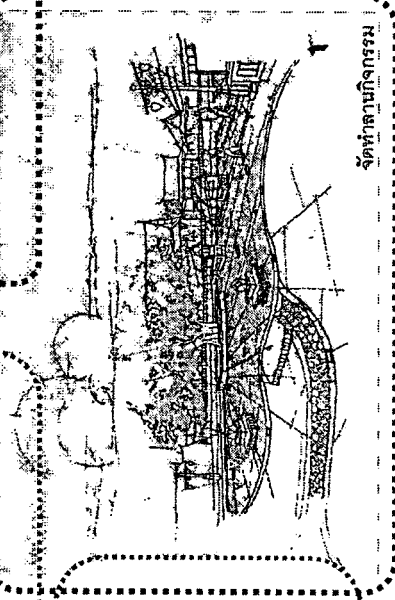
จากการศึกษาทางด้านกายภาพของพื้นที่ วัดระฆังโฆสิตาราม ภาพรวมในเขตพื้นที่ธรณีสงฆ์ ชาติการวางแผนเพื่อการท่องเที่ยวได้มอบให้มาแบ่งลงอยู่ภูมิภาคควรจัดระเบียบให้เรียบร้อยและน่ามองและจัดให้เป็นลานกิจกรรมทางด้านพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว

รายละเอียด

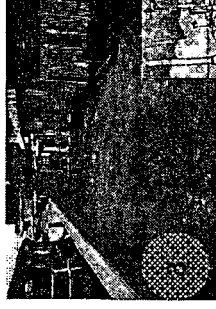
1. จัดทำลานกิจกรรมทางพุทธศาสนาส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี
2. จัดระเบียบทางเร่งด่วน
3. จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในเทศกาลประจำปี



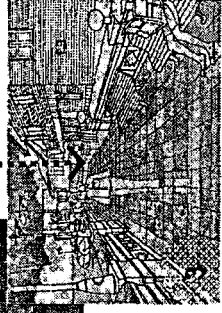
ปรับปรุงทางเข้าทางเข้า



จัดทำลานกิจกรรม

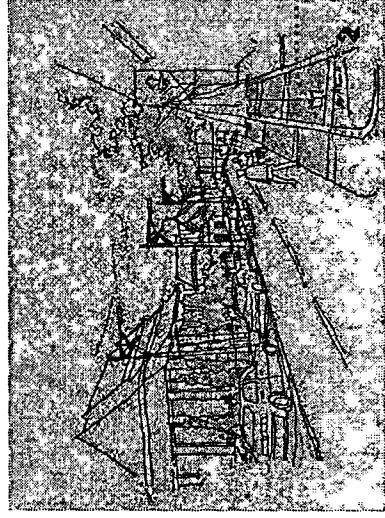
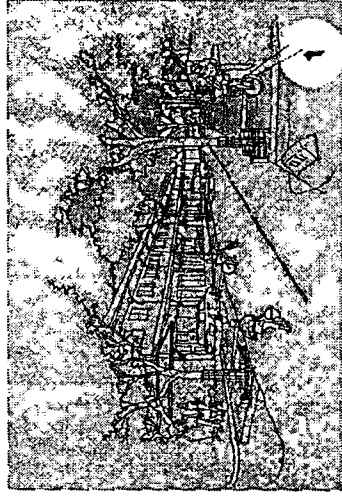


ปรับปรุงทางเข้าริมทำน้ำ

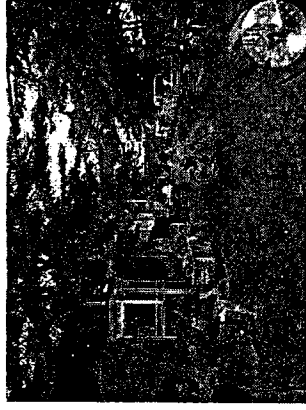


ภาพที่ 5.13 แสดงพื้นที่บริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรม

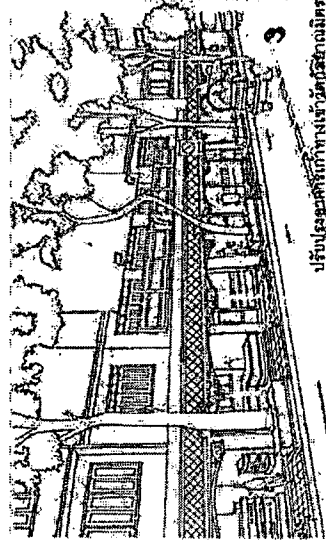
จุดที่ 6. บริเวณวัดกัลยาณมิตร ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรม



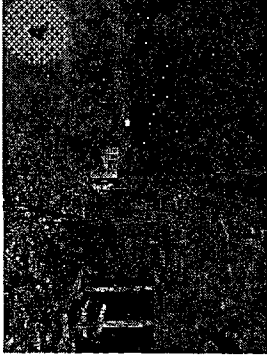
ปรับปรุงบริเวณทางเข้าวัดกัลยาณมิตร



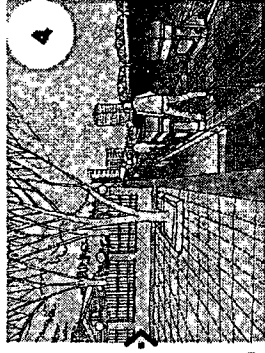
มุมมองสู่บริเวณทางเข้าวัดกัลยาณมิตร



ปรับปรุงอาคารเก่าทางเข้าวัดกัลยาณมิตร



ปรับปรุงทัศนียภาพริมแม่น้ำ

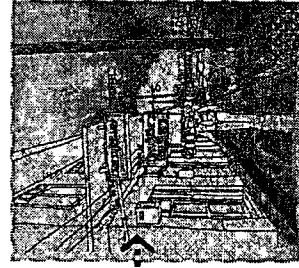
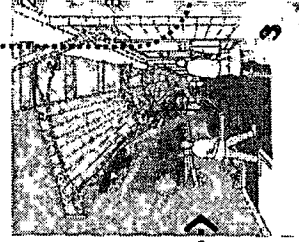


โครงการบูรณะวัด ๑๓7๐


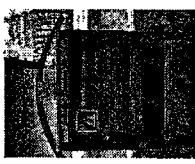
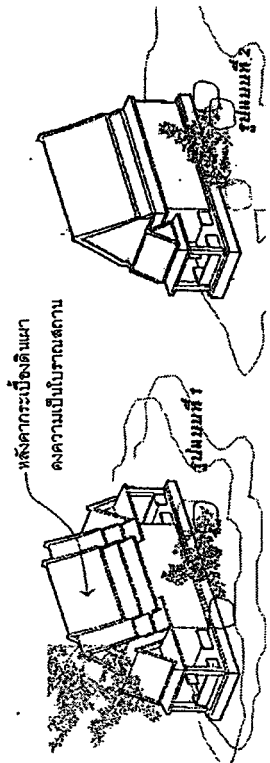



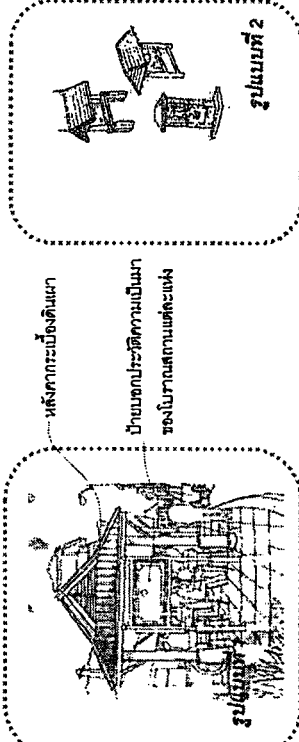

จากการศึกษาด้านกายภาพของพื้นที่วัด กัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว โดยยกมาปรับปรุงทางเข้า และระบบแสงสว่างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ศาลาที่พัก ถังขยะ ที่นั่งพัก ฯลฯ

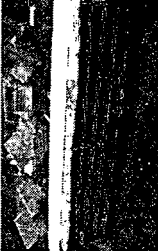

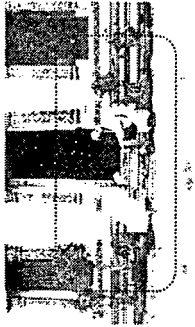
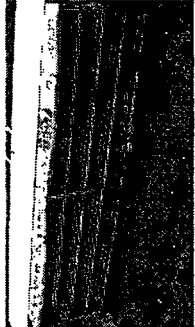
รายละเอียด

1. ปรับปรุงสภาพทางเข้าวัดให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงทางเข้า, เสาค้ำฟ้า, เป็นต้น
จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก
รองรับนักท่องเที่ยว
ปรับปรุงอาคารเก่าทางเข้าวัดให้เกิดความสวยงาม


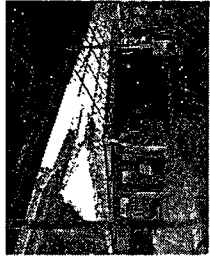
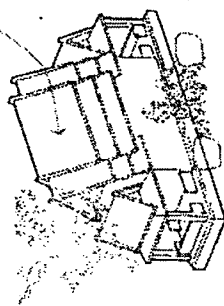
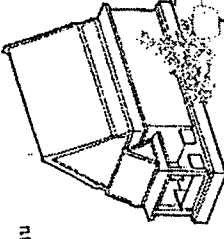
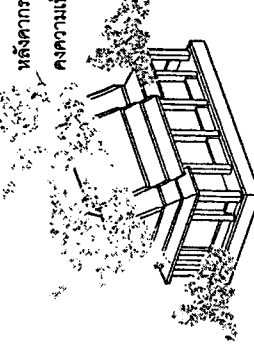
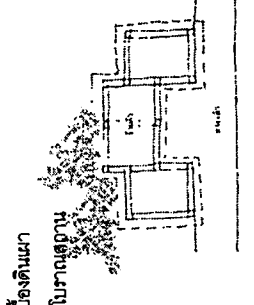



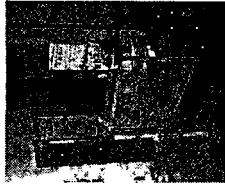

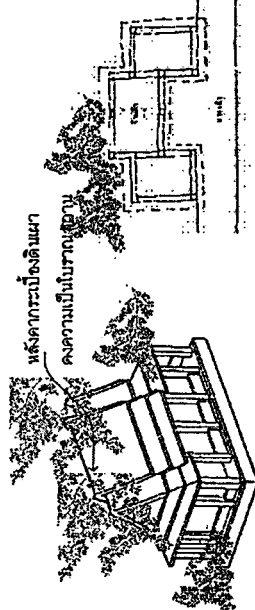
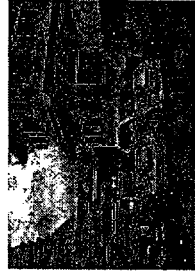

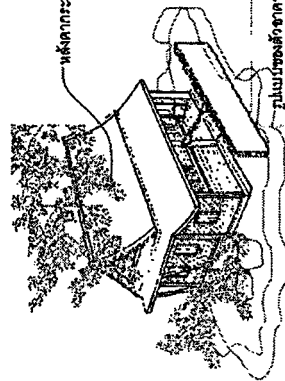
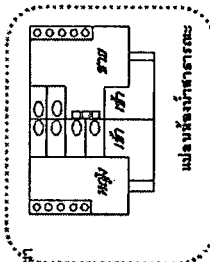
ภาพที่ 5.14 แสดงพื้นที่บริเวณวัดกัลยาณมิตร ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมภายในวัด

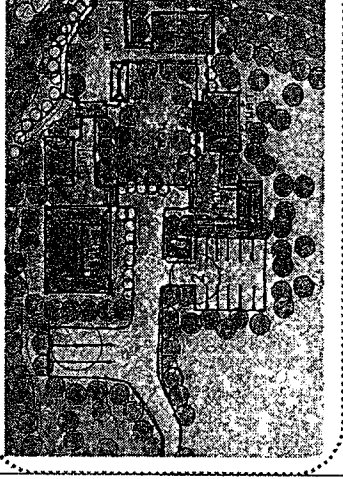

ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	สถานะปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ
<p>1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพระภิกษุ, สามเณร, ไวยาจิกกร</p> <p>(1) อาคารบริการนักท่องเที่ยว</p>  <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : เป็นอาคารที่จัดอยู่สภาพเดิมลักษณะเป็นอาคารที่ในเขตพุทธมณฑล</p> <p>คำนิยามเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : แสดงออกถึงลักษณะรูปแบบของอาคารสถาปัตยกรรมไทย</p> <p>คำนิยามการท่องเที่ยว : ขอบมณฑลภาคที่ส่งเสริม และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวใน การติดต่อ-สอบถาม</p> <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : มณฑลให้นักท่องเที่ยวได้รู้ และปฏิบัติตามข้อห้ามที่มีบอกไว้ในสถานที่สำคัญๆ ภายในศาสนสถานแต่ละแห่ง</p> <p>คำนิยามเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกถึงความสำคัญและลักษณะเด่นของสถานที่</p>  <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : จากการทำทบทวนป้ายให้ความรู้ในศาสนสถานแต่ละแห่ง มีขนาด การดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว</p> <p>คำนิยามเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกถึงความสำคัญและลักษณะเด่นของสถานที่</p> <p>คำนิยามการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>แนวคิดในการออกแบบ</p> <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : จากการทำทบทวนที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง ในภาคกลางบางแห่ง ยังขาดอาคารบริการนักท่องเที่ยวที่จะให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในโบราณสถาน</p> <p>คำนิยามเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : นำเอารูปแบบสัญลักษณ์ในความเป็นไทยประยุกต์นำมาใช้ให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของเขตแต่ละแห่ง และพัฒนาพื้นที่ใช้สอยภายในให้ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเหมาะสม</p> <p>คำนิยามการท่องเที่ยว : จัดนิทรรศการส่งเสริมความรู้ และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเขตแต่ละแห่ง รวมไปถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละแห่งในเขตภาคท่องเที่ยวให้พระ 9 วัด</p> <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : เป็นสัญลักษณ์บอกให้นักท่องเที่ยวทราบว่ามีบริเวณปิดบ้างห้ามนำสิ่งของเข้าไปในพื้นที่ในบริเวณศาสนสถาน และควรเคารพสถานที่ที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่</p> <p>คำนิยามเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกได้จากรูปแบบสถาปัตยกรรม</p> <p>คำนิยามการท่องเที่ยว : มณฑลดึงดูดนักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวและปฏิบัติ ตามอย่างเคร่งครัด</p> <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของโบราณสถานแต่ละแห่งในจังหวัดภาคที่ส่ง รวมไปถึงวิธีการเข้าวัดถวายเป็นบุญกุศลในศาสนสถานแต่ละแห่ง</p> <p>คำนิยามเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : เน้นความเป็นไทยๆ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบตัวอาคารภายในโบราณสถานหลายๆ แห่ง</p> <p>คำนิยามการท่องเที่ยว : เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสนใจในการเข้าชมประวัติความเป็นมาของโบราณสถานแต่ละแห่งซึ่งมีความเป็นมาอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไร อีกทั้งนักท่องเที่ยวสามารถถ่ายรูปเพื่อเก็บเป็นที่ระลึกได้</p> <p>คำนิยามการท่องเที่ยว : จัดมณฑลภาคที่ส่งเสริมและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานแต่ละแห่ง</p>	<p>แนวทางการปรับปรุง</p>  <p>หลังคากระเบื้องดินเผา ผนังเป็นไม้ รูปมณฑล 2</p> <p>ทัศนียภาพ : ลักษณะรูปแบบอาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว</p> <p>ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ</p>  <p>ป้ายประเภทที่ 3</p>  <p>ป้ายประเภทที่ 2</p>  <p>ป้ายประเภทที่ 1</p> <p>ทัศนียภาพ : ป้ายบอกประวัติความเป็นมาแต่ละแห่ง</p> <p>ห้ามนำเข้ามาและสวมใส่เข้าไปในพระอุโบสถและสถานที่สำคัญๆ</p>  <p>หลังคากระเบื้องดินเผา ป้ายบอกประวัติความเป็นมาของโบราณสถานแต่ละแห่ง รูปมณฑลที่ 2</p>
<p>(2) ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ</p> <p>(3) ป้ายแสดงพร้อมประวัติความเป็นมา</p> 		

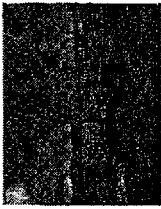

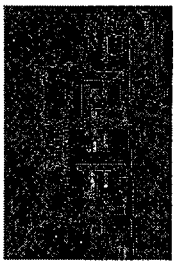
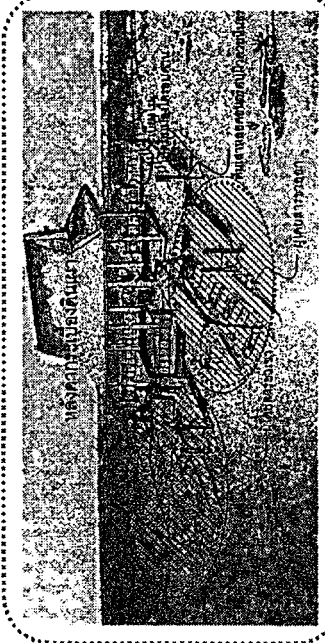
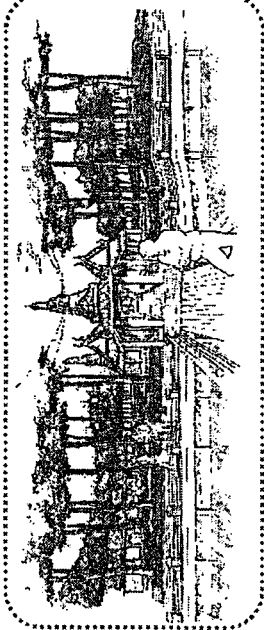
ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพิการ, ตามเนร, วิทยาลัย (ต่อ)</p> <p>(4) ตู้ใส่รองเท้าล็อกเท้า</p> 	 <p>คำบรรยายภาพ : จากภาพสำรวจพื้นที่บริเวณสถานแต่ละแห่ง พบว่าที่วางรองเท้าของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่มีข้อบกพร่องอยู่บ้างระดับมีหรือ บางครั้งมีการใช้วัสดุที่ไม่เป็นระเบียบ</p> <p>คำแนะนำลักษณะทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกถึงความสำคัญและลักษณะเด่นของสถานที่ได้</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>คำบรรยายภาพ : เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมโบราณสถานที่ต้องการหาที่ไว้รองเท้าให้เป็นสัดส่วน และระเบียบเรียบร้อย</p> <p>คำแนะนำลักษณะทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกได้ถึงรูปแบบสถาปัตยกรรม</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>คำบรรยายภาพ : เปรียบเทียบมรดกโลกในรูปของเก้าอี้ท่องเที่ยว</p>   <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">✓</p>



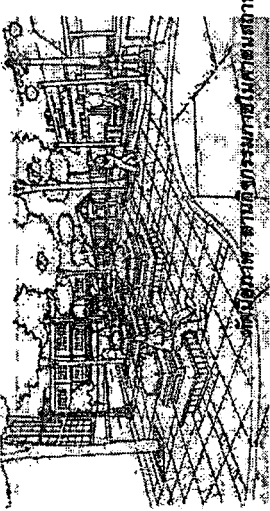

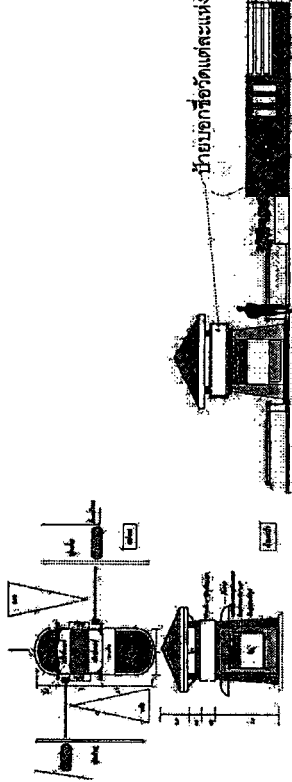
ตารางที่ 5.2 แสดงรายละเอียดถึงอำนาจความระมัดระวังภัยที่ชาว

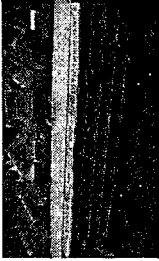
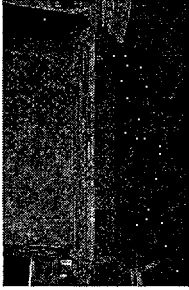
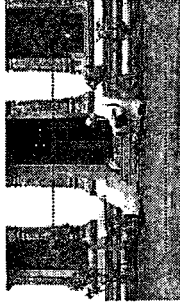


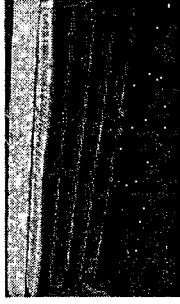
ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว</p> <p>(1) อาคารบริการนักท่องเที่ยว</p>  <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : เป็นอาคารที่จัดจ้านสภาพเดิมลักษณะเป็นอาคารที่เดียวยกพื้นสูง</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : แสดงออกถึงลักษณะรูปแบบของอาคารสถาปัตยกรรมไทย</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ขาดบรรยากาศที่ส่งเสริม และดึงดูดในการต้อนรับนักท่องเที่ยวในการติดต่อ-สอบถาม</p>  <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : จากการศึกษาพื้นที่แต่ละแห่งพบว่าบริเวณที่จำหน่ายดอกไม้, อุปกรณ์, ฯลฯ ยังขาดการจัดเก็บในการจัดพื้นที่ของส่วนนี้</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกถึงลักษณะเด่นที่แตกต่างได้</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ควรจัดพื้นที่ในการจำหน่ายให้เหมาะสม และให้เกิดความรื่นรมย์กับนักท่องเที่ยว</p>	<p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : จากการศึกษาพื้นที่ศาลแสดงสินค้า 9 แห่ง โบราณสถานบางแห่ง ยังขาดอาคารบริการนักท่องเที่ยวที่จะให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาชมภายในโบราณสถาน</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : นำเอารูปแบบสัญลักษณ์ในความเป็นไทยประยุกต์นำมาใช้ให้สอดคล้องกับภาพรวมของแต่ละแห่ง และพัฒนาพื้นที่ที่ใช้อย่างเหมาะสมให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาแต่ละแห่ง</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : จัดนิทรรศการส่งเสริมความรู้ และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแต่ละแห่ง รวมไปถึงกิจกรรมที่เติมเต็มแต่ละแห่งในเทศกาลท่องเที่ยวให้พระ 9 วัด</p> <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : เป็นบริเวณที่นักท่องเที่ยวไม่มีสถานที่จัดดอกไม้, อุปกรณ์ (ไม่ได้จำหน่ายแต่เพียงอย่างเดียวจากเท่านั้น) ให้กับนักท่องเที่ยวไม่ได้เตรียมมา</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : นำเอารูปแบบสัญลักษณ์ในความเป็นไทยประยุกต์นำมาใช้ให้สอดคล้องกับภาพรวมของแต่ละแห่ง และ พัฒนาระบบที่ใช้อย่างเหมาะสมให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมแต่ละแห่ง</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : จัดบรรยากาศให้ส่งเสริม และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ในการทำกิจกรรมให้พระ 9 วัด ส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่</p>	<p>รูปแบบที่ 1</p>  <p>หลังคากระเบื้องดินเผา คงความเป็นโบราณสถาน</p> <p>รูปแบบที่ 2</p>  <p>ทัศนียภาพ : ลักษณะรูปแบบอาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว</p> <p>หลังคากระเบื้องดินเผา</p>  <p>คงความเป็นโบราณสถาน</p>	<p>ทัศนียภาพ : ลักษณะรูปแบบอาคารจำหน่ายดอกไม้ - อุปกรณ์ - เกษียณ ฯลฯ</p> 
<p>(2) บริเวณที่จำหน่ายดอกไม้, อุปกรณ์, เกษียณ</p> 			

ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ (ต่อ)</p> <p>(3) บริเวณจำหน่ายของที่ระลึก</p> 	 <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : จากการสำรวจสภาพปัจจุบัน ร้านจำหน่ายของที่ระลึกของแต่คณะยังขาดการจัดสถานที่ ที่เหมาะสมแม้จะอยู่ภายในสนามแข่งแข่งอยู่กลางแจ้ง สถานที่ และยังไม่สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยได้เท่าที่ควร</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกได้ถึงงานสลักไม้ และลักษณะเด่นของสถานที่</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ขาดบรรยากาศที่จะส่งเสริมและดึงดูดใจในการท่องเที่ยว</p>	<p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : เสนอลักษณะอาคารที่ใช้เป็นได้ทั้งที่จำหน่ายดอกไม้, อุปกรณ์, และจำหน่ายของที่ระลึกอยู่ในอาคารและพื้นที่เดียวกัน</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : นำเอารูปแบบที่ใช้จากอาคารระแนงที่พัฒนาให้สามารถตอบสนองถึงประโยชน์ใช้สอยได้อย่างลงตัวเหมาะสมกับวัตถุประสงค์อาคาร และ การทำนั้นถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับอาคารสถานที่เดิมเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกัน</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : จัดบรรยากาศให้ส่งเสริมและดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเป็นต้นแบบและให้มีนักท่องเที่ยวได้ชมบรรยากาศในการทำกิจกรรม</p>	 <p>หลังคากระเบื้องดินเผา คงความเป็นโบราณสถาน</p> <p>ทัศนียภาพ : อาคารที่จำหน่ายของที่ระลึก</p>
<p>(4) จุดบริการห้องน้ำสาธารณะ</p> 	 <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : เป็นอาคารกึ่งมีการจัดวางอาคารที่ไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : เป็นการกำหนดสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์ไม่ประจำสถานที่ ยังไม่มีความสวยงามกลมกลืนกับสถานที่</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : เสนออาคารที่ไม่มีติดต่อกับบริเวณพื้นที่โดยรอบ แต่ยกสูงเข้าชาย-หญิง มีจำนวนห้องน้ำที่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : เป็นการนำสถาปัตยกรรมความเป็นไทยมาใช้ เพื่อให้นำมาผสมกับสภาพแวดล้อมภายในสนามแข่งรถเพื่อที่จะ</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	  <p>หลังคากระเบื้องดินเผา</p> <p>แปลนหลังน้ำจางตะ</p> <p>รูปแปลนของสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ที่คงไม่มีความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมภายในสนามแข่งรถ</p> <p>ทัศนียภาพ : ห้องน้ำสาธารณะภายในวัด</p>

ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว (ต่อ)	<p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : ภายในบริเวณนักท่องเที่ยวบางส่วนไม่เพียงพอ และขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัด</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ยังไม่ได้รับมีการพัฒนาให้สวยงาม และเข้ากับผังบริเวณโดยรอบ</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่เพียงพอให้เข้ามาท่องเที่ยว</p>	<p>จากการศึกษาและจัดจากคู่มือพัฒนา และออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แผนการท่องเที่ยวหรือสิ่งอำนวยความสะดวกท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541:58) เสนอว่า</p> <p>ท่าอากาศยานบริเวณด้านอาคาร / ทางเข้าแห่งที่ท่องเที่ยวใช้เนื้อที่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จัดในระยะเวลาค้นหา จุดที่จอดรถของนักท่องเที่ยวในระยะใกล้ ควรเป็นที่ร่มหรือลาดไม่เกิน 5 % ที่จอดรถบริเวณที่ทำการและจุดบริการนักท่องเที่ยว ควรเป็นที่ร่มมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำการและจุดบริการมากที่สุด ควรจัดที่จอดรถแยกประเภท และออกแบบเผื่อเผื่อที่ให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการท่าอากาศยานท่าอากาศยานที่จอดรถบริเวณที่จอดรถของหน่วยงาน</p> <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : เสนอลักษณะให้เป็นลานจอดรถและประโยชน์ใช้สอยแห่งที่จากแม่ข่ายผู้บริการแต่ละแห่ง โดยมองเห็นเอกลักษณ์เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแห่ง</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : นำรูปแบบที่ทำการบริการนักท่องเที่ยว มาพัฒนา ให้สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเหมาะสม</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : จัดบรรยากาศให้ส่งเสริมและดึงดูดใจในการท่องเที่ยว เป็นแหล่งให้นักท่องเที่ยวได้มองเห็นธรรมชาติได้อย่างดีเยี่ยมที่มองเห็นบรรยากาศที่งามการท่องเที่ยว</p>	 <p>จุดที่ 1. บริเวณที่จอดรถยนต์</p> <p>จุดที่ 2. บริเวณที่จอดรถยนต์นักท่องเที่ยว</p>
(6) ทำนํ้าบริเวณวัด	 <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : จากการสำรวจสภาพปัจจุบันที่น้ำในเขตเกาะรัตนโกสินทร์จะพบหน้าร่องน้ำอยู่ 3 แห่ง จะพบเฉพาะเขตฝั่งธนบุรีเท่านั้น</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่แสดงเอกลักษณ์ความสำคัญ และลักษณะเด่นของสถานที่</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ขาดบรรยากาศที่ส่งเสริมและดึงดูดใจในการท่องเที่ยว</p>	<p>แนวทางการเสนอการจัดที่จอดรถภายในวัด</p>	<p>ทัศนียภาพ : ปรับปรุงทำนํ้าบริเวณวัดต่างๆ</p>

ประเภทสิ่งแวดล้อมตามระดับความละเอียด	สภาพปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว (ต่อ)</p> <p>(7) ทำเรื่องรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว</p> 	 <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : จากสภาพปัจจุบันทำให้เป็นห้องโถงขนาดใหญ่ - ลงเรือดำน้ำไม่มีหลังคาคลุม</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : รูปแบบของเดิมสามารถนำมาปรับพัฒนาให้เป็นห้องเชื่อมเรือที่มีความสวยงามและเข้ากับสภาพพื้นที่ได้</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>  <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : เป็นอาคารเก็บตัวอาคารอยู่ในสภาพดี</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : รูปแบบของเดิม สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นศาลาที่มีความสวยงาม และเข้ากับสภาพพื้นที่ได้</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : กำหนดให้มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทำเรือ เป็นจุดที่ผู้โดยสารส่วนสุดท้ายก่อนจะลงเรือจัดแยกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้โดยสารชายเข้า และผู้โดยสารหญิงกับน้ำขึ้นน้ำลงได้ที่ 60 คน 1 ช่วงเวลา 2. บันไดทางขึ้น-ลง เพื่อเชื่อมระหว่างท่าเรือกับสะพานปรับระดับ 3. สะพานปรับระดับเพื่อเป็นส่วนที่เดินขึ้น-ลง ตามระดับน้ำ ความสูงต่ำของแต่ละชั้น <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : รูปแบบของเดิมสามารถนำมาปรับพัฒนาให้เป็นส่วนเชื่อมเรือที่มีความสวยงามและเข้ากับสภาพพื้นที่ได้</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p> <p>คำนิยามประโยชน์ใช้สอย : ปรับปรุงให้มีความร่มรื่นและสวยงาม</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : มีความสวยงามและเหมาะสมกับปัจจุบัน</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	 <p>ทัศนียภาพ : ท่าเรือเชื่อมหน้าวัด</p>  <p>ทัศนียภาพ : ปรับปรุงทัศนียภาพริมน้ำให้เกิดบรรยากาศร่มรื่น</p>
<p>(8) ศาลาพักผ่อน</p>			

ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว (ต่อ)</p> <p>(9) ที่นันทนาการภายในวัด</p> 	 <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : ปัจจุบันสภาพภายในเขตศาสนสถานแต่ละแห่งมีพื้นที่ว่างมาก ขาดความชัดเจนในการจัดกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกถึงความสำคัญ และลักษณะเด่นของสถานที่</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ขาดบรรยากาศที่ส่งเสริมและดึงดูดใจในการท่องเที่ยว</p>	<p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : ควรส่งเสริมให้แต่ละสถานที่กำหนดกิจกรรมของทางท่องเที่ยวให้ชัดเจน เช่น จัดทำเป็นศาลาพักผ่อน, จัดทำศาลาและบ่อรับแสงเสริมความสวยงามทางสถาปัตย์ เป็นต้น</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงออกถึงความสำคัญ และลักษณะเด่นของสถานที่</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : จัดบรรยากาศให้ส่งเสริมและดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเป็นแนวทางให้นักท่องเที่ยวได้ชมบรรยากาศในการทำกิจกรรม</p>	 <p>บทสรุปแนวคิด สถาปัตยกรรมภายในศาสนสถาน</p>
<p>(10) ป้อมยาม / ด้านตรวจ</p>	 <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : มีสภาพที่ชำรุดแบบไม่เหมาะสมกับสถานที่</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : รูปแบบของป้อมยามยังไม่เข้ากับสภาพแวดล้อมภายในของศาสนสถาน อีกทั้งยังมีทางเข้า-ออกอยู่หลายทาง ทางสถานที่ควรกำหนดการเข้า และออกให้เป็นทางเดียวจะเหมาะสมและง่ายต่อการควบคุม</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : ควรปรับปรุงและนำเสนอมรูปแบบใหม่เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวชมกับสถานที่แต่ละแห่ง</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : นำเสนอรูปแบบที่ได้จากภาพวิเคราะห์ให้นำมาพัฒนาให้สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเหมาะสม</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	 <p>นี่คือบ่อชีวิตแต่ละแห่ง</p> <p>รูปด้านทางเข้าหลัก</p> <p>แปลนป้อมยาม</p> <p>ทัศนียภาพ : ป้อมยามทางเข้าหลัก</p>

ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพปัจจุบัน	แนวคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับห้องเที่ยว (ต่อ)</p> <p>(11) ก่อสร้างห้องเก็บค่ารับนักท่องเที่ยว</p> 	 <p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : จากภาพสามารถพินิจพิจารณาแต่ละแห่ง พบว่าที่ทางรถไฟของนักท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวมาคอยถ่ายภาพบ้างครั้งก็มีบ้างครั้งก็ไม่มีทำให้นักท่องเที่ยววางไม่เป็นระเบียบ หรือ บางครั้งมีการเปิดตลาดลับไป</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงเอกลักษณ์และลักษณะเด่นของสถานที่ได้</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>ด้านประโยชน์ใช้สอย : เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมโบราณสถานซึ่งการจะหาที่ทิ้งของทำให้เป็นสัดส่วน และระเบียบเรียบร้อย</p> <p>ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : ไม่สามารถแสดงเอกลักษณ์รูปแบบสถาปัตยกรรม</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว : ไม่มี</p>	<p>ทัศนียภาพ : เปรียบเทียบภาพของโครงการที่นักท่องเที่ยว</p>    

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาและการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่งเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี โดยศึกษาสภาพปัจจุบันด้านกายภาพ ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี เพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี เพื่อเสนอการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี พบว่ามีประเด็นสำคัญๆ ที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สภาพปัจจุบันด้านกายภาพ ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

จากการศึกษาสภาพที่ตั้ง อาณาเขต เนื้อที่บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ทั้ง 3 แห่ง แล้วพบว่าลักษณะพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของประเทศไทย บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เปรียบเสมือนจุดกำเนิดแห่งประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2325 มีความหลากหลายในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นมรดกของคนไทย เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดอาคารสำคัญต่างๆ ที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม, สถาปัตยกรรมแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตอนกลาง และในสมัยปัจจุบัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดอยู่ในปัจจุบัน โดยหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ได้กำหนดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 กิจกรรมไหว้พระขอพร 9 พระอารามหลวง บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้แสวงบุญได้มาทำบุญและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว อีกทั้งจะพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณดังกล่าวให้ถาวร และยั่งยืน อีกทั้งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวหันมาท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานมากขึ้น ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพของการสถานที่แต่ละแห่งช่วยในการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาเที่ยวมากขึ้น

5.2.2 แนวทางเกี่ยวกับการกำหนดการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านกายภาพของพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์ และเขตฝั่งธนบุรี พบว่า สามารถกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการจัดกิจกรรมไหว้พระ 9 วัด ได้เป็น 6 พื้นที่ ดังนี้

1. บริเวณลานด้านหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ปรับปรุงพื้นที่และจัดทำลานกิจกรรม ส่งเสริมความรู้ทางพุทธศาสนาและประวัติความเป็นมาของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง
2. บริเวณท่าช้างพบว่าเป็นพื้นที่ที่มีหาบเร่แผงลอยอยู่มาก และยังขาดความระเบียบเรียบร้อย จัดทำ กำหนดควบคุมรูปแบบการจัดระเบียบและจัดทำสัญลักษณ์หอนาฬิกา

3. บริเวณถนนสนามไชย) หน้าที่กรมการรักษาดินแดน, (ถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนเพ็ญนคร จัดทำ สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายในการท่องเที่ยว
4. บริเวณถนนสนามไชย) บริเวณด้านหน้ากระทรวงการต่างประเทศถึงสวนสราญรมย์ จัดเป็น ที่จอดรถบัส รับ-ส่ง นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ
5. บริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน
6. บริเวณวัดกัลยาณมิตร ปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัดและจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

5.2.3 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

จากการสำรวจและการตอบแบบสอบถามสำหรับพระภิกษุ, สามเณร, ไวยาวัจกรและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทั้ง 9 แห่ง พบว่าสิ่งที่พระภิกษุ, สามเณร, ไวยาวัจกรและนักท่องเที่ยวต้องการให้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพระภิกษุ,สามเณร, และไวยาวัจกร ในส่วนเขตศาสนสถาน สํารวจพบรายละเอียด ดังนี้

อาคารบริการนักท่องเที่ยว,ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ, ป้ายแสดงพร้อมประวัติความเป็นมา, ตู้ใส่รองเท้านักท่องเที่ยว

1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ในส่วนเขตศาสนสถานสำรวจพบรายละเอียด ดังนี้

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, บริเวณที่จำหน่ายดอกไม้ ธูป เทียน ฯลฯ, จุดจำหน่ายของที่ระลึก, จุดบริการห้องน้ำ - ส้วม, ลานจอดรถ, ทำนํ้าบริเวณวัด, ท่าเรือรับ – ส่ง นักท่องเที่ยว, ศาลาพักผ่อน, พื้นที่ลานกิจกรรม, กล้องใส่รองเท้านักท่องเที่ยว

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่งเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและสรุปผลการวิจัยเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและให้บรรลุดูวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

1.1 บริเวณลานด้านหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จัดลานกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางพุทธศาสนาและประวัติความเป็นมาของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง ควรมีเจ้าหน้าที่หรือผู้รู้ในเฉพาะด้านมาให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและขั้นตอนการปฏิบัติตัวก่อนเข้าไปยังโบราณสถานแต่ละแห่ง เพราะสถานที่แต่ละแห่งล้วนมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน

1.2 บริเวณท่าช้างพบว่าเป็นพื้นที่ที่มีหีบเร่งแรงแลยอยู่มาก และยังขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ควรกำหนดควบคุมรูปแบบการจัดระเบียบแรงแลยเพื่อไม่ให้เกิดความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาเทศกาล บริเวณสถานที่แห่งนี้ถือว่าเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างฝั่งพระนครกับฝั่งธนบุรีจุดนี้ถือว่าเป็นจุดหมายตา (Landmarks) เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมที่กำหนด

1.3 บริเวณถนนสนามไชย หน้ากรมการรักษาดินแดน (ถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนเฟื่องนคร) ปัจจุบันบริเวณสถานที่แห่งนี้เป็นเพียงจุดกลับรถเท่านั้น ข้อเสนอก็คือ จัดทำสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายในการท่องเที่ยว เช่น น้ำพุ อนุสาวรีย์ หอนาฬิกา เป็นต้น

1.4 บริเวณถนนสนามไชย (บริเวณด้านหน้ากระทรวงการต่างประเทศถึงสวนสราญรมย์) ปัจจุบันบริเวณที่แห่งนี้เป็นที่โล่งเหมาะที่จะนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สำหรับกิจกรรมในครั้งนี้ ข้อเสนอคือ จัดเป็นที่จอดรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะและอาคารต่างๆ ที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว

1.5 บริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม ปัจจุบันบริเวณทางเข้าและบริเวณรอบๆ ของวัดยังขาดการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวควรปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัด และจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.6 บริเวณวัดกัลยาณมิตร ปัจจุบันบริเวณทางเข้าและบริเวณรอบๆ ของวัดยังขาดการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวควรปรับปรุงพื้นที่ชุมชนทางเข้าวัด และจัดหาพื้นที่ทำลานกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. ข้อเสนอแนะการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

ผู้วิจัยได้เสนอแนะการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวยังศาสนสถาน ดังนี้

1. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพระภิกษุ, สามเณร, และเวยวัจกร ในส่วนเขตศาสนสถาน สักรวพบรายละเอียด ดังนี้

- อาคารบริการนักท่องเที่ยว ควรเป็นอาคารที่มีประโยชน์ใช้สอยตามวัตถุประสงค์ และมีรูปแบบสถาปัตยกรรมเข้ากับสภาพพื้นที่และผังบริเวณ

- ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ เป็นสัญลักษณ์สากลที่บ่งบอกให้นักท่องเที่ยวทราบถึงข้อห้ามต่างๆ

- ป้ายแสดงพร้อมประวัติความเป็นมา ควรเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และผังบริเวณและควรอยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ง่าย

- ตู้ใส่รองเท้านักท่องเที่ยว ควรจัดให้มีตู้, ชั้น, หรือล็อกเกอร์ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและกันไม่ให้มีการหยิบหรือใส่ผิดสลับคู่กันไป

2. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ในส่วนเขตศาสนสถานสำรวจพบรายละเอียด ดังนี้

- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, บริเวณที่จำหน่ายดอกไม้ รูป เทียน, จุดจำหน่ายของที่ระลึก ข้อเสนอควรเป็นอาคารที่มีประโยชน์ใช้สอยความวัตถุประสงค์และมีรูปแบบสถาปัตยกรรมเข้ากับสภาพพื้นที่และผังบริเวณ

- จุดบริการห้องน้ำ - ส้วม ควรมีจำนวนและขนาดสนองตอบการใช้สอยคิดจำนวนห้องน้ำตามจำนวนผู้ใช้และควรอยู่ในที่โล่งโปร่งและไม่อันตรายต่อนักท่องเที่ยว

- ลานจอดรถ จัดพื้นที่สำหรับการจอดรถให้เพียงพอกับความต้องการในแต่ละเทศกาล

- ทำน้าบริเวณวัด จัดบรรยากาศให้ส่งเสริมและดึงดูดใจในการท่องเที่ยว เปิดมุมมองให้นักท่องเที่ยวได้มองเห็นธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ มองเห็นบรรยากาศกิจกรรมการท่องเที่ยว

- ทำเรื่อรับ - ส่ง นักท่องเที่ยว ใช้วัสดุที่มีความทนทานจุดคนได้มากขึ้นและจัดให้ความสวยงามสอดคล้องกับสถานที่และสนองประโยชน์ใช้สอย

- ศาลาพักผ่อน ปัจจุบันศาลาพักผ่อนเดิมมีสภาพที่ด้อยอยู่แล้วขาดเพียงแต่การจัดภูมิทัศน์ด้วยรอบเสริมเพื่อให้เกิดความร่มรื่นเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว

- พื้นที่ลานกิจกรรม ควรส่งเสริมให้แต่ละสถานที่กำหนดกิจกรรมของการท่องเที่ยวให้ชัดเจน เช่น จัดทำเป็นลานแสดง, จัดทำศาลา และบอร์ดส่งเสริมความรู้ทางพุทธศาสนา เป็นต้น

- กล่องใส่รองเท้านักท่องเที่ยว ควรจัดให้มีตู้, ชั้น, หรือล็อกเกอร์ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและกันไม่ให้มีการหยิบหรือใส่ผิดสลับคู่กันไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาพบว่า ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอยู่อีกหลายประการ ที่น่าศึกษาเพิ่ม จึงขอเสนอไว้เป็นแนวทางศึกษาในโอกาสต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเขตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ต่อไปดังนี้

1. การใช้รถจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตรอบเกาะรัตนโกสินทร์
2. แนวทางการพัฒนาชุมชนเก่าที่อยู่ใกล้บริเวณ โบราณสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. การพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชนเก่าบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช. ป้ายในอุทยานแห่งชาติ. [Online]. Available :
http://www.dnp.go.th/npo/Html/Tour/Interpretation/Sign_NationPark.html
- การสัมมนาแผนพัฒนากรุงเทพมหานครเมืองสู่เมืองน่าอยู่จัดโดยกรุงเทพมหานคร. 28 ก.พ. 2548
 ชาติชาย ไชยสิทธิ์. 2528. “การศึกษาเพื่อการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้านกายภาพ.”
 วิทยานิพนธ์ ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง.
 บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร. [Online]. Available:
<http://www.dhammathai.org/watthai/watthai.php>
- วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร. [Online]. Available:
<http://www.dhammathai.org/watthai/bangkok/watkalayanamit.php>
- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม. [Online]. Available:
<http://www.dhammathai.org/watthai/bangkok/watprasiratana.php>
<http://www.members.thai.net/watphrakaew/index.htm>
- วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร. [Online]. Available:
<http://www.dhammathai.org/watthai/bangkok/watsaket.php>
- วัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร. [Online]. Available:
<http://www.dhammathai.org/watthai/bangkok/watchanasongkhram.php>
- ธีรดา ธีรเดช. 2538. “การศึกษาแนวทางเพื่ออนุรักษ์และบูรณะพื้นฟูพื้นที่บริเวณ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา
 ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
 ภาควิชาการออกแบบและการวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยี
 พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. บัณฑิตวิทยาลัย
- ธราดล เสาร์ชัย. 2546. การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ทัศนียภาพของเมืองบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์.
 กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วัดอรุณราชวราราม. [Online]. Available:
http://www.geocities.com/watluang/8watjang_his.htm
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. [Online]. Available:
http://www.geocities.com/watluang8/watpo_his.html

วัดสุทัศนเทพวราราม. [Online]. Available:

http://www.geocities.com/watluang/8watsu_his.html

วัดบวรนิเวศวิหาร. [Online]. Available:

http://www.geocities.com/watluang8/watborvon_his.html

ยงธนีสร์ พิมลเสถียร. 2540. คู่มือเดินชมเมือง ชุด เกาะรัตนโกสินทร์. กลุ่มบริษัททีโอเอ
 ศิวากรณ์ รัตนพันธุ์. 2537. “การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์วัดใน
 กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชา
 การออกแบบวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร. ศูนย์ข้อมูลเกาะรัตนโกสินทร์. [Online]. Available :

<http://www.library.su.ac.th/>

สำนักงานนโยบาย กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม. การพัฒนาและอนุรักษ์
 เกาะรัตนโกสินทร์. [Online]. Available :

http://www.onep.go.th/ncecd/natural/bangkok3_new.html

สมชาติ วินิจธนกิจ. 2546. “การพัฒนาชุมชนริมฝั่งลำตะคลองเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล
 นครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม
 บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

โสภณ จงสมจิต. 2530. “การศึกษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์สถานที่เกาะเมือง
 รัตนโกสินทร์ชั้นใน.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชา
 การออกแบบและการวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อาทิตยา จารุจินดา. 2546. “พฤติกรรมทางศาสนาของคนในสังคมเมือง : กรณีศึกษาวัดสนามนอก
 และวัดสนามในตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา
 ภาควิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร

อานวย พิษิตเดช. 2528. แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพพื้นที่ริมแม่น้ำบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน.
 วิทยานิพนธ์ ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการออกแบบและการวางผัง
 ชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรสรวง บุตรนาถ. 2542. เกาะรัตนโกสินทร์. บริษัท คอมแพคพริ้นท์ จำกัด. 23-25.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือราชการ



คำสั่งคณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ที่ 019 /2550

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและ
เค้าโครงวิทยานิพนธ์ ของ นายสมบุญ อินเธิย

เพื่อให้การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ของ นายสมบุญ อินเธิย รหัสประจำตัว 47065226
เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพจึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรึกษาและพิจารณาหัวข้อ
และเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.สมพล	ดำรงเสถียร	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

2. คณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

รศ.สุรศักดิ์	กังขาว	ประธานกรรมการ
ผศ.สมพล	ดำรงเสถียร	กรรมการ
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	กรรมการ
อาจารย์สันติ	กวินวงศ์ไพบูลย์	กรรมการ
รศ.ดร.ปรียาพร	วงศ์อนุตรโรจน์	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2550

(รองศาสตราจารย์ รวีวรรณ ชินะตระกูล)

กณบดี

[Handwritten signature]
12/1/50



ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการดังนี้

นายสมบุญ อินเี่ยว รหัสประจำตัว 47065226 ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี (Development of 9 Religion Locations Around Ratanakosin Island and Thonburi Boundary for Tourism)” โดยมี รศ.สมพล คำรงเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2550

ทั้งนี้ให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศ ณ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

(รศ.ดร.อิทธิพล แจ่มจัด)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย



ที่ ศธ 0524.04/ 3798

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๕1 - ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอบเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน รศ.ดร.ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ด้วย นายสมบุญ อินเธิว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ และเขตฝั่งธนบุรี” โดยมี รศ.สมพล ดำรงเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ นายสมบุญ อินเธิว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จระเสกข์ ศรีเมธสุนทร)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325



ที่ ศช 0524.04/ 3798

คณะกรรมการผู้ดุษฎีบัณฑิต

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑๔ ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์เบญจา จันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ด้วย นายสมบูรณ์ อินธิ์ว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์ผู้ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ และเขตฝั่งธนบุรี” โดยมี รศ.สมพล คำรงค์เสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะกรรมการผู้ดุษฎีบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ นายสมบูรณ์ อินธิ์ว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จระเสกข์ ตรีเมธสุนทร)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยวิจัยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หน่วยบัณฑิตศึกษา งานทะเบียน โทร.3692

ที่ ศธ 0524.04 / 3798

วันที่ ๒๑ ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมมนาเพื่อการวิจัย

เรียน รศ.อรรถพร อุทธิเกิด

ด้วย นายสมบูรณ์ อินเธิว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาสาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ และเขตฝั่งธนบุรี” โดยมี รศ.สมพล ดำรงเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กตินหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมมนา ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ นายสมบูรณ์ อินเธิว มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบบแบบสัมมนาเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จระเสกข์ ตรีเมธสุนทร)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยว

บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

โครงการวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีจุดประสงค์เพื่อกำหนดการแบ่งเขตการกำหนดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งการออกแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่ทราบถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ท่านจึงเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหานั้นๆ โดยหวังว่าในการทำวิจัยโครงการนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง รอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี และพื้นที่ที่จัดการท่องเที่ยวศาสนสถานอื่นๆ ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ
มาไว้ ณ โอกาสนี้

นายสมบุญ อินเียว

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ประกอบกับการวิจัย
เรื่อง
การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยว
บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

สำหรับพระภิกษุ, สามเณร, และโยยวัจกรที่จำพรรษาอยู่ในบริเวณของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง
บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

วันที่ เดือน พ.ศ.....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อ 1 สถานะภาพ

พระภิกษุ สามเณร โยยวัจกร

ข้อ 2 อายุ ปี

ข้อ 3 ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 อาชีวศึกษาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ.....

ข้อ 4 รายได้หลักที่เข้าวัดที่ท่านจำพรรษาอยู่

ทอดกฐินสามัคคี ทอดผ้าป่าสามัคคี
 งานบุญประจำปี การท่องเที่ยวประจำวัน
 การรับบริจาค อื่นๆ.....

ข้อ 5 จำนวนที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดแห่งนี้เป็นเวลาานานเท่าไร

1 พรรษา 2 พรรษา
 3 พรรษา มากกว่า 3 พรรษาขึ้นไป

ข้อ 6 วัดที่ท่านจำพรรษาอยู่วัด

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม | <input type="checkbox"/> วัดชนะสงคราม |
| <input type="checkbox"/> วัดสุทัศนเทพวราราม | <input type="checkbox"/> วัดบวรนิเวศ |
| <input type="checkbox"/> วัดสระเกศ | <input type="checkbox"/> วัดระฆังโฆสิตาราม |
| <input type="checkbox"/> วัดอรุณราชวราราม | <input type="checkbox"/> วัดกัลยาณมิตร |

ข้อ 7 พระภิกษุ, สามเณร, และ ไวยาวัจกร ที่จำพรรษาอยู่จำนวน

- | | |
|---------------------------------|--|
| <input type="checkbox"/> 10 รูป | <input type="checkbox"/> 20 รูป |
| <input type="checkbox"/> 30 รูป | <input type="checkbox"/> อื่นๆ จำนวน รูป |

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ข้อ 1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ในการจัดการท่องเที่ยวไหว้พระ ๕ วัด ในปัจจุบันนี้

- เห็นด้วยเพราะ
- ไม่เห็นด้วยเพราะ

และท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากมีการพัฒนาพื้นที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง ในบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ให้มีกิจกรรมในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน

- เห็นด้วยเพราะ
- ไม่เห็นด้วยเพราะ

ข้อ 2 ข้อใดต่อไปนี้เป็นที่ท่าน เห็นด้วย ในการพัฒนาพื้นที่ศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง ให้เป็นพื้นที่

จัดกิจกรรมในการท่องเที่ยว

- เพิ่มลานทำกิจกรรมส่งเสริมทางพระพุทธศาสนา (เพื่อให้พระภิกษุ และสามเณรได้มีส่วนร่วมกับประชาชนมากขึ้น)

ไม่เห็นด้วยเพราะ

- จัดหาพื้นที่ว่างเพื่อก่อสร้างอาคารไว้บริการนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวศาสนสถานแต่ละแห่งโดยมีลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่แต่ละแห่ง

ไม่เห็นด้วยเพราะ

- เห็นด้วยทุกข้อ

- ข้อ 3 การท่องเที่ยวไหว้พระ ๘ วัด ที่จัดการอยู่ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อศาสนสถานที่ท่านจำพรรษาอยู่หรือไม่
- ไม่ส่งผลกระทบเลย
- ส่งผลกระทบ เรื่อง
-
- ข้อ 4 ท่านคิดว่า สิ่งใดที่เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวศาสนสถานที่ท่านจำพรรษา อยู่คือ
- สถาปัตยกรรมพระอุโบสถ เพราะ.....
- พระพุทธรูปประจำวัด เพราะ.....
- บริเวณรอบพระอุโบสถ เพราะ.....
- จิตรกรรมฝาผนัง เพราะ.....
- บริเวณทำน้าของวัด เพราะ.....
- บริเวณอื่น ๆ เพราะ.....
- ข้อ 5 หากท่านได้มีโอกาสเสนอต่อพระผู้ใหญ่ของวัดได้ ท่านจะเสนอให้มีการปรับปรุงพื้นที่ใดที่ท่านจำพรรษาอยู่เป็นอันดับแรก
- บริเวณรอบพระอุโบสถ เพราะ.....
- บริเวณทำน้าของวัด เพราะ.....
- บริเวณที่จัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เพราะ.....
- เพิ่มจุดประชาสัมพันธ์ เพราะ.....
- ที่จอดรถยนต์สาธารณะ เพราะ.....
- ที่จอดรถยนต์ส่วนบุคคล เพราะ.....
- ปรับปรุงห้องน้ำ-ส้วม เพราะ.....
- บริเวณอื่น ๆ เพราะ.....
- ข้อ 6 หากมีการจัดการท่องเที่ยวโดยให้ท่าน เข้าไปมีส่วนร่วม ด้วยในเทศกาลการท่องเที่ยว ประจำปี ท่านจะให้ความร่วมมือหรือไม่
- ไม่ให้ความร่วมมือ เพราะ.....
- ให้ความร่วมมือ ในลักษณะ
- นำชมโดยรอบศาสนสถาน
- ให้ความรู้และประวัติความเป็นมา

จำหน่ายของที่ระลึกประจำวัด

อื่นๆ (ระบุ)

ข้อ 7 ท่านคิดว่ากิจกรรมใดที่ คิงคูด นักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยววัดที่ท่านจำพรรษาอยู่

ถวายสังฆทานเพื่อกุศลบุญ

สวดมนต์

ฟังเทศน์, ฟังธรรม

เข้าวัดดูมณฑล

ศึกษาประวัติศาสตร์ของแต่ละแห่ง

ชื่อของที่ระลึก

อื่น ๆ.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของพื้นที่

ข้อ 1 ท่านคิดว่า ปัญหา ที่เกิดขึ้นในเขตศาสนสถานที่ท่านจำพรรษาอยู่เกิดจากสาเหตุใด ในช่วงเทศกาลการท่องเที่ยวประจำปี

ที่จอดรถไม่เพียงพอ

จำนวนห้องน้ำ-ส้วมไม่พอ

จุดบริการนักท่องเที่ยวไม่มี

ขยะที่เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยว

ป้ายบอกข้อห้ามไม่มี

ระบบทางสัญจรภายในบริเวณ

อื่น ๆ.....

ข้อ 2 ท่านคิดว่า การดูแลรักษาโบราณสถาน จากหน่วยงานของภาครัฐในพื้นที่ที่ท่านจำพรรษาอยู่มีความเหมาะสมหรือไม่

ไม่เหมาะสม

เหมาะสม

มีพื้นที่ใดที่ควรดูแลและเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้อยู่คู่ประเทศ (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)

พระอุโบสถ

จิตรกรรมฝาผนังภายใน

เจดีย์รอบพระอุโบสถ

สิ่งปลูกสร้างที่ไม่ใช่พระอุโบสถ เช่น.....

ทุกข้อที่กล่าวมา

อื่นๆ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อ 1 ท่านคิดว่าควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างที่ ควรเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวและมาไหว้พระ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว | <input type="checkbox"/> ตู้ใส่รองเท้านักท่องเที่ยว |
| <input type="checkbox"/> ป้ายบอกข้อห้ามต่างๆ | <input type="checkbox"/> ป้ายแสดงพร้อมประวัติความเป็นมา |
| <input type="checkbox"/> จุดรับบริจาคเงินและสิ่งของ | <input type="checkbox"/> ลานกิจกรรมและเอนกประสงค์ |
| <input type="checkbox"/> จุดจอดรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว | <input type="checkbox"/> จำนวนห้องน้ำ-ส้วม |
| <input type="checkbox"/> อื่นๆ | |

ข้อ 2 ท่านคิดว่าถนนและการเข้าถึงมายังวัดที่ท่านจำพรรษาอยู่มีความสะดวกสบายหรือไม่

- สะดวก
- ไม่สะดวก เพราะ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ประกอบกับการวิจัย
เรื่อง
การพัฒนาศาสนสถาน 9 แห่ง เพื่อการท่องเที่ยว
บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวและไหว้พระบริเวณของศาสนสถานทั้ง 9 แห่ง
บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์และเขตฝั่งธนบุรี

วันที่ เดือน พ.ศ.....

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อ 1 เพศ

ชาย

หญิง

ข้อ 2 อายุ ปี

ข้อ 3 ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

อาชีวศึกษาหรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

อื่นๆ.....

ข้อ 4 อาชีพ

รับราชการ

รัฐวิสาหกิจ

รับจ้าง

ทำธุรกิจส่วนตัว

พนักงานเอกชน

นักเรียน , นักศึกษา

อื่นๆ

ข้อ 5 รายได้ต่อเดือน

10,000 - 5,000 บาท

20,000 - 10,000 บาท

30,000 - 20,000 บาท

มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ข้อ 1 ท่านทราบหรือรู้จักเทศกาลการท่องเที่ยวไหว้พระ ๘ วัดในเขตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ได้อย่างไร

- สื่ออินเตอร์เน็ต วารสาร/เอกสารเผยแพร่/คู่มือท่องเที่ยว
- รายการสารคดีท่องเที่ยว เพื่อน/ญาติแนะนำ
- อื่นๆ

ข้อ 2 ท่านเคยมาท่องเที่ยวกิจกรรมไหว้พระ ๘ วัด รอบเกาะรัตนโกสินทร์ จำนวน ครั้ง
โดยมีจุดประสงค์เพื่อ

- ท่องเที่ยวชมสถาปัตยกรรม กราบไหว้ขอพรประจำปี
- นั่งสมาธิวิปัสสนา ทำบุญกุศล
- อื่นๆ.....

ข้อ 3 ถ้าท่านได้ไปร่วมกิจกรรมไหว้พระ ๘ วัด รอบเกาะรัตนโกสินทร์ ท่านจะเริ่มจากวัดใดก่อน
(เรียงลำดับตัวเลข 1-9)

- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) คติ เพื่อจิตใจสะอาด คุงรัตนครัย
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) คติ ร่มเย็นเป็นสุข
- วัดบวรนิเวศวิหาร คติ พบแต่สิ่งดีงามในชีวิต
- วัดสระเกศ คติ เสริมสร้างความคิดอันเป็นสิริมงคล
- วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง) คติ ชีวิตรุ่งโรจน์ทุกคืนวัน
- วัดสุทัศนเทพวราราม คติ วิสัยทัศน์กว้างไกล มีเสน่ห์แก่คนทั่วไป
- วัดชนะสงคราม คติ มีชัยต่ออุปสรรคทั้งปวง
- วัดระฆังโฆสิตาราม คติ ชื่อเสียงโด่งดังคนนิยมชมชอบ
- วัดกัลยาณมิตร คติ เดินทางปลอดภัย มีมิตรไมตรีที่ดี

ข้อ 4 วัดใดที่ท่านประทับใจมากที่สุดในการร่วมกิจกรรมไหว้พระ ๘ วัด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพราะ.....
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เพราะ.....
- วัดบวรนิเวศวิหาร เพราะ.....
- วัดสระเกศ เพราะ.....
- วัดอรุณราชวราราม เพราะ.....
- วัดสุทัศนเทพวราราม เพราะ.....
- วัดชนะสงคราม เพราะ.....

วัดระฆังโฆสิตาราม เพราะ.....

วัดกัลยาณมิตร เพราะ.....

ข้อ 5 ท่านเดินทางมาเที่ยวครั้งนี้กับใคร

คนเดียว

เพื่อนร่วมงาน จำนวน คน

ครอบครัว จำนวน คน

กลุ่มเพื่อน จำนวน คน

บริษัทนำเที่ยว

อื่นๆ

ข้อ 6 ท่านใช้พาหนะประเภทใดในการมาทำกิจกรรมในครั้งนี้

รถโดยสารประจำทาง

รถรับจ้างสาธารณะทั่วไป

รถบริษัทนำเที่ยว

รถยนต์ส่วนตัว

ขึ้นรถต่อเรือข้ามฝาก

อื่นๆ.....

ข้อ 7 การเดินทางที่ท่านคิดว่าสะดวกที่สุดคือ

รถโดยสารประจำทาง

รถรับจ้างสาธารณะทั่วไป

รถบริษัทนำเที่ยว

รถยนต์ส่วนตัว

ขึ้นรถต่อเรือข้ามฝาก

อื่นๆ.....

ข้อ 8 ท่านมากิจกรรมท่องเที่ยวไหว้พระ ๕ วัด กี่วันในแต่ละครั้ง

1 วัน

2 วัน

3 วัน

มากกว่า 3 วัน ขึ้นไป

ข้อ 9 กิจกรรมไหว้พระ ๕ วัด ท่านเที่ยวครบทั้ง ๕ วัดหรือไม่

ครบทั้ง ๕ วัด

ไม่ครบ ได้ วัด เพราะ.....

ข้อ 10 ท่านคิดว่าเส้นทางที่เดินทางมาท่องเที่ยวไหว้พระ ๕ วัด ควรเพิ่มกิจกรรมหรือไม่

ควรเพิ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ชมแสดงสัญลักษณ์ตามเส้นทางท่องเที่ยว

สื่อสัญลักษณ์ (หอนาฬิกาหรือป้ายบอกทาง)

จุดประชาสัมพันธ์บริการนักท่องเที่ยว

ลานกิจกรรมเสริมความรู้

จุดพักผ่อนเล่น

อื่นๆ

ไม่ควรเพิ่ม เพราะ

ข้อ 11 ท่านได้รับความรู้จากกิจกรรมท่องเที่ยวไหว้พระ ๘ วัด ในครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

- ไม่ได้รับความรู้
- ได้รับความรู้ ในเรื่อง
- ประวัติความเป็นมาของแต่ละวัด
 - การทำสมาธิวิปัสสนา
 - การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้อื่น
 - อื่นๆ

ข้อ 12 ท่านต้องการให้มีกิจกรรมใดบ้างในการท่องเที่ยวไหว้พระ ๘ วัด

- ทำบอร์ความรู้ส่งเสริมทางพุทธศาสนา
- จัดให้มีจุดบริการนักท่องเที่ยวทุกวัด
- จัดทุกๆ 3 เดือน/ครั้ง
- อื่นๆ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพของพื้นที่

ข้อ 1 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมของแต่ละวัดที่ท่านเข้าไปท่องเที่ยวท่านคิดว่าวัดใดควรมีการปรับปรุง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)
- วัดบวรนิเวศวิหาร
- วัดสระเกศ
- วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)
- วัดสุทัศน์เทพวราราม
- วัดชนะสงคราม
- วัดระฆังโฆสิตาราม
- วัดกัลยาณมิตร

ข้อ 2 ตามข้อที่ 1 วัดที่ท่านเห็นควรที่จะมีการปรับปรุงสถานที่ควรเป็นเรื่องใดมากที่สุด

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> จุดบริการนักท่องเที่ยว | <input type="checkbox"/> จุดจอดรถยนต์ของนักท่องเที่ยว |
| <input type="checkbox"/> จัดภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม | <input type="checkbox"/> บริเวณทำน้ำของวัด |
| <input type="checkbox"/> จุดบริการห้องน้ำ - ส้วม | <input type="checkbox"/> อื่นๆ..... |

ข้อ 3 บริเวณพื้นที่วัดใดที่ท่านไปเที่ยวแล้วรู้สึกประทับใจมากที่สุด

- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)
- วัดบวรนิเวศวิหาร
- วัดสระเกศ
- วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)
- วัดสุทัศน์เทพวราราม
- วัดชนะสงคราม
- วัดระฆังโฆสิตาราม
- วัดกัลยาณมิตร

ข้อ 4 จุดประทับใจของท่านกับกิจกรรมไหว้พระ ๘ วัด คือวัดใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพราะ.....
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เพราะ.....
- วัดบวรนิเวศวิหาร เพราะ.....
- วัดสระเกศ เพราะ.....
- วัดอรุณราชวราราม เพราะ.....
- วัดสุทัศน์เทพวราราม เพราะ.....
- วัดชนะสงคราม เพราะ.....
- วัดระฆังโฆสิตาราม เพราะ.....
- วัดกัลยาณมิตร เพราะ.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อ 1 ท่านคิดว่าพื้นที่ในการจอดรถมีเพียงพอต่อความต้องการหรือไม่

- เพียงพอ
- ไม่เพียงพอ

พัฒนาโดย

- จัดหาพื้นที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวเพิ่ม
- จัดรถโดยสารรับ-ส่งนักท่องเที่ยว
- อื่นๆ

ข้อ 2 ท่านคิดว่าจุดบริการข้อมูลและข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวภายในวัดมีเพียงพอหรือไม่

เพียงพอ

ไม่เพียงพอ

ข้อ 3 ท่านคิดว่าควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

จุดบริการนักท่องเที่ยว

ลานกิจกรรมเอนกประสงค์

ป้ายบอกทางสัญญาณ

ป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับ โบราณสถาน

ห้องน้ำ-ส้วม

กล้องสำหรับใส่รองเท้า

อื่นๆ

ข้อ 4 ท่านคิดว่าวัดที่ท่านไปท่องเที่ยวมาทั้ง ๕ วัด ท่านคิดว่าวัดใดควรปรับปรุงบริเวณพื้นที่

โดยรอบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพิ่ม.....

วัดบวรนิเวศวิหาร เพิ่ม.....

วัดสระเกศ เพิ่ม.....

วัดอรุณราชวราราม เพิ่ม.....

วัดสุทัศน์เทพวราราม เพิ่ม.....

วัดชนะสงคราม เพิ่ม.....

วัดระฆังโฆสิตาราม เพิ่ม.....

วัดกัลยาณมิตร เพิ่ม.....

อื่น ๆ.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสมบูรณ์ อินเี่ยว
วัน เดือน ปีเกิด	6 กรกฎาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	99/328 หมู่ที่ 8 หมู่บ้านชลลดา ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2537 สำเร็จการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอก/โปรแกรมวิชา อุตสาหกรรมศิลป์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทระเกษม ปีการศึกษา 2552 สำเร็จการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง